

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**GENÇLİK MERKEZLERİNDE SPOR VE
GÖNÜLLÜLÜK FAALİYETLERİNE KATILAN
GENÇLERİN AHLAKİ KİMLİKLERİNİN VE
DEĞER YÖNELİMLERİNİN İNCELENMESİ**

OĞUZ DUMAN

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR TEZLİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

Antalya, 2023

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

GENÇLİK MERKEZLERİNDE SPOR VE GÖNÜLLÜLÜK FAALİYETLERİNE
KATILAN GENÇLERİN AHLAKİ KİMLİKLERİNİN VE DEĞER
YÖNELİMLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Oğuz DUMAN

Danışman:
Prof. Dr. Bahri Gürpınar

Antalya, 2023

DOĞRULUK BEYANI

Bu yüksek lisans tezini bilimsel ahlak ve geleneklere uygun olarak yazdığımı beyan ederim. Çalışmamı yardıma başvurmada ve herhangi bir usulsüzlük yapmadan tamamladım. Yararlandığım eserlerin kaynakça bilgilerini doğru bir şekilde belirttim ve her kullanımında alıntı yaptım. Bu beyanımı onurumla doğrulamaktayım. Enstitü tarafından, tezimle ilgili olarak yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkabilecek tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı biliyorum. Bu nedenle, bu beyanımın her kelimesinin doğru olduğunu ve çalışmamda bilimsel dürüstlüğü koruduğumu tekrar vurgulamak isterim.

15/06/2023
Oğuz DUMAN
İmza

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Oğuz DUMAN'IN bu çalışması 15.06.2023 tarihinde jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir

İmza

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Yasin AKINCI
Uşak Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü

Üye : Doç.Dr. Zehra CERTEL
Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü

Üye (Danışman) : Prof.Dr. Bahri GÜRPINAR
Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü

YÜKSEK LİSANS/ DOKTORA TEZİNİN/ DÖNEM PROJESİNİN ADI:

Gençlik Merkezlerinde Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılan Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değer Yönelimlerinin İncelenmesi

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Güçlü ŞEKERCİOĞLU

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜRLER

Bilgi arayışım ve kendimi gerçekleştirme yolculuğum, beni yüksek lisans eğitimine yönlendirdi. Bu süreçte beni öğrencisi olarak kabul eden, farklı eğitim yöntemleriyle keyifli ve verimli dersler sunan, yeni bakış açıları kazanmama yardımcı olan ve her fırsatta bana güvenen değerli tez danışmanım Prof. Dr. Bahri GÜRPINAR'a saygı, minnet ve teşekkürlerimi sunmak isterim.

Araştırmanın gelişmesinde ve bilgi arayışında büyük katkıları olan Özgecan Aslan Gençlik Merkezi ve gönüllü gençlerinin yanı sıra tüm Antalya gençlik merkezleri ailesine teşekkür etmek istiyorum.

Araştırmanın başından sonuna kadar hem bir arkadaş hem bir dost hem de bir fikir danışmanı olan kıymetli Kemal Feyzi ERGİN'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca, tezimde araştırmalarından ve eserlerinden yararlandığım tüm akademisyenlere, araştırmacılara ve uzmanlara teşekkür etmek istiyorum.

Küçüklüğümünden itibaren benim bugünlere gelmemde büyük emekleri olan annem Havva DUMAN ve babam Sadık DUMAN'a ve hayatın her alanında yanımda olan ve bu tez sürecinde daima beni destekleyen sevgili eşim Demet DUMAN'a ise ayrıca teşekkür etmek istiyorum. Her zaman moral desteği verdikleri ve hayallerimdeki bu başarıya ulaşmama yardımcı oldukları için onlara minnettarım.

Son olarak, bu süreçte yanımda olan ve her zaman motivasyonumu yükselten dostlarıma ve diğer aile fertlerine teşekkür etmek istiyorum.

ÖZET

GENÇLİK MERKEZLERİNDE SPOR VE GÖNÜLLÜLÜK FAALİYETLERİNE KATILAN GENÇLERİN AHLAKİ KİMLİKLERİNİN VE DEĞER YÖNELİMLERİNİN İNCELENMESİ

DUMAN, Oğuz

Yüksek Lisans Tezi, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bahri GÜRPINAR

2023, 101 sayfa

Bu çalışmanın amacı gençlik merkezlerinde spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimlerini (değer tiplerini) çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Araştırmaya Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilat yapılanmasındaki Antalya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne bağlı Özgecan Aslan Gençlik Merkezi, Alanya Gençlik Merkezi, Manavgat Gençlik Merkezi, Serik Gençlik Merkezi, Aksu Gençlik Merkezi, Muratpaşa Gençlik Merkezi, Cavide Faruk Kadam Gençlik Merkezi ve Kaş Gençlik Merkezi üyesi olan 264'ü (%74.4) kadın, 91'i (%25.6) erkek olmak üzere 8 gençlik merkezinin aktif üyesi olan toplam 355 genç katılmıştır. Araştırmada, betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Aquino ve Reed (2002) tarafından geliştirilen Ahlaki Kimlik Ölçeği ve Schwartz (2001) tarafından geliştirilen Portre Değerler Anketi kullanılmıştır. Katılımcıların ahlaki kimlik ve değer yönelimlerinin, demografik faktörlere bağlı olarak değişip değişmediği incelenmiştir. Bu faktörler arasında kişisel bilgiler, eğitim durumu, cinsiyet, gençlik merkezleri kullanım sıklığı, spor yapma alışkanlıkları, spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılım oranları, ve gençlik merkezlerinin bulundukları il içi bölgeler yer almaktadır. Bu amaç doğrultusunda, bağımsız gruplar için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ayrıca verilerin özetlenmesi ve daha sonra istatistiksel analizlerin yapılması için frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların Ahlaki Kimliklerinin İçselleştirme alt boyutu ve değer yönelimlerinin Güç, Hazcılık ve Evrenselcilik alt boyutları cinsiyet türlerine göre farklılık göstermektedir. Değer yönelimleri alt boyutlarından Güç, Uyarılma, Özyönelim ve İyilikseverlik boyutları ise spor yapma sıklığına göre değişkenlik göstermektedir. Güç,

İyilikseverlik, Geleneksellik ve Güvenlik boyutlarında, gençlik merkezlerini kullanım sıklığı açısından anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Ayrıca, Güç, Başarı ve Geleneksellik boyutları, gençlik merkezlerinin bulundukları bölgelere göre farklılık göstermektedir. Sonuç olarak, katılımcıların ahlaki kimlik ve değer yönelimlerinde bazı demografik faktörlerin etkili olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma, gençlik merkezlerinin ve spor faaliyetlerinin gençlerin ahlaki gelişimine ve değer yönelimlerine etkisine dair gelecekteki araştırmalara ışık tutabilir.

Anahtar kelimeler: Ahlaki Kimlik, Değer Tipleri, Gönüllülük, Spor, Gençlik Merkezi,

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE MORAL IDENTITIES AND VALUE ORIENTATIONS OF YOUTH PARTICIPATING IN SPORTS AND VOLUNTEERING ACTIVITIES AT YOUTH CENTERS

DUMAN, Oguz

Master Thesis, Physical Education and Sports Education Department

Advisor: Prof. Dr. Bahri GÜRPINAR

2023, 101 page

The aim of this study is to examine the moral identity and value orientations (value types) of young people who participate in sports and volunteering activities at youth centers according to various variables. A total of 355 young people, consisting of 264 females (%74.4) and 91 males (%25.6), who were active members of 8 youth centers affiliated with the Antalya Youth and Sports Provincial Directorate, including the Ozgecan Aslan Youth Center, Alanya Youth Center, Manavgat Youth Center, Serik Youth Center, Aksu Youth Center, Muratpasa Youth Center, Cavide Faruk Kadam Youth Center, and Kas Youth Center, participated in the study. The survey model, one of the descriptive research methods, was used in the study. The Moral Identity Scale developed by Aquino and Reed (2002) and the Portrait Values Questionnaire developed by Schwartz (2001) were used as data collection tools. Whether the moral identity and value orientations of the participants changed depending on demographic factors were examined. These factors included personal information, education level, gender, frequency of youth center usage, exercise habits, participation rates in sports and volunteering activities, and the regions where youth centers are located within the province. Independent samples t-test and one-way ANOVA were used for statistical analyses, and frequency and descriptives were calculated for summarizing the data. According to the results, the Internalization sub-dimension of participants' Moral Identities and the Power, Hedonism, and Universalism sub-dimensions of value orientations differ according to gender. Power, Stimulation, Self-Direction, and Benevolence dimensions of value orientations show variability according to the frequency of exercise. Significant differences were found in the Power, Benevolence, Tradition, and Security dimensions in terms of frequency of youth center usage. In addition, the Power, Achievement, and Tradition dimensions differ according to the regions where youth centers are located. As a result, it was determined that some demographic factors

are effective on the moral identity and value orientations of the participants. This study may shed light on future research on the effect of youth centers and sports activities on the moral development and value orientations of young people.

Keywords: Moral Identity, Value Types, Volunteerism, Sports, Youth Center,

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x

BÖLÜM I

GİRİŞ

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Problemleri	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Araştırmanın Varsayımları (Sayıltıları).....	7
1.5. Araştırmanın Hipotezleri.....	7
1.6. Sınırlılıklar	8
1.7. Tanımlar	8
KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.2 Gençlik Merkezleri	14
2.2.1 Gençlik Merkezinde Yapılan Faaliyetler	16
2.3 Gönüllülük	18
2.4. Ahlak	19
2.5. Kimlik	21
2.6. Ahlaki Kimlik	22
2.6.1. Ahlaki Kimlik Boyutları	22
2.7. Değerler.....	25
YÖNTEM	35
3.1. Araştırmanın Modeli	35
3.2. Çalışma Grubu.....	35
3.3. Veri Toplama Araçları	36
3.3.1. Portre Değerler Ölçeği.....	36
3.3.2. Ahlaki Kimlik Ölçeği	37

3.4. Veri Toplama Süreci.....	37
3.5. Verilen Analizi.....	38
BULGULAR.....	40
TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....	52
5.1. Tartışma.....	52
5.2. Sonuç	62
5.3. Öneriler	64
KAYNAKÇA.....	66
EKLER.....	79
EK-1. Kişisel Bilgi Formu	79
EK-2. Ahlaki Kimlik Ölçeği Türkçe Formu	79
EK-3. Portre Değerler Anketi Türkçe Formu	81
EK-4. Özgeçmiş Sayfası.....	85
EK-5. İntihal Rapor	86
EK-6. Bildirim Sayfası	87
EK-7. Etik Kurul Kararı	88

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Milton Rokeach'ın Değer Sınıflaması (Rokeach, 1973)	26
Tablo 4.1. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Betimsel İstatistikleri	40
Tablo 4.2. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerine ve Değerlerine Ait Betimsel İstatistikler.....	41
Tablo 4.3. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Portre Değerler Anketi Dört Üst Seviye Temel Değerlerine Ortalamaları.....	42
Tablo 4.4. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değerlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmalı T-Test Analizi	43
Tablo 4.5. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değerlerinin Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılmalı T-Test Analizi.....	44
Tablo 4.6. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değerlerinin Gençlik Merkezlerinin Bulunduğu Bölgeye Göre Karşılaştırılması Amacı ile Yapılan T- Testi Analizi Sonuçları	45
Tablo 4.7. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değerlerinin Haftalık Spor Yapma Sıklıklarına Göre Karşılaştırılması Amacı ile Yapılan Anova Testi Analizi Sonuçları	47
Tablo 4.8. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değerlerinin Gençlik Merkezlerini Tanıma ve Kullanma Aralıklarına Göre Karşılaştırılması Amacı ile Yapılan Anova Testi Analizi Sonuçları.....	49
Tablo 4.9 Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimlikleri ile Değerleri Arasındaki İlişkilere ait Pearson Korelasyon Analizi	50

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Schwartz'ın Çembersel Değer Modeli	29
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization”

UNDP: United Nations Development Programme

AKÖ: Ahlaki Kimlik Ölçeği

PDA: Portre Değerler Ölçeği

PVQ: Portrait Values Questionnaire

YSVQ: Youth Sport Values Questionnaire

TDK: Türk Dil Kurumu

GSB: Gençlik ve Spor Bakanlığı

GM: Gençlik Merkezi

RVS: Rokeach Value Survey

SVS: Schwartz Values Survey

BİT: Bilgi ve İletişim Teknolojileri

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Dünya genelinde gençler, eğitimden sağlığa, çevre sorunlarından, sokak hayvanlarına, yaşlı bireylerden, engellilere kadar çok çeşitli alanlarda gönüllü faaliyetlere katılmaktadırlar. Gönüllülüğün ne olduğu konusunda farklı tanımlar mevcuttur. Gönüllülük kavramı, toplumların içinde bulundukları sosyo-ekonomik, kültürel, coğrafik özelliklerine göre farklı anlamlar taşımaktadır (State of the World's Volunteerism Report, 2011). Toplumdan topluma tanımları değişen gönüllülük kavramı genel olarak “finansal olarak kazanç elde etme amacı gütmeyen, kişinin kendi isteği ve hür iradesiyle yapılan, kendisinden başka diğer insanlara da yarar sağlayan, dernek, vakıf veyahut kamusal alanlarda düzenli teşkilat şemasının olduğu bir ortamda gerçekleşen çalışma olarak tanımlanabilir (Çakı, 2014).

Avrupa Topluluğu'nun her köşesinde birçok gönüllü birey ve gönüllü kuruluş tarafından farklı alanlarda gönüllülük hizmetleri verilmektedir (Ateş ve Nohutçu, 2006). Türkiye'nin ise kendisinden öncelere dayanan vakıf kültürü içerisinde süregelen bir diğerkâmlık, yardımlaşma geleneğine sahip olduğu görülmektedir (Abban, 2016). Bu yardımlaşmaların gerçekleştirildiği başlıca kuruluşlar, Yeşilay, Kızılay, Toplum Gönüllüleri Vakfı ve Eğitim Gönüllüleri Vakfı gibi büyük gönüllü kuruluşlardır. Son 10-15 yılda sivil topluma katılım sayısı, toplumda oluşturduğu etki ve daha düzenli faaliyetleri ile insan kaynağı bakımından artış göstermiştir (Yaşaroğlu, 2017; Balaban ve İnce 2015). Bu artış sivil toplum örgütlenmeleri için olumlu seyrete de ne yazık ki Türkiye'de gönüllülük tanımını belirleyen ve gönüllü yönetimi konusunda sivil toplum kuruluşlarının sorumluluklarının çerçevesini çizen yasal bir mevzuat bulunmaması bu alandaki çalışmaları kişiye özel olmaktan öteye götürememiştir. Türkiye'de üzerinde uzlaşmış yasal bir gönüllülük tanımı bulunmasa da sivil toplum kuruluşlarının oluşturdukları gönüllülük tanımlarında bazı ortak noktalar bulunmaktadır. Maddi ya da herhangi bir çıkar beklentisinde olunmaması, toplumsal yarara hizmet eden faaliyetler olması, kişinin kendi isteği doğrultusunda gerçekleşmesi ortak noktalar arasında sıralanabilir (Balaban ve İnce 2015).

Son yıllarda sivil toplum kuruluşlarının da çabalarıyla gençler arasında gönüllülük faaliyetlerinin teşvik edildiği görülmektedir. Bu amaçla üniversite öğrencilerine yönelik

programlara daha fazla önem verilmekte ve üniversiteler ile kamu kurumlarından beklentiler artmaktadır (Saran, Coşkun, Zorel & Aksoy, 2011). Gençlik döneminde gönüllü faaliyetlere katılan bireylerin, hayatlarının ilerleyen dönemlerinde de bu yönelimlerini sürdürerek gönüllü olmaya devam ettikleri belirtilmektedir (Kesgin, 2016). Bu nedenle, genç yaşlarda gönüllülük programlarının geliştirilmesi ve bu alandaki araştırmaların artırılması önemlidir. Ayrıca, gönüllülük faaliyetlerinin, gönüllü gençlerin eğitim ve öğretim faaliyetlerine de doğrudan katkı sağladığı düşünülmektedir. Gençlerin gönüllülük gruplarında aktif rol almaları onların kişisel gelişimlerini sağlamalarına ve kendilerini toplum önünde doğru ifade etmeyi öğrenmelerine katkı sunmaktadır. Schank'ın (1995) ifadesine göre, öğrenmeyi kolaylaştırmanın bir yöntemi de pratik yaparak öğrenme sürecidir. Gençler, kendi oluşturdukları programların her aşamasında etkin bir şekilde yer aldıkları için, öğrenmelerini daha da derinlemesine anlayacaklar ve deneyimleyerek yaparak, yaşayarak öğrenme imkânı bulacaklardır (Akay, C. 2013). Yaparak yaşayarak öğrenme yöntemi, birden çok duyu organının öğretim sürecine dahil olmasıdır. Bu yöntem sayesinde öğrenilenler daha kalıcı hale gelir ve eğitim süreci olumlu yönde etkilenir (Arslan, 2007).

Gönüllülük faaliyetleri, Türkiye'de son yıllarda giderek daha önemli hale gelmektedir. Bu bağlamda, 2020-2021 Akademik Yılı itibarıyla ülkede "Gönüllülük Çalışmaları Dersi" seçmeli ders olarak okutulmaya başlamıştır. Gençler, özellikle Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı gençlik merkezleri, spor merkezleri ve yurtlarda birçok gönüllü faaliyetlerde bulunmaktadır (Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2021). Antalya'da bulunan 8 farklı gençlik merkezi incelendiğinde, gönüllülük faaliyetlerinin çoğunlukla sevgi, merhamet, sağlık, eğitim, sıfır atık, çevre, acil durum ve afet başlıkları altında gerçekleştirildiği görülmektedir (Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2020, 2021).

Gençlik, farklı yaş aralıkları ya da gelişim dönemleri çerçevesinde, 12 yaşından başlayıp 30'lu yaşlara kadar olan yaşam sürecini ifade eder (Korkut ve Uysal, 2017). Gençlik dönemi, gönüllülüğün en önemli yapı taşlarından biridir. Bu yapı taşlarına katılanların genellikle gençler olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, gençlerin hangi değer yönelimlerine sahip olduklarının ve gönüllü faaliyetlere katıldıktan sonra kendilerine ne tür faydalar sağladığının somut çıktılarıyla ortaya konulması oldukça önemlidir. Clary ve arkadaşlarının (1998) yaptığı bir araştırma, gönüllülerin deneyimlerinden daha fazla memnun olduklarını ve ilk motivasyonlarının yerine getirildiğinde gelecekte tekrar gönüllü olma niyetlerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu durum, gönüllü faaliyetlere katılan gençlerin aktif bir sistemin içinde bulunup bu faaliyetleri

sürekli olarak yapma arzusu içinde olduklarını ve hayat boyu daha mutlu olduklarını göstermektedir. Gönüllülük, aynı zamanda değer ve ahlak gelişiminde de önemli bir yapı taşıdır.

Gönüllülük, ahlaki değerler ve kimlik ile yakından ilişkilidir. Bireylerin davranışlarını şekillendiren ahlaki kimlikleri, etkin bir iç denetim mekanizması olarak işlev görmektedir (Aquino ve Reed, 2003). Ulusal ve uluslararası literatürde yapılan tanımlar incelendiğinde, ahlaki kimliğin bireyleri ahlaki davranışlara motive eden bir içsel mekanizma olarak tanımlandığı görülmektedir. Ahlaki kimlik, bireyin benliğini algılayıp değerlendirdiği bir süreçtir (Hart ve diğerleri, 1998; 1999). Ahlaki kimlik, içselleştirme ve sembolleştirme olmak üzere iki boyutta ele alınabilir. İçselleştirme sürecinde, bireyin zihninde oluşan ahlaki şemalar, güçlü bir şekilde tanımlanarak ahlaki bir kimlik özelliği olarak kabul edilir. Sembolleştirme ise, bireyin bu ahlaki kimlik özelliklerini toplumda davranışa dönüştürerek başkalarına kişisel eylemler olarak aktarmasıdır (Shao, Aquino ve Freeman, 2008). Bu nedenle, gönüllülük faaliyetlerinin, bireylerin ahlaki kimliklerinin gelişmesine ve güçlenmesine katkı sağlayarak, toplumda pozitif bir etki yaratabileceği düşünülmektedir.

Değer kavramı da ahlaki kimlik gibi davranışlarımızı etkileyen bir olgudur. Alport (1937) başlangıçta değer kavramı alanında araştırmalar yapmıştır. Daha sonra Rokeach (1973) tarafından ortaya atılan değerler teorisi, değer kavramının daha detaylı bir şekilde araştırılmasına yol açmıştır. Bu süreçlerin yansıması olarak geliştirilen Rokeach Değerler Ölçeği (Rokeach, 1973) ve Schwartz Değer Ölçeği (Schwartz, 1992) önemli çalışmalar haline gelmiştir (Akt: Schwartz, dan Ulusoy, Dilmaç, 2014). Schwartz'ın Değer Kuramı üç evrensel ihtiyacın bilişsel temsilleri olarak değerleri tanımlamaktadır. Bu ihtiyaçlar, bireyin biyolojik ve sosyal etkileşimlerini düzenleme, grup ve toplumsal gereklilikleri yerine getirmeyle ilgili ihtiyaçlardır. Her birey ve grup davranışlarını açıklamak ve anlamlandırmak için ilgili ihtiyaçların bilişsel temsilleri olan değerleri kullanır. Schwartz (1996), üç evrensel ihtiyaçtan yola çıkarak on değer tipi tasarlamıştır. Bu değerler, motivasyonel altyapısı birbiriyle uyumlu olan veya farklı olan değerleri içermekte ve son derece atılgan bir yapı içinde birbirleriyle ilişkili bir devamlılık göstermektedir. Değer tipleri, motivasyonel altyapısı uyumlu olanlar birbirlerine komşu alanlar halinde yerleşirken, motivasyonel altyapısı çatışmalı olanlar birbirlerine karşıt kutuplardaki alanlar olarak konumlanır. Bütün uyumluluklar ve karşıtlıklar, çembersel (circumplex) bir dizilim oluşturarak on değer tipini şekillendirir.

10 Değer tipi, 2 temel motivasyonel çatışma ekseninde konumlandırılır. Bu ekseninde, Uyarılma ve Özyönelim değer tipleri, bireysel yenilik arayışı, bağımsız düşünme ve

davranma yönelimini içerirken, Uyma, Geleneksellik ve Güvenlik değerleri, bireysel isteklerin toplumsal kurallara ve geleneklere göre sınırlanması, bireysel ve toplumsal devamlılığının korunması yönelimini içerir. Bu iki kutup, Yeniliğe Açıklık-Muhafazacılık boyutunu tanımlar İkinci eksen, Güç ve Başarı değerlerinin bireysel başarı ve baskınlık güdüsünü yönlendirdiği Özaşkınlık değerleri ile, Evrenselcilik ve İyilikseverlik değerlerinin yakın olunan başkaları, dış gruplardaki kişiler ile doğanın esenliği yönelimini ifade ettiği Özgenişletim değerleri arasında oluşur. Hazcılık değerleri ise her iki değer tipi grubuyla da ilişkili olduğu ve her iki kutuptaki değer tipleri ile ortak motivasyonları temsil ettiği öngörülmüştür. Çembersel model, çok sayıda kültürde yapılan araştırmalarla büyük ölçüde desteklenmiştir (örn., Schwartz, 1992). Bu modele göre, değer tipleri belirli bir kültürel bağlamda ortaya çıkar ve kültürel değerler, insan davranışlarını şekillendirir.

Değer kavramı, bir şeyin özel ve önemli olduğunu belirten arzu edilen bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Bolay, 1997). İnsan ilişkilerinde ise "iyi" ya da "doğru" gibi ahlaki yargılar değer yargılarını ifade etmektedir (Aktan, 1994). Spor ise, insan bedenini fiziksel olarak geliştirirken aynı zamanda insan karakterini, değerlerini, davranış niteliğini ve bilişsel yönünü belirleyen bir bilim dalıdır (Çelik ve Şahin, 2013). Spor, takım çalışması gerektiren bir faaliyet olduğundan, gönüllülük gibi bir takım arkadaşlık faaliyeti olarak görülebilir. Spor ve gönüllülük arasında benzerlikler bulunmaktadır, çünkü her ikisi de iş birliği ve birlikte hareket etme özelliklerine sahiptir. Bu etkinlikler, değerler ve ahlaki yargılarla yakından ilişkilidir. Spor ve gönüllülük, toplumun olumlu biçimde şekillenmesi için önemli birer eğitim aracıdır. Bu nedenle, gençlik merkezlerinde yapılan çalışmaların, özellikle spor ve gönüllülük faaliyetleri gibi yeniliklere açık olma ve özgüven gibi değer yönelimlerini geliştirici nitelikte olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, ahlaki kimlik kavramının da içselleştirme düzeyi üzerinde etkili olabileceği görülmektedir. Bu nedenle, gençlik merkezlerinde spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin değer ve ahlaki kimlik özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak, gelecekte yapılacak araştırmalar için son derece önemlidir.

Spor ve gönüllülük faaliyetleri, bireyin kendisine ve topluma olumlu katkılar sağlayan ömür boyu süren etkinliklerdir. Bu nedenle, katılımcıların sahip olduğu ahlaki kimlik ve değer yapısı, bu faaliyetler açısından önemli bir faktördür. Bu çalışmanın amacı, gençlik merkezlerinde yapılan spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yapısı hakkında ayrıntılı bir araştırma yaparak, bu faaliyetlerin bireylerin ahlaki kimlik ve değer yapısına nasıl etki ettiğini belirlemektir. Bu sayede, gelecekte yapılacak çalışmalarda daha yararlı sonuçlar elde edilebilir. Araştırma sonuçları, gençlik merkezlerindeki spor ve gönüllülük

faaliyetlerinin etkinliği hakkında önemli ipuçları verebilir ve toplumda bu faaliyetlerin daha fazla teşvik edilmesine olanak sağlayabilir. Bu alışma, spor ve gönüllülük faaliyetlerinin topluma olan faydalarını ve bu faaliyetlere katılan bireylerin ahlaki kimlik ve değer yapısına etkilerini daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Problemleri

Gençlik Merkezlerinde Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılan Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değer Yönelimlerinin İncelenmesi

Araştırmanın alt problemleri:

1. Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri nedir?
2. Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri eğitim durumlarına göre farklılık gösterir mi?
3. Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
4. Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri gençlik merkezlerinde geçirdikleri zaman aralıklarına göre farklılık gösterir mi?
5. Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri haftalık spor yapma sıklıklarına göre farklılık gösterir mi?
6. Spor ve gönüllülük faaliyetleri katılım gösteren gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri bu faaliyetlere katılımları sonucunda kendilerini faydalı hissedip hissetmemelerine göre değişmekte midir?
7. Spor ve gönüllülük faaliyetleri katılım gösteren gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri bu faaliyetlere katılımları sonucunda mutlu olup olmamalarına göre değişmekte midir?
8. Spor ve gönüllülük faaliyetleri katılım gösteren gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri gençlik merkezlerinin bulundukları bölgeye göre değişmekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İyi ve doğru davranışların içinde bulunulan topluma göre değişebildiği görülmektedir. Bu nedenle, bu tür araştırmaların yapıldığı topluma göre değerlendirilmesi gerektiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Ancak, Schwartz ve arkadaşları (1992), motivasyonu temsil eden değer tiplerini içeren değer ifadeleri listesi geliştirmişlerdir. Bu değer tipleri, Özyönelim, Evrenselcilik, İyilikseverlik, Uyma, Gelenekselcilik, Güvenlik, Güç, Başarı, Hazcılık ve Uyarılma değerlerinden oluşmaktadır. Schwartz ve arkadaşları (2001) tarafından yeniden geliştirilen bu ölçek, farklı ülkelerde ve toplumlarda benzer sonuçlar vermesi nedeniyle değer çalışmaları alanında önemli bir yer edinmiştir. Bu çalışma ile spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin hangi değer tiplerine sahip olduğunu uluslararası alanda geçerli bir ölçek aracılığıyla belirlemek hedeflenmektedir. Katılım gösteren gençlerin değer tiplerinin yanı sıra, spor ve gönüllülük faaliyetleri ile ilişkili ahlaki kimlik özellikleri de merak edilmektedir. Erdemli (2016)'ye göre spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan kişiler, alçakgönüllülük ve dostluk gibi önemli erdemlere ulaşmakta ve bununla birlikte dayanışma, yardımlaşma ve katılımcılık gibi değerler doğal olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, spor ve gönüllülük faaliyetlerinin gençlerin ahlaki kimlikleri üzerindeki etkisi de bu çalışmada araştırılmıştır. Araştırma, duyarlılık, şefkat, adil davranış, arkadaş canlısı olma, cömertlik, yardımseverlik, çalışkanlık, dürüstlük ve kibarlık gibi 10 ahlaki kimlik özelliğini içeren bir ölçekle yapılmıştır. Bu ölçek, insanların faaliyetlerde ahlaki kimliklerine sembolik olarak mı yoksa içselleştirilmiş duygularıyla mı katıldıklarına dair bir fikir vermektedir.

Bu araştırma, gençlerin spor ve gönüllülük etkinliklerine katılımının değerler ve ahlaki kimlikleri üzerindeki etkisini belirlemeye yöneliktir. Spor ve gönüllülük faaliyetleri, birçok olumlu etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Ancak, gençlerin spor ve gönüllülük etkinliklerine katılımının değer ve ahlaki kimlikleri üzerindeki etkisi konusu hala sınırlı bir şekilde araştırılmıştır. Bu nedenle, bu araştırma, gençlerin değer tipleri ve ahlaki kimlik özelliklerini belirlemek için yapılan ilk çalışmalardan biri olacaktır. Bu araştırmanın sonuçları, spor ve gönüllülük faaliyetlerinin gençlerin değerlerini ve ahlaki kimliklerini nasıl etkilediği konusunda bir anlayış geliştirmeye ve bu faaliyetlerin gençlerin kişisel gelişimlerine olan katkısını daha iyi anlamaya yardımcı olacaktır. Bu nedenle, bu araştırma, gençlerin sosyal, kişisel ve bireysel gelişimlerine yönelik uygulamalar için önemli bir yol gösterici olabilir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları (Sayıtları)

- a. Gençlik merkezinde ki spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin tüm soruları içtenlik ve doğru bir şekilde gerçek fikirleri ile cevapladıkları varsayılmaktadır.
- b. Örneklem verilerinin, popülasyonu temsil ettiği ve popülasyonun özelliklerini yansıttığı varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Hipotezleri

H0: Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri benzerdir.

H1: Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri farklıdır.

H0: Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri eğitim durumlarına göre farklılık göstermez.

H1: Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri eğitim durumlarına göre farklılık gösterir.

H0: Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri cinsiyete göre farklılık göstermez.

H1: Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri cinsiyete göre farklılık gösterir.

H0: Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri gençlik merkezlerinde geçirdikleri zaman aralıklarına göre farklılık göstermez.

H1: Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri gençlik merkezlerinde geçirdikleri zaman aralıklarına göre farklılık gösterir.

H0: Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri spor yapma durumlarına göre farklılık göstermez.

H1: Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri spor yapma durumlarına göre farklılık gösterir.

H0: Spor ve gönüllülük faaliyetleri katılım gösteren gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri bu faaliyetlere katılımları sonucunda kendilerini faydalı hissetmelerine göre değişmez.

H1: Spor ve gönüllülük faaliyetleri katılım gösteren gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri bu faaliyetlere katılımları sonucunda kendilerini faydalı hissetmelerine göre değişir.

H0: Spor ve gönüllülük faaliyetleri katılım gösteren gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri bu faaliyetlere katılımları sonucunda mutlu olup olmamalarına göre değişmez.

H1: Spor ve gönüllülük faaliyetleri katılım gösteren gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri bu faaliyetlere katılımları sonucunda mutlu olup olmamalarına göre değişir.

H0: Spor ve gönüllülük faaliyetleri katılım gösteren gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri gençlik merkezlerinin bulundukları coğrafi bölgelerine göre değişmez.

H1: Spor ve gönüllülük faaliyetleri katılım gösteren gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri gençlik merkezlerinin bulundukları coğrafi bölgelerine göre değişir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı Antalya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı Özgecan Aslan Gençlik Merkezi, Alanya Gençlik Merkezi, Manavgat Gençlik Merkezi, Serik Gençlik Merkezi, Aksu Gençlik Merkezi, Muratpaşa Gençlik Merkezi, Cavide Faruk Kadam Gençlik Merkezi ve Kaş Gençlik Merkezi üyesi olan gönüllü gençlerle sınırlıdır.

1. Bu çalışma 18-30 yaş aralığında ki gençlerle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Spor: İnsanın bedeninin belli amaçlar doğrultusunda eğitilmesiyle birlikte zihinsel ve ruhsal bütünlüğünü oluşturan unsurlarıyla birlikte gelişen bir aktivitedir (Erkal, 1982).

Gönüllülük: Bir kişinin, kendisinin değer verdiği bir olaya doğrudan maddi kazanç sağlama amacı olmadan veya başkaları tarafından zorunlu tutulmadan yardım eylemini yapmasıdır (Van Til, J. 1988).

Sportif faaliyetler: Spor, yarışmalar ve sportif eğitim çalışmaları yoluyla gerçekleştirilen bir faaliyettir (Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği).

Gönüllülük faaliyetleri: Bu faaliyetler, toplumsal yarar sağlamayı amaçlayan ve maddi ya da herhangi bir çıkar beklentisi içermeyen eylemlerdir (Çakı, 2014).

Değer: soyut bir kavramdır ve bir şeyin özel ve arzu edilen olduğunu ifade eder. İnsanların olaylarla ilgili verdiği tepkiyi belirleyen bir ölçüdür (Bolay, 1997).

Ahlaki Kimlik: Ahlaki eylemlere (moral action) yönlendiren bir tür kendini düzenleme (self-regulatory) mekanizmasıdır (Hart, Atkins ve Ford, 1999).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Gençlik

Ulusal ve uluslararası alanda gençlik kavramının farklı şekillerde tanımlarına rastlanmaktadır. Bu çeşitlilik, gençlik kavramının biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yönleri ve her toplumun kendi değerleri ve kültürleri nedeniyle toplumdan topluma değişkenlik göstermesiyle açıklanabilir. Dolayısıyla, gençliğin genel kabul gören bir tanımı veya yaş aralığı bulunmamaktadır (Korkut & Uysal, 2017). Kökeni Latince "büyümek" ve "olgunlaşmak" anlamlarına gelen "adolescere" kökünden gelen "genç" sözcüğü, var olan bir durumu değil, sürekliliği olan bir zaman dilimini ifade etmektedir. Bu nedenle, gençliği daha iyi açıklamak için sürekliliği olan bir zaman diliminden hareket etmek gerekmektedir (Öztürk, 1998). Ulusal ve uluslararası kuruluşların tanımlarına bakıldığında, Türk Dil Kurumu (2023) gençliği "yeni gelişmekte olan, kısa bir geçmişi olan" olarak tanımlarken, UNESCO gençliği, eğitim ve öğrenim gören, maddi bir kazanç sağlayamayan, taşınır veya taşınmaz mal varlığı olmayan, büyük hayalleri ve arzuları olan, kendini tamamen yetiştirecek güç ve imkana sahip olmayan, kendine güveni eksik olan ve hareketli bir yaşam tarzını benimseyen bireyler olarak tanımlamaktadır (Aydın 2012). Türkiye'de "delikanlılık" dönemi olarak da adlandırılan bu dönem, aynı zamanda fırtına, stres ve sessiz çalkantılı bir dönem olarak nitelendirilmektedir (Özbay, Öztürk, Aktaş, 1992; Akt. Güçlü, 2013).

Uluslararası kuruluşlar, gençliği evrensel bir olgu olarak kabul ederek tanımlamalar yapmışlardır. Bu tanımların içinde UNDP, gençliği 15-24 yaş aralığı olarak nitelendirmiştir (Neyzi, 2011). UNESCO ise gençlik yaşını 15-25 yaş aralığı olarak kabul etmektedir. Türkiye ise BM'nin belirlediği 12-24 yaş aralığını gençlik dönemi olarak tanımlamaktadır. Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ise ulusal gençlik ve spor politika belgesinde belirlediği yaş aralığı, 14-29 yaş arasındaki bireyleri kapsamaktadır (Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi). Gençlik dönemi, ergenlik yaşına girilmesiyle başlayan ve 18 yaşından sonra göreceli olarak yetişkinlik dönemine geçiş yapana kadar devam eden bir zaman sürecidir. Daha önce belirtildiği gibi, bu dönem fırtınalı, stresli veya sessiz ve çalkantılı bir dönem olabilir.

1976'da Kanada'nın Vancouver şehrinde düzenlenen "Habitat I" zirvesi sonrası yayınlanan raporda Birleşmiş Milletler, tüm ülkelerin gençlerin siyasi, ekonomik ve sosyal faaliyetlere tam katılımını ve özellikle insan yerleşimleri ile ilgili planlama ve uygulama süreçlerinde etkili bir şekilde kullanılmasını önermektedir. Rapor, gelişmekte olan ülkelerin de dahil olduğu tüm ülkelerde insan kaynaklarından en iyi şekilde yararlanmak için gençlerin aktif katılımı için uygun yöntemlerin benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır (The Vancouver Declaration, 1976). Bu gelişmeler ile birlikte batılı ülkelerde 1990'ların başından itibaren, gençlik sorunlarını koruyucu bir yaklaşımdan ziyade, gençlerin yeteneklerini ve yeterliliklerini arttırmaya yönelik pozitif gelişme stratejileri benimsenmeye başlandı (Youth Civic Engagement, 2016).

Avrupa Konseyi, 1992 yılında Avrupa Kentsel Şartı'nı kabul etmiştir. Şart, 20 maddelik bir deklarasyon ve 13 maddelik bir şart ilkesinden oluşmaktadır. Kentsel Şart, gençlere yönelik birçok konuya dikkat çekmektedir. Bu ilkeler gençlerin becerilerinin artırılması için farklı eğitim türleri ve sosyal ilerleme fırsatlarının sunulması, gençlerin sosyal hayata daha fazla katılımını destekleyen toplumsal yabancılaşmanın etkisi bulunan suçların azaltılması, gençlerin toplumsal yabancılaşması, madde bağımlılığı ve dışlanma ile mücadelede spor faaliyetlerinin kullanılması, gençleri koruma yaklaşımının yerine topluma entegrasyon ve destekleme yaklaşımına geçilmesi gerekliliği, sağlık, rekreasyon, eğitim ve istihdam konularında gençlere sağlanan yardımların kentsel çevrenin geliştirilmesindeki önemi, farklı uzmanların ortaklaşa çalışarak okul içinde ve dışındaki gençlere sağlık ve sosyal hizmetler sunmalarının önemi, yerel yönetimlerin gençlerin toplum yaşamına katılımını artırmak için fırsatlar sunulması, kamu ve özel kurumların işbirliği yaparak genç istihdamı için yeni fırsatlar yaratması gerektiği gibi konuları içermektedir (European Urban Charter, 1992).

Avrupa Birliği'nin 2009 tarihli Gençlik Strateji Belgesi'nde, gençlik konusundaki iki temel vizyonundan birincisi, gençlerin günlük yaşamlarını etkileyen politikaların geliştirilmesi ve refah düzeylerinin artırılması için gençlik alanına daha fazla yatırım yapılmasıdır. İkinci vizyon ise, gençlerin potansiyellerini desteklemek ve toplumun yenilenmesine katkıda bulunmak için gençliğin bütünsel olarak güçlendirilmesidir. Bu vizyon yaklaşımı çerçevesinde, üç kapsayıcı ve birbirleriyle bağlantılı ana hedef belirlenmiştir:

- a) Gençler için eğitim ve istihdamda daha fazla fırsat oluşturmak,
- b) Toplumdaki tüm gençlerin tam katılımını ve erişimini geliştirmek,

c) Gençler ile toplum arasındaki karşılıklı dayanışmayı teşvik etmek.

Bu ana hedeflere ulaşmak için eğitim, istihdam, yenilikçilik ve girişimcilik, gençlik ve dünya, sağlık ve spor, katılım, sosyal kapsayıcılık ve gönüllülük olmak üzere sekiz alt stratejik başlık belirlenmiştir. Bu başlıklar altında stratejik amaçlar ve hedefler yer almaktadır (An EU Strategy for Youth, 2009).

Türkiye’de ise Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından oluşturulan "Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi", 2012 yılında Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiş ve 2013’te yürürlüğe girmiştir (Ulusal Gençlik ve Spor Politikası, 2013). Belgede yer alan temel amaçlar, gençlerin beklentilerini belirlemek, gençlere yönelik çalışmalar yürüten kurumlar arasında iş birliği ve koordinasyon sağlamak, gençlik alanındaki sivil toplum kuruluşlarının daha etkin hale gelmesini sağlamak, gençlerin kişisel ve sosyal gelişimini desteklemek ve vatandaşlık bilincini geliştirmektir. Belgede yer alan temel politika alanları arasında eğitim ve ömür boyu öğrenme, aile, etik ve insani değerler, istihdam, girişimcilik ve mesleki eğitim, dezavantajlı gençler ve sosyal entegrasyon, sağlık ve çevre, demokratik katılım ve yurttaşlık bilinci, kültür ve sanat, bilim ve teknoloji, uluslararası alanda gençlik ve kültürlerarası diyalog, serbest zaman faaliyetleri, gençlik bilgilendirme, spor, gönüllülük ve hareketlilik yer almaktadır.

Ulusal ve uluslararası gelişmeler ile birlikte, gençlerin gençlik dönemi boyunca zorunlu eğitimlerin dışında kalan serbest zamanlarını aktif ve verimli bir şekilde geçirmeleri, özellikle kişisel gelişim ve toplumsal uyum açısından oldukça önemlidir. Ayrıca, genç nüfusun zararlı alışkanlıklardan korunmasına da yardımcı olabileceği düşünülmektedir (Tuncay, 2000). Serbest zaman etkinlikleri, sosyal yönden daha aktif bireylerin yetişmesine, kriz anlarını çözme becerilerinin gelişmesine ve duygusal olarak daha tatmin edici özelliklerin elde edilmesine yardımcı olur (Karlı ve arkadaşları, 2008). Rekreasyon yönetimi ile serbest zamanın daha etkili ve yararlı bir şekilde kullanılması mümkündür. Türk Dil Kurumu, rekreasyonu "insanların boş zamanlarında eğlence ve spor amaçlı gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler" olarak tanımlamaktadır (TDK, 2023).

Gençlerin serbest zamanlarını aktif ve verimli kullanmaları için bilinçlendirme çalışmaları yapmak ve fırsatlar sunmak son derece önemlidir, özellikle ergenlik dönemindeki gençlerin bilinç düzeylerinin artırılması gerekmektedir. Araştırmalar, birçok gencin serbest zamanlarını pasif etkinliklerle geçirdiğini ancak aktif etkinliklere katılmaya istekli olduklarını göstermektedir (Demir, 2003). Bu nedenle, gençlerin spor ve gençlik faaliyetleri hakkında bilinçlendirilmesi ve uygulama alanlarında deneyim kazanması için lise ve üniversite

dönemlerinde desteklenmeleri gerekmektedir. Bilinçlendirme çalışmaları sadece duyuru ve tanıtımlarla sınırlı kalmamalı, yaparak ve yaşayarak öğrenme yöntemiyle birden fazla duyu organıyla öğrenme sürecine dahil edilmelidir. Bu şekilde öğrenilenler daha kalıcı hale gelir ve eğitim süreci olumlu yönde etkilenir (Arslan, 2007).

Gençliği ilgilendiren kurum ve kuruluşlar, gençlerin serbest zamanlarını daha verimli bir şekilde değerlendirmelerine olanak tanımak amacıyla önlemler almalıdır. Bu sayede gençler, teorik bilgilerini uygulama alanlarında göstererek kişisel gelişimlerine katkıda bulunabilirler.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 58. Maddesi, gençleri alkol ve uyuşturucu bağımlılığından, suçluluktan, kumar ve diğer kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli önlemleri alması gerektiğini belirtmektedir. Bu yasalara dayanarak, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yönetmeliği'nin 187. maddesinde belirtilen görevler ve yetkiler şunlardır:

Madde 187

- a) Gençlere yönelik istismarın ve şiddetin engellenmesi ile gençler arasında her türlü ayrımcılığın giderilmesi amacıyla gerekli tedbirleri almak ve bu hususlarda öneriler geliştirmek,
- b) Yurt içi veya yurt dışında gençlikle ilgili toplantı, kurs, seminer ve benzeri faaliyetler düzenlemek, düzenlenen faaliyetlere katılmak ve bu faaliyetleri desteklemek,
- c) Gençlere hizmet veren gençlik merkezi ve benzeri tesisler ile gençlik ve izcilik kamplarının kurulması ve çalışmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek, bunları geliştirici ve tanıtıcı faaliyetlerde bulunmak
- ç) Sosyal hayatın her alanına gençliğin etkin katılımını sağlayıcı öneriler geliştirmek
- d) Gençlik derneklerinin tescil, vize ve aktarma işlemlerini yapmak,
- e) Gençleri kötü alışkanlıklardan koruyacak çalışmalar yapmak ve bu konuda faaliyetler yürütmek.
- f) Ulusal ve yerel düzeyde gençlik etkinlikleri düzenlemek,
- g) Gençlik haftası etkinliklerini düzenlemek
- ğ) Gençlik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile kamu kurum ve kuruluşları , mahalli idareler ve üniversitelerin ilgili birimleriyle ilişkileri yürütmek,
- h) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak (Gençlik Merkezleri Yönetmeliği Resmî Gazete Tarihi: 13.07.2003, Resmi Gazete Sayısı: 25167)

Anayasanın 59. Maddesi, “Spor alanında da her yaşta Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığına yönelik tedbirlerin alınması ve sporun halka yayılması için teşvik edilmesi” gerektiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ulusal gençlik ve spor organizasyonlarına katılanlara en iyi hizmeti sunmak, spor etkinliklerine daha fazla yurttaşın katılımını sağlamak, toplumun gençlerini sağlıklı bir yaşama yönlendirmek ve sağlıklı bir toplum oluşturmak amacıyla Gençlik ve Spor Faaliyetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğin ikinci bölümünde yer alan 5. Maddesi ile gerekli kararları yasallaştırmıştır (Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Faaliyetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğin, 2005).

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı, yasalara uygun olarak merkez ve taşra teşkilatlanmalarında 81 ilde gençlik ve spor merkezleri kurarak gerekli tedbirleri almıştır. 2020-2021 Akademik Yılından itibaren, "Gönüllülük Çalışmaları Dersi" seçmeli ders olarak sunulmaya başlanmıştır. Bu ders sayesinde gönüllü gençlere, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı gençlik merkezleri, spor merkezleri ve yurtlarda birçok gönüllü faaliyette bulunma imkânı sunulurken, serbest zamanlarını verimli şekilde kullanma fırsatı verilmiştir (Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2021).

2.2 Gençlik Merkezleri

Türkiye'de gençlik ve spor etkinlikleri için ilk adımlar, 1922 yılında kurulan ve faaliyete geçen ilk spor teşkilatı olan "Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı" ile başladı. Daha sonrasında, Atatürk, Türkiye'de sporun siyasetin kontrolünden çıkarılıp devlete devredilmesini hedefleyerek, 27 Haziran 1938 tarihinde 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'nu çıkartmıştır (Yetim,1991). Bayansaldüz (2003) tarafından belirtildiği üzere, merkezi yönetim anlayışını benimseyen bu kuruluş, 1938'de kurulmuş ve Türk Spor Teşkilatı'nın faaliyetlerini 1986 yılına kadar sürdürmüştür. 1983'te kurulan ve çalışmalarına başlayan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ve 1970'te kurulan Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın oluşumuyla daha profesyonel bir hal almaya başladı. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın kurulmasının ardından, 28 Mayıs 1986'da 3289 sayılı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun kabul edildi. Bu kanunla birlikte, Spor Bakanlığı'na bağlı merkezlerde Beden Terbiyesi Spor Genel Müdürlüğü kurulurken, taşrada ise İl ve İlçe Müdürlükleri oluşturulmasına karar verildi (Fişek, 1985). 1989 yılında kabul edilen 356 sayılı KHK ile Gençlik ve Spor Müdürlüğü resmi olarak oluşturulmuş; daha sonra, gençler için sunulan hizmetlerin ve spor faaliyetlerinin daha etkili ve yaygın bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla

638 sayılı KHK ile de Gençlik ve Spor Bakanlığı kurulmuştur (Bilir ve Ünal 2005). 2004 yılına kadar, çoğunlukla halk oyunları yarışmalarına odaklanan bir kurum olarak hizmet veren Gençlik ve Spor Müdürlüğü, daha sonraki yıllarda eğitsel ve sanatsal kurslar sunmak, yurt içi değişim programları oluşturmak, yarışmalar ve turnuvalar düzenlemek, AB projelerine destek olmak, sosyal sorumluluk faaliyetlerine yakından ilgilenmek gibi farklı faaliyetler içeren bir yapı haline gelmiştir (Temur, 2014).

Gençlik merkezleri, gençlerin boş zamanlarını sosyal, kültürel, sanatsal ve spor faaliyetleriyle değerlendirmelerine imkân sağlayarak topluma aktif katılımlarını arttırmayı ve zararlı alışkanlıklardan korumayı hedefleyen, il müdürlüklerine bağlı kurumlardır (Gençlik Merkezleri Yönetmeliği, 2003). Gençlik merkezleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından 2003 yılında kurulmuş ve önceden Gençlik ve Spor Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet vermiştir. Temel amacı, genç neslin boş zamanlarını verimli bir şekilde geçirmelerine yardımcı olmak ve bilgi becerilerini geliştirmektir. Türkiye'nin çeşitli illerinde bulunan gençlik merkezleri, yerel ihtiyaçlara uygun olarak gençler için özel faaliyetler düzenlemektedir (Ezgin ve Koç, 2016). Gençlik merkezleri, sivil toplum kuruluşları ya da yerel yönetimlerce de kendi adları ile faaliyet gösterdikleri kadar devletin de himayesinde açılmakta ve faaliyet göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın taşra yapılanması içerisinde, 81 il ve ilçede toplamda 421 adet gençlik merkezi bulunmaktadır. Gençlik merkezleri, il/ilçe gençlik ve spor müdürlüklerine bağlı olarak gençlerin sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler çerçevesinde serbest zamanlarını değerlendirmelerine fırsat veren ve ortam hazırlayan örgütlerdir (Aycan, 2005).

Gençliğe yönelik çalışmalar, devlet tarafından öngörülen müfredat dahilinde gerçekleştirilmekte olan örgün eğitimden ayrı olarak, formal olmayan yöntemlerle gençlerin katılımı amaçlanarak hayata geçirilen sosyal, politik ve kültürel çalışmaların bütünü olarak ifade edilebilir (Verschelden ve arkadaşları, 2014). Gençlik Merkezleri, gençlerin okul veya iş hayatından kalan boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmelerine yardımcı olmak, gençlerin kişisel, sosyal, spor, eğitim, kültür ve sanat alanlarındaki gelişimlerine katkıda bulunmak, gençlere rehberlik ve danışmanlık yaparak, zararlı alışkanlıklardan kaçınmaları için bilinçlendirmek ve olası zararları önlemek amacıyla tarihi ve kültürel geziler, kamplar ve ihtiyaçlarına yönelik projeler düzenlemek gibi faaliyetlerle bu amaca hizmet etmektedir (Yavuz, C., & Merkezleri, G., 2019).

2.2.1 Gençlik Merkezinde Yapılan Faaliyetler

Gençlik merkezleri, Gençlik ve Spor İl/İlçe müdürlükleri tarafından denetlenen örgütlerdir. Bu merkezler, gençlerin sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerde bulunarak serbest zamanlarını kendi ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda etkili bir şekilde değerlendirmelerine olanak tanır. Ayrıca gençlerin topluma aktif ve yararlı vatandaşlar olarak katılmalarını sağlar ve zararlı alışkanlıklardan korumak amacıyla çalışmalar yürütür (GSB Gençlik Merkezi Yönetmeliği, 2022). Gençlik merkezleri, kulüp ve atölye olmak üzere iki farklı faaliyet grubuna sahiptir. Bu kulüp ve atölyelerde yapılan etkinlikler aşağıda verilmiştir:

Gençlik Merkezlerinde Yürütülen Kulüp Faaliyetleri

Bu listedeki maddeler, gençlik merkezlerinde yürütülen çeşitli kulüp faaliyetlerini temsil etmektedir. Gençlik merkezlerindeki bu kulüp faaliyetleri, gençlerin farklı ilgi alanlarında eğitim alabilecekleri ve bu konularda yeteneklerini geliştirebilecekleri bir ortam sağlamaktadır. Ayrıca, bu kulüplerde sunulan gönüllülük faaliyetleri, gençlerin topluma katkıda bulunmalarını ve sosyal sorumluluk bilinci kazanmalarını teşvik etmektedir. Bu kulüpler şunlardır:

Sosyal ve Kültürel Faaliyetler Kulübü: Bu kulüpte öğrenciler, kitap okuma halkalarına katılabilecekleri, sunum çalışmaları hazırlayabilecekleri, salon programlarına veya ulusal organizasyonlara katılabilecekleri ve teknoloji yarışmalarına katılabilecekleri gibi farklı sosyal ve kültürel etkinliklere katılabilirler.

Müzik Kulübü: Bu kulüpte öğrenciler, gitar, bağlama veya ney gibi çeşitli müzik aletlerini öğrenebilirler ve müzik eğitimleri sayesinde yeteneklerini geliştirebilirler.

El Sanatları Kulübü: Bu kulüpte öğrenciler, hat ve seramik gibi el sanatları konularında eğitim alabilir ve bu becerileri kullanarak farklı ürünler oluşturabilirler.

Gönüllülük Kulübü: Bu kulüpte öğrenciler, kan bağıışı, huzurevi ziyaretleri, çevre temizliği, tarihi ve kültürel geziler veya fidan dikimi gibi farklı gönüllülük faaliyetlerine katılabilecekleri gibi, sivil toplum kuruluşlarına yardım edebilirler.

Bilim ve Teknoloji Kulübü: Bu kulüpte öğrenciler, bilim ve teknoloji konularında eğitim alabilirler ve farklı bilim ve teknoloji yarışmalarına katılabilirler.

Güzel Sanatlar Kulübü: Bu kulüpte öğrenciler, resim, drama veya rölyef gibi farklı güzel sanatlar konularında eğitim alabilirler ve bu sanat dallarında yeteneklerini geliştirebilirler.

Gençlik Merkezlerinde Yapılan Akademik Çalışma Atölyeleri

Gençlik merkezleri, gençlerin kendini geliştirmelerine ve farklı alanlarda deneyim kazanmalarına yardımcı olan birçok atölye ve kulüp sunmaktadır. Gençlik merkezlerinde sunulan bu atölye ve kulüp imkanları, gençlerin kişisel gelişimleri için önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu atölyelerden bazıları şunlardır:

Sosyal Bilimler Atölyesi: Bu atölye, gençlerin sosyal bilimler konularında bilgi sahibi olmalarını ve bu alanda deneyim kazanmalarını amaçlamaktadır. Örneğin, psikoloji, sosyoloji, antropoloji gibi konular ele alınabilir.

Kişisel Gelişim Atölyesi: Bu atölye, gençlerin kendilerini daha iyi tanımalarını, özgüvenlerini artırmalarını ve hayatta hedeflerine ulaşmalarını sağlamayı hedeflemektedir. Örneğin, iletişim becerileri, liderlik, zaman yönetimi gibi konular ele alınabilir.

İnovasyon Atölyesi: Bu atölye, gençlerin yaratıcılık ve yenilikçilik becerilerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Örneğin, tasarım düşünme, problem çözme, prototip geliştirme gibi konular ele alınabilir.

Dini İlimler Atölyesi: Bu atölye, gençlerin din konularında bilgi sahibi olmalarını ve manevi açıdan kendilerini geliştirmelerini amaçlamaktadır.

Dil Eğitimleri Atölyesi: Bu atölye, gençlerin farklı diller öğrenmelerine ve kültürler arası iletişim becerileri kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Örneğin, İngilizce, Almanca, Fransızca gibi diller öğrenilebilir.

Değerler Atölyesi: Bu atölye, gençlerin değerler konusunda bilinçlenmelerine ve bu değerleri hayatlarına yansıtma ve hayata geçirme becerilerini geliştirmelerini amaçlamaktadır.

Sağlıklı Yaşam ve Spor Atölyesi: Bu atölye, gençlerin sağlıklı yaşam konularında bilgi sahibi olmalarını ve spor yaparak kendilerini geliştirmelerini amaçlamaktadır. Örneğin, beslenme, fitness gibi konular ele alınabilir.

Güzel Sanatlar Atölyesi: Bu atölye, gençlerin sanatsal yaratıcılıklarını geliştirmelerine ve farklı sanat dallarında deneyim kazanmalarına olanak sağlamaktadır. Örneğin, resim, heykel, müzik gibi alanlar ele alınabilir.

2.3 Gönüllülük

Latince “voluntas” kelimesinden türetilen “gönüllü” kavramı; bireyin fiziksel eforunu, kendi zamanını, bilgisini ve tecrübesini, bir veya birden çok yeteneğini ve deneyimini organizasyonlara maddi bir kazanç beklentisi olmadan sunan ve özellikle çevresine olumlu yönde rol model olan kişi” olarak tanımlanmaktadır (Güzel 2015). Türk Dil Kurumu’na göre ise gönüllü; “Bir işi yapmayı hiçbir yükümlülüğü yokken isteyerek üstlenen kişi” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Gönüllülük faaliyetlerinde en önemli üç faktör, maddi bir kazanç beklentisi olmaksızın yapılan organizasyona katkı, kişinin kendi isteğiyle ortaya çıkması ve toplumun tüm kesimlerinin ve gönüllülerin yararının gözetilmesidir (Balabıyık, 2011).

Gönüllülük, Birleşmiş Milletler’in 2011’de sunulan raporunda "topluma katılımın bir ifadesi" olarak tanımlanmıştır ve bu davranışın özgür irade ile gerçekleştirilmesi, maddi bir kazanç amacı taşımaması ve diğerlerinin faydasını hedeflemesi gibi üç temel ölçüte dayandırılmıştır (Çakı, 2014).

Gönüllülük kavramıyla ilgili en sık merak edilen konulardan biri, insanların neden gönüllü olmak istedikleridir. Bireyler, kendi kişisel tercihleri olan hayırseverlik, fedakârlık ve yardımseverlik gibi değerlerinin yanı sıra, yaşadıkları toplumun kültürü ve gelenekleri doğrultusunda hareket ederek gönüllü olurlar (Bales, 1996). Kısacası, kültürel faktörler ve değerler, insanların gönüllü olma konusundaki motivasyonunu belirlemede önemli bir rol oynar (Dekker P., & Halman, L. 2003). Clary ve arkadaşlarının (1998) çalışmasına göre, gönüllüler; değerler, anlayış, sosyal etkileşim, kariyer gelişimi, toplumsal sorumluluk ve kişisel gelişim gibi altı farklı işlevi göz önünde bulundurarak gönüllü olurlar. (Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J., & Miene, P. 1998). Gönüllülük konusunda yapılan araştırmalardan da anlaşılacağı üzere, bireyler genellikle kişisel değerlerini gerçekleştirmek, başkalarına yardımcı olmak, sosyal saygınlık kazanmak, prestij elde etmek ve topluma olumlu bir etki sağlamak gibi amaçlarla gönüllü olmaktadır. Ayrıca insanlar, kendilerini ve diğer canlıları mutlu etme, empati kurma ve sosyal etkileşim ihtiyaçlarını da karşılamak için gönüllü olabilmektedirler (Arslan, M. L. 2018). O halde gönüllü olmanın ana

etkenleri arasında, toplumun ve insanın iç huzurunu sağlamaya yönelik kazanımların yanı sıra, değerler ve ahlaki faktörler gibi güçlü özelliklerin de bulunduğu düşünülebilir.

Birleşmiş Milletler'in 2011 raporuna göre dünya genelinde 1 milyardan fazla gönüllü bulunmakta ve bu sayı, neredeyse bir ülke kadar büyük bir topluluk oluşturmaktadır. Türkiye'de ise gençlerin gönüllü çalışmaları hakkında yeterli araştırma yapılmamıştır ve bu durum, karşılıksız yardım kültürünün yerleşik olmasından kaynaklanmaktadır (Güzel 2015). Yeterli sayıda olmasa da Türkiye'de yapılan araştırmalar gösteriyor ki, gençlerin topluma hizmet eden faaliyetlere katılması kişisel gelişimleri, vatandaşlık duyguları, sosyal sorumluluk bilinci, akademik yetenekleri ve kariyer hedefleri üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Palabıyık, 2011). "Gençlik Merkezleri, gençlerin kişisel gelişimini ve gönüllülük faaliyetlerini çift yönlü ve katma değer yaratan bir oluşuma dönüştürebilmesi bakımından önemli görülmektedir.

Gençler biyolojik, fizyolojik, psikolojik ve sosyal açılardan bir dizi değişiklikle karşılaştıkları zorlu, stresli ve dengesiz bir süreçten geçerler. Kimlik arayışı içinde olan ve kişiliklerini geliştiren gençler, yoğun duygusal dalgalanmaların da etkisini deneyimlerler. Birçok değişikliğe uyum sağlamaya çalışırken, ebeveynlerden uzaklaşıp akran gruplarıyla daha yakın ilişkiler kurmaya ve sosyal çevrelerinde entegre olmaya çalışan gençler, bu süreçte toplumsal normlar ve değerlerle çatışan tutumlar sergileyebilirler (Gencer, N. 2020). Bu bağlamda, ahlaki ve kimlik gelişimi son derece kritik bir öneme sahiptir ve bu gelişim, gönüllü etkinlikler aracılığıyla desteklenebilir.

2.4. Ahlak

Ahlak kavramı, uzun yıllardır birçok bilim insanı tarafından detaylı bir şekilde araştırılmış ve birçok farklı kavram üretilmiştir. "Ahlak" kelimesi Arapça kökenli olup "vazgeçilemeyecek alışkanlıklar olan huy" anlamına gelen "hulk" kelimesinin çoğuludur. "Hulk" ise din, tabiat ve karakter gibi anlamlara gelmektedir. Ahlak, kişinin öz varlığına iyice yerleşmiş bir alışkanlıktır. Bireyin davranışları, fikri bir zorlamaya ihtiyaç duymadan, bu alışkanlıklar sayesinde kolaylıkla ortaya çıkar (Yapan, 1992). Türk Dil Kurumu'nda "bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları" olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2023). Toplumda genel olarak kabul gören ahlaki ve kültürel değerlerin, bireyler tarafından da benimsenmesi ve toplumun üyeleri tarafından yerine getirilmesi, toplumda belirli yasaların, kuralların, prensiplerin veya yöntemlerin uygulanmasını daha iyi sağlar. Ahlak, bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen kuralların bütünüdür. Bu nedenle,

bireylerin toplum içindeki sorumluluklarını yerine getirmesi, toplumun refahı için büyük önem taşımaktadır (Güngör, 2000; akt. Akandere ve arkadaşları, 2009). Yani ahlak, uygun olan davranışları belirleyen, nitelik açısından beğenilebilir ve güzel olarak kabul edilen bir kavramdır (Peker, 1998; akt. Aydın 2003).

Ahlaki bir yaşam tarzı, bireyin toplumda olumlu davranışları benimsemesi, yarar sağlayan özellikleri ve iyi alışkanlıkları edinmesi, kötü alışkanlıklardan kaçınması ve doğru olanı benimsemesi anlamına gelmektedir. Bu kavram, bireyin içinde bulunduğu topluma uygun bir şekilde davranmasını ve bu davranışları iyi ve doğru olan özelliklere göre ayarlamasını gerektirir. Bu sayede, birey kendine ve topluma yararlı bir yaşam biçimi geliştirmiş olur (Yavuz, 1994; akt. Erken, 2009). Kohlberg'in (1974, 1976/1995) ahlak kavramı, bilinç ve davranış kavramları açısından incelendiğinde, toplumsal ahlakın birey tarafından yeniden oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Ahlaki olarak ele alındığında, birey ve toplum arasındaki etkileşim sürecinin incelenmesiyle açıklanabilir. Bu sayede, bilinç ve davranışların ahlaki boyutu da anlaşılabilir hale gelmektedir.

Literatürde ahlakın çok farklı şekillerde ifade edildiği görülmektedir. Akarsu (1993), ahlakın günlük yaşantılarımızın birçok yönünde bulunduğunu ve sergilediğimiz davranışların birçoğunun ahlaki nitelikte olduğunu vurgulamaktadır. Ahlakın içeriğinin farklı yıllar, milletler ve uluslar arasında değişebildiği, ancak ahlaklılığın tüm bu farklılıklara rağmen ortak bir kavram olduğu ve ahlaki kuralların hakka, hukuka ve adalet ilkesine uygun olan genel soyut kurallar olduğu belirtilmektedir. Bu kuralların insanlar arasında toplumsal farklılıklar yaratmadan kabul edilebileceği ifade edilmektedir (Kocabıyık & Kulaksızoğlu, 2014).

Ahlakın bireyde sürekli olarak uygulanabilmesi, davranışların düzenli tekrarlanması ile mümkündür. Bilgilerin unutulmaması için düzenli olarak tekrar edilmesi ve uzun süreli belleğe kazınması gereklidir. Aksine, tekrar edilmeyen ve belleğe kaydedilmeyen bilgiler unutulmaya mahkumdur (Engin ve arkadaşları 2008). Topluma bilinçli vatandaşlar yetiştirmede ahlak ve değerlerin unutulmaması, geliştirilmesi ve bireylere aktarılması için en önemli kurumlardan biri eğitimidir. Bu sebeple, spor ve gönüllülük faaliyetlerinin en önemli eğitim araçlarından biri olarak kabul edilmesi ve spor ile ahlaki değerlerin doğrudan veya dolaylı yoldan sürekli olarak etkileşim halinde olması gerektiğine inanıyoruz. Sporun tanımına dahil olan kurallar ve özellikler, sadece sporda değil aynı zamanda bireylerin yaşantı tarzlarını, değerlerini ve hatta ahlaki davranışlarını da şekillendirmektedir (Erdemli, 2016). Spor, eğitim ve ahlak perspektifinden ele alındığında, bir eğitim faaliyeti olarak kullanılan spor, takdir yeteneğini ve

ortak amaçlar için değerleri öne çıkarma yetisini kazandırmaktadır. Ayrıca, hoşgörü ile karşılama, sorumluluk alabilme ve iş birliği yapabilme gibi becerileri de geliştirerek sistemi sürdürme yeteneğini arttırmaktadır (İlhan, 2008).

Spor ve gönüllülük faaliyetleri, ahlaki davranışların gelişiminde ve devamlılığında en etkili araçlardan biridir. Bu nedenle, ilköğretim ve ortaöğretim seviyesindeki birçok beden eğitimi programında, öğrencilerin ahlaki gelişimleri en önemli eğitim hedefleri arasında yer almaktadır. Dürüstlük, hoşgörü, yardımseverlik, ortak çalışma ve saygı gibi temel ahlaki değerlerin gelişimi için spor ve beden eğitiminin önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Bu faaliyetler, öğrencilerin takım çalışmasına yatkınlığını artırarak sorumluluk duygusunu pekiştirir ve topluma hizmet etme bilincini geliştirir (Shields ve Bredemeier, 1995) (IPC, 2005; NASPE, 2005; Akt. Gürpınar, 2014). Clary ve arkadaşları (1998) tarafından yapılan araştırmaya göre, gönüllü faaliyetlere katılan bireylerin deneyimlerinden sonra daha fazla memnun oldukları ve ilk gönüllü faaliyetlerini gerçekleştirdiklerinde bir sonraki sefere tekrar gönüllü olma isteklerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin aktif bir şekilde bu faaliyetleri yapmaya devam etmek istediklerini ve hayat boyunca daha mutlu olduklarını düşündürmektedir. Ayrıca, gönüllülüğün değer ve ahlaki gelişimlerinde önemli bir rol oynadığı da vurgulanmaktadır (Clary ve arkadaşları, 1998). Kesgin (2016) tarafından yapılan araştırmalar, gençlik dönemlerinde gönüllülük faaliyetlerine katılan bireylerin ilerleyen yaşamlarında da benzer yönelimlerini sürdürdüklerini ve gönüllü olmaya devam ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, gönüllülük faaliyetlerinin değer ve ahlaki gelişimde önemli bir role sahip olduğunu ve bireylerin hayatlarının birçok döneminde faydalarını sürdürdüğünü göstermektedir.

2.5. Kimlik

Kimlik, bir bireyin ya da bir grup/topluluğun kendisine, değerlerine, pozisyonuna ve soyuna ilişkin temel algılamasıdır. Bu kavram, kişinin ya da topluluğun özelliklerinin özetlenmesi ve tanımlanması için kullanılır (Şimşek, 2002). Kelimenin kökenine baktığımızda "Kimlik" (identity) terimi, Latince "idem" kökünden türetilmiş olup, aynı olan ve kesintisizliği ifade eden bir anlama sahiptir. Türkçe'de ise kimlik terimi, "kim" soru kökünden türetilmiştir. Bu terim, bir kuruluşa, topluluğa veya kişiye zorunlu bir bağıntılık, aynılık, benzerlik gibi kavramları ifade etmektedir (Aydoğdu, H., 2004). TDK ise kimlik kavramını; “toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2023). Connolly'ye göre, kimlik sadece seçtiğimiz veya

onayladığımız şeylerle ilgili değil, kim olduğumuz ve nasıl tanındığımızla ilişkilidir (Connolly, 1995; akt. Dalbay, 2018).

Kimlik kavramı, farklı disiplinlerde farklı tanımlamalara konu olmuştur. Psikoloji, sosyoloji, antropoloji gibi bilim dalları, kendi perspektiflerinden bu kavramı açıklamışlardır. Bireysel yakınlıklar, gelenekler, ahlaki değerler, kişisel motivasyonlar, sosyal kurallar ve tarihi değerler, belirli zaman ve mekanlarda bir araya gelerek birey ve toplum kimliğini oluştururlar (Deaux, 1993). Kimliğimizin oluşumunda önemli bir rol oynayan unsurlardan biri, aidiyet hissettiğimiz toplum ya da gruplara ve bu gruplar içinde kazandığımız prestije dayalıdır. Bu gruplar, spor takımları ya da gönüllü olarak faaliyet yürüttüğümüz sosyal topluluklar gibi farklı alanlarda yer alabilirler.

2.6. Ahlaki Kimlik

Ahlaki kimlik, kimliğin alt boyutlarından biri olarak görülmekte ve içsel motivasyonu harekete geçirerek kişiyi ahlaklı davranışlar sergilemeye yönlendiren bilişsel, duygusal ve davranışsal bileşenleri içermektedir. Ahlaki kimlik sadece doğru ve iyi davranışlara yönelmekle sınırlı kalmayıp, iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış davranışa yönelten içsel ve dışsal motivasyonları da anlamayı gerektirir (Kürüm, B., & Halil, E. 2021). Ahlaki kimlikler, bireylerin davranışlarını önemli ölçüde etkileyen faktörlerdir. Bir bireyin ahlaki bir davranış sergilemesinde, kendi sahip olduğu ahlaki kimliğinin büyük bir rolü olduğu vurgulanmaktadır (Aquino ve Reed, 2003; Blasi, 1983; 1984;). Ahlaki kimlik, ulusal ve uluslararası alanda yapılan tanımlamaları incelendiğinde, ahlaki davranışlara motivasyon sağlayan bir iç denetim mekanizması olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımda özellikle insanın kendisini algılama ve değerlendirme süreci ön plana çıkmaktadır. Ahlaki kimlik, insanların ahlaki davranışlara yönelmesini sağlayan önemli bir bileşendir (Hart ve diğerleri, 1998; 1999).

2.6.1. Ahlaki Kimlik Boyutları

Ahlaki kimlik, içselleştirme ve sembolleştirme olmak üzere iki boyutta ele alınabilir. Bu boyutlar, bireylerin ahlaki değerleri, inançları ve normları benimsemelerinde ve ahlaki davranışlar sergilemelerinde önemli bir rol oynamaktadır (Polat, M. 2020).

İçselleştirme: Ahlaki kimlik özelliklerinden biri olan içselleştirme, zihinsel olarak oluşturulan ahlaki şemaların sert bir şekilde benimsenmesi anlamına gelmektedir. Bu yolla, ahlaki şemalar, bireyin kimliği içerisinde köklü bir yer edinmektedir (Yılmaz ve

Yılmaz, 2015: 113; Shao, Aquino ve Freeman, 2008). Ahlaki kimliğin içselleştirilmesi, ahlaki davranış için güçlü ve uyumlu bir motivasyon kaynağı anlamına gelir. İçselleştirme, sembolleştirme seviyesinden bağımsız olarak etkili olabilir. Yani, ahlaki kimliğini içselleştiren kişiler, farkında olmadan bile içselleştirdikleri ahlaki değerlere göre davranış sergileyebilirler. Buna karşın, ahlaki kimliklerini tam olarak içselleştirmemiş kişiler, ahlaki davranışlarını toplumsal alanda göstermekte zorlanabilirler (Reed ve Aquino, 2003).

Sembolleştirme: Ahlaki kimliğin hem içselleştirme hem de sembolleştirme boyutları, ahlaki davranışlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İçselleştirme, ahlaki şemaların zihinsel olarak oluşturulması ve benimsenmesiyle gerçekleşir ve ahlaki davranışlar için güçlü bir motivasyon kaynağı olabilir. Ancak, içselleştirme seviyesi düşük olan kişiler, ahlaki davranışları sergilemekte tereddüt edebilirler. Sembolleştirme ise, toplumsal kabul gibi nedenlerle ahlaki davranışları göstermek için benimsenen bir yöntemdir. Ancak, sembolleştirme, içselleştirme seviyesinden etkilenebilir ve ahlaki davranışlara karşı engel oluşturmayabilir (Polat, M. 2020).

Ahlaki kimliğin, ahlaki olmayan davranışlara karşı engel oluşturma konusunda içselleştirme ve sembolleştirme boyutlarının benzer etkileri olduğu görülmüştür. Özellikle zeka ve yaratıcılık gibi bilişsel becerilerin devreye girdiği psikopatik davranışlar söz konusu olduğunda, ahlaki kimlik bu davranışlara karşı bir engel oluşturabilir. Bu nedenle, ahlaki kimlik oluşturma sürecinde içselleştirme boyutunun daha fazla vurgulanması ve ahlaki değerlerin kişinin benliğine yerleştirilmesi önemlidir (Polat, M. 2020).

Ahlaki kimliğin formasyonu hakkında daha kapsamlı bir bakış açısı edinmek adına, benlik ve ahlaki değerler arasındaki ilişkiyi incelemek yararlı olabilir. Bu doğrultuda, Aquino ve arkadaşları (2009) tarafından yürütülen bir araştırmada, ahlaki değerler ve benlik değerleri arasında bir zıtlık yapılan tespit edilmiştir.

Schwartz'ın (1992) değer tipleri arasındaki etkin ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla şekillendirdiği değerlerdede, Aquino ve arkadaşlarının (2009) belirttiği gibi, ahlaki değerlerle benlikle ilgili değerler arasında zıtlıklar görülmektedir. Değer tipleri ayrıca, eylem için amaçlarını belirleme açısından birbirleriyle uyumlu ya da çelişkili özellikler taşımaktadır. Özellikle ikinci boyutta incelenen değerler arasındaki zıtlık, “özaşkınlık” ve “özgenişletim” olarak adlandırılmaktadır. Özgenişletim tarafında yer alan “güç”, “başarı” ve “hazcılık” gibi değerler, insanın kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesine neden olan, başkalarının

zararına bile olsa bencil davranışları sergilemesine yol açan değerlerdir. Özaşkınlık tarafındaki “evrenselcilik” ve “iyilikseverlik” değer tipleri ise, kişinin tüm insanlar ve evrende bulunan canlılar için bencil davranışlardan kaçınması gerektiği fikrini kapsar. Bu iki zıt değer grubu, ahlaki değerler ile benlik arasında da karşımıza çıkar. İnsanların hem ahlaki kimlikleri hem de bencil yönleri, durumsal faktörler tarafından tetiklendiğinde aynı anda harekete geçebilir. Bencil yön, ahlaki kimliğin uygulanmasını zorlaştırabilir ve kişinin uygunluk göstermeyen psikolojik durumlarını oluşturabilir (Kocabıyık, 2014).

Blasi (2005) ahlaki kimliğin gerçekleştirilebilirliğini artırmak için önemli olan ahlaki isteğe değinmiştir. Blasi'ye göre, ahlaki istek sahibi olmak ve belirli değerlere sahip olmayı arzulamak, ayrıca bu arzulara ve değerlere sahip olmaya kararlı bir şekilde istekli olmak, ahlaki kimliğin bir işaretidir. Bu durum ayrıca bir insanı ahlaksız olandan ayırır. Ahlaki arzu, karar verme sürecinde rehberlik eder ve ahlaki anlamlılığı sağlar. Karar verme, uzun vadeli hedeflerimizi izlemedeki içsel ve dışsal engelleri kontrol altında tutabilmek için hayati önem taşır. Karar verme gücü, problem çözme sırasında yapılandırma becerilerimizi kullanmamıza izin verir. Hedefimize odaklanmak, dikkati netleştirmek ve kararlılıkla bir görevi sürdürmek gibi beceriler, irade gücümüz sayesinde karar verme yeteneğimizi kullanarak gerçekleştirilir (Blasi, 2005). Sonuç olarak, ahlaki çatışmalarımız, tatmin olduğumuz deneyimlerimiz ve bunları yeniden yaşama arzumuz, daha fazla sayıda istek ve davranışın kategorilere ayrılması, ayrılan kategorilerin iyi veya kötü ahlaki olarak değerlendirilmesi, ahlaki iradeyi keskinleştirmeye yardımcı olur.

Aquino ve Reed (2002) tarafından yapılan çalışma, ahlaki kimliğin farklı özelliklerden meydana gelebileceğine işaret etmektedir. Örneğin, bir kişi sevgi ve merhameti ahlaki kimliğinin merkezine yerleştirirken, diğer bir kişi adil ve dürüst olmayı ahlaki kimliğinin temelini oluşturabilir. Bu nedenle, ahlaki kimlik kişilik özellikleri açısından bireysel farklılıkların bir yansımasıdır. Ahlaki kimliklerinde kendilerini merkeze almamış bireyler, diğer insanların gereksinimlerine ve ilgilerine daha az hassas olma eğilimindedirler (Aquino ve arkadaşları, 2009). Bu durumda, bu kişilerin ahlaki davranışlara daha az yatkın olabilecekleri anlamına gelir. Özetle, ahlaki davranışların gerçekleşmesinde, genel olarak yapılan şeylerden ziyade, bireyin kendi doğrularına uyumlu olma isteği önemlidir.

Ahlaki sorumluluk, insanın kimliği veya benlik algısıyla ilişkilendirdiği ahlaki değerlerinden kaynaklanır. Davranışlarımızın ahlaki kimliğimizden türediği bir gerçektir ve bu kimlik, kökleri derin ahlaki sorumluluklarımıza kadar uzanır. Ahlaki sorumluluklar, ahlaki

davranışların merkezinde yer alır ve tutarlı bir benlik de ahlaki davranışların ortaya çıkmasına neden olan istekli bir güçtür (Blasi, 1993, 2004; Akt. Kocabiyik, O. O. 2014).

2.7. Değerler

Allport (1960, 1961), değerleri bireylerin tercih ettikleri eylemlere dayalı inançlar olarak tanımlamıştır. Allport (1937) yine bireyler için önemli olan değer, başka bir kişi için aynı derecede önemli olmayabileceğini belirtmiştir (Turan ve Aktan, 2008). Rokeach'a (1973) göre, değerler bireylerin ideal davranış tarzları veya yaşam amaçları hakkındaki inançlarıdır ve davranışlarını farklı şekillerde yönlendiren çok yönlü standartlardır. Rokeach, değerleri amaçsal ve araçsal değerler olmak üzere iki grupta ele almaktadır. Schwartz (1994), değerleri "bir kişi veya sosyal varlık için yol gösterici ilke olarak hizmet eden, önem düzeyleri farklı, arzu edilen durumların ötesindeki hedefler" olarak tanımlamaktadır. Başka bir deyişle, değerler, insanların bir tutum veya davranışı diğerine tercih etme kararlarında kullandıkları ve onlara yardımcı olan genel prensiplerdir (Gürpınar, Toprak, Ayvalı ve Whitehead, 2018).

Değerler, zihinsel ve sosyal yapıları, süreçleri ve sosyal davranışları açıklamakta önemli ve yol gösterici bir kavramdır ve değerler hakkında günümüze kadar farklı bilim dallarında birçok çalışma yapılmıştır. Alport (1937), değer kavramı alanında çalışmalar yapan ilk araştırmacılardandır. Daha sonraları Rokeach (1973) değerler kavramını araştırmış ve bu konuda Rokeach Değer Anketi'ni (Rokeach Value Survey- RVS) geliştirmiştir. Rokeach (1973) tarafından ortaya atılan değerler teorisi, değer kavramının daha ayrıntılı bir şekilde araştırılmasına yol açmıştır. Rokeach ve RVS'den ilham alarak Schwartz (1992), Schwartz Değerler Anketi'ni (Schwartz Values Survey- SVS) geliştirmiştir. Ayrıca, yine Schwartz ve diğerleri (2001) tarafından geliştirilen Portre Değerler Anketi (Portrait Values Questionnaire), literatürde değerleri ölçmek için sıklıkla kullanılan ölçekler arasında yer almıştır. Bu süreçlerin bir sonucu olarak, Rokeach Değerler Ölçeği (Rokeach, 1973) ve Schwartz Değer Ölçeği (Schwartz, 1992) gibi ölçekler önemli çalışmalar haline geldi (Ulusoy ve Dilmaç 2014). Araştırmalar incelendiğinde, Türkçe olarak geliştirilmiş ölçeklere de rastlanmaktadır (Dilmaç ve diğerleri, 2014). Geliştirilen değer ölçekleri aracılığıyla değerler hakkında araştırmaların arttığı da gözlemlenmektedir.

Bireylerin ve dolayısıyla toplumların davranışlarını yönlendiren temel unsurlardan biri değerlerdir. Bu nedenle, bir toplumun değer sisteminin belirlenmesi önemlidir. Özellikle çocukluk döneminde, okul ve aile yanında televizyon, görsel basın, internet gibi çeşitli faktörler

de değerlerin gelişiminde etkili olmaktadır. Bu faktörlerin etkisi, toplumun değer sisteminin sürekliliğini değiştirebilmektedir. Bu nedenle, çocukların değer gelişim süreçleri kontrolsüz mekanizmalara terk edilmemeli ve dünya genelindeki gelişmeler dikkatle takip edilmelidir (Gömleksiz, 2007). Değerler, bireylerin bilgi, düşünce ve duygusal davranışlarını seçerken önemli bir rol oynamakta ve değer sistemlerinin oluşmasında etkili olmaktadır (Huitt, 2004). Benzer şekilde toplumlar da kendi değer sistemlerine sahiptirler. Toplumlar, diğerlerinden ayrılmasına ve en güçlü sosyal kontrol aracı olan değer sistemlerini korumalarına yardımcı olan değerler sistemini korumalıdır (Avcı, 2007). Değer eğitiminin önemi giderek artmaktadır, zira birçok olumsuzluğun önlenmesinde etkili bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, son yıllarda dünya genelinde değer eğitimi alanında yapılan araştırmaların sayısı artmaktadır (Silcock ve Duncan, 2001).

Değerlerin seçiminde net bir görüş birliği olmadığı gibi, değerlerin sınıflandırılması konusunda da bir standart yoktur. Bununla birlikte, Rokeach, Schwartz, Spranger, Ülken ve Güngör gibi araştırmacıların değer sınıflandırmaları, değer eğitimi alanında sıklıkla kullanılmaktadır (Yiğittir, 2012).

Yukarıda da belirtildiği gibi Rokeach, değerleri amaçsal ve araçsal olarak iki kategoriye ayırmaktadır. Amaçsal değerler, hayatın temel hedefleriyle ilgilidirken araçsal değerler, bu hedeflere ulaşmak için kullanılan davranış modelleriyle ilgilidir. Her birey, kendine özgü bir önem sıralamasına sahip olan amaçsal ve araçsal değerler setiyle kendi değer sistemi oluşturur. Değer sistemleri, bireyin algılamaları, tutumları ve davranışlarına yön veren standartlar olarak işlev görür (Bilgin, 1995).

Tablo 2.1. Milton Rokeach'ın Değer Sınıflaması (Rokeach, 1973)

Amaç (Terminal) değerler		Araç (Instrumental) değerler	
Rahat bir hayat	İç Huzur	Hırslı/istekli	Hayal gücü kuvvetli
Heyecanlı bir hayat	Gerçek sevgi	Ufku geniş olma	Bağımsızlık
Başarma hissi	Ulusal Güvenlik	Kabiliyetli	Entelektüel
Barış içinde bir dünya	Zevk	Neşeli	Mantıklı
Güzellikler dünyası	Kurtuluş	Temiz	Sevgi dolu/sevecen
Eşitlik	Öz Saygı	Cesaretli	İtaatkâr
Aile Güvenliği	Sosyal tanınma	Affedici	Kibar
Özgürlük	Gerçek dostlu	Yardımsever	Sorumlu
Mutluluk	Bilgelik/hikmet	Dürüst	Öz Kontrol

Amaçsal Değerler: Yaşam boyu hedeflenen asıl değerleri kapsar. Başarı, özgürlük, eşitlik, erdem, vb.

Araçsal Değerler: Bireylerin ulaşmak istediği hedefler için kullandıkları davranış biçimleridir (Yazıcı, 2006).

Nelson, değerleri üç boyutlu olarak incelemiştir. Bu değerler, Bireysel, Grup, Sosyal değerlerdir.

Bireysel Değerler: Bu değer türü kişisel seçimler ile ilgilidir ve bu değer türü kişisel tercihleri ifade eder.

Grup Değerleri: Belirli bir grup üyeleri tarafından paylaşılan değerlerdir. Bu kavram, sosyal psikoloji ve toplumsal yapılar üzerine çalışan araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılır.

Sosyal Değerler: Saygı, farklılık, adalet ve eşitlik gibi kavramları içerir ve bu değerler bireylerin toplumsal yapıya uyumu ile toplumsal yapının içerisinde varlığını sürdürebilmesini sağlar (Akbaş, 2004).

Spranger değerleri daha ayrıntılı bir şekilde inceleyip 6 gruba ayırmıştır. Bunlar;

Kuramsal: Gerçeklik ve bilgi kuramsal değerlerin temelini oluşturur. Eleştirel yaklaşıma sahiptir ve kuramsal nitelikli değere sahip bireyin temel hedefi gerçeğin keşfidir.

Ekonomik: Faydalı ve pratik olan değerlidir. Birey için önemli olan bedensel ihtiyaçların karşılanmasıdır.

Estetik: Biçim ve uyum önem taşır. Birey yaşamı olayların bir çeşitliliği olarak benimser ve sanatı toplum için mutlak olarak görür.

Toplumsal: Bu grup değer türü, insan sevgisine dayanır ve bencil olmama, yardımseverlik, dayanışma ve başkalarını sevme gibi olguları kapsar.

Politik: Bu değerlerde kişisel güç, şöhret ve etki önemlidir. Kuvvet esastır ve politik yapılar ve liderler üzerinde yoğunlaşır.

Dinsel: Birey kendisini evrenin bir parçası olarak görür ve evren birey için bir bütündür. Birey, yaşamında kendi dini uğruna uğraş verir (Akbaş, 2004).

Schwartz, 10 temel değerin olduğu bir değerler teorisi geliştirmiştir ve bu değerlerin motivasyonel bir içeriğe sahip olduğunu savunmuştur. Bireysel değerlerin bir hiyerarşisi olduğunu ileri sürmüş ve daha yüksek sırada yer alan değerlerin insan hayatını daha çok yönlendirdiğine dikkat çekmiştir (Schwartz,1992). Schwartz'un belirlediği 10 temel değer şoyledir:

G: Güç değeri, insanların sosyal konum ve prestijlerini koruma ve insanlar ve kaynaklar üzerinde hakimiyet ve kontrol sağlama arzusuna dayanır. Bu değer, sosyal güç, otorite, servet ve imajı korumayı içerir.

Başarı: Başarı değeri, sosyal standartlara göre yetkinlik gösterme yoluyla kişisel başarıya ulaşmayı amaçlar. Bu değerde, başarılı, yetenekli, hırslı ve etkili olmak gibi özellikler önemlidir.

Hazcılık: Hazcılık değeri, kişinin kendisi için zevk ve duygusal haz almaya önem vermesini ifade eder. Bu değer, rahatına dşknlk, eğlence ve hayattan zevk alma arzusu ile ilişkilidir.

Uyarım: Uyarım değeri, heyecan verici bir yaşam, yenilikler ve zorluklarla dolu bir hayat arzusuna dayanır. Bu değer, cesaretli olmak, zengin bir yaşam sürmek ve heyecan verici deneyimler yaşamakla ilgilidir.

Kendini Yönetme: Kendini yönetme değeri, bağımsız düşünebilme ve kendi eylemlerinin seçimini yapabilme yeteneğine sahip olma arzusunu ifade eder. Bu değerin altında, bağımsızlık, meraklılık, yaratıcılık, özgürlük ve kendi hedeflerini seçme gibi özellikler yer alır.

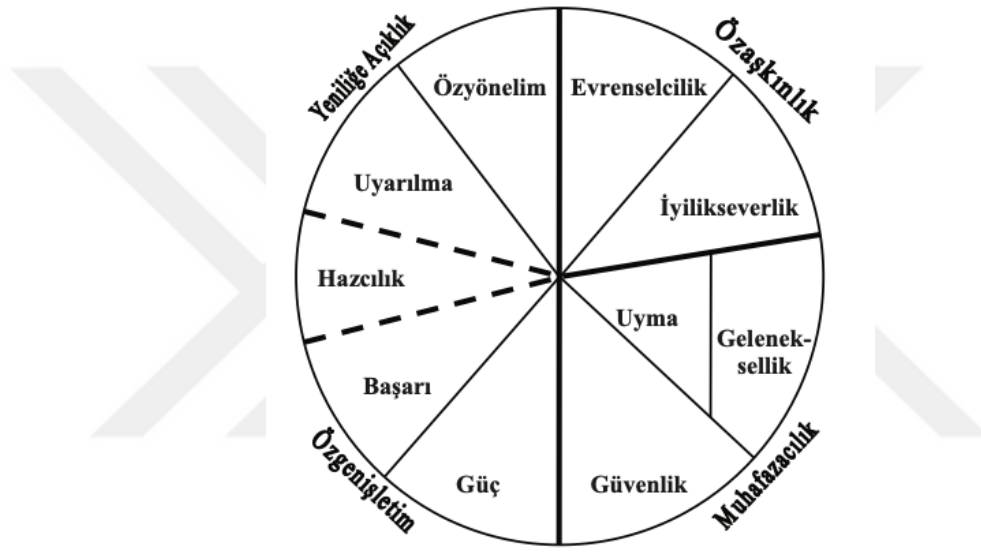
Evrenselcilik: Bütün insanlığı ve doğanın refahını sağlamak, dünya barışı için uğraşmak, adil ve eşit olmak, doğayı ve çevreyi korumak, yeni fikirlere açık olmak gibi değerleri kapsar.

İyilikseverlik: Kişisel olarak etkileşim kurulan tüm insanların refahını korumak ve geliştirmek için yardımseverlik (iyilikseverlik) esastır. Yardımsever bireyler dürüst, affedici, sorumlu ve sadık olma özelliklerine sahiptir.

Geleneksellik: Geleneksel kültür ve dinin sağladığı saygı, bağlılık ve kabul edilen fikirler gibi değerleri içerir. Geleneklere saygı göstermek, alçakgönüllü olmak, hayattaki rolü kabul etmek, ılımlı ve dindar olmak gibi değerleri barındırır.

Uyumluluk: Toplumun sosyal beklentileri ve normlarına uyum sağlamayı gerektirir. Nazik olmak, uysal olmak, öz disipline sahip olmak, ebeveynleri ve büyükleri onurlandırmak gibi değerleri kapsar.

Güvenlik: Toplumun, ilişkilerin ve bireyin güvenliği, uyumu ve istikrarı için önemlidir. Hoşgörü, sosyal düzen, aile ve ulus güvenliği gibi değerleri içerir.

Şekil 2.1. Schwartz'ın Çembersel Değer Modeli

Schwartz'ın Değer Kuramı, son yıllarda psikoloji araştırmalarında temel bir model olarak önemli bir rol oynamaktadır. Bu teoriye göre, değerler üç evrensel ihtiyacın bilişsel temsilcileri olarak belirlenir. Bu ihtiyaçlar, bireylerin biyolojik ve sosyal etkileşimlerini düzenleme, grup ve toplumsal gereklilikleri karşılama gibi ihtiyaçlarını ifade eder. Bireylerin ve grupların davranışlarını açıklamak, uyumlarını sağlamak ve bu davranışları anlamlandırmak için, ilgili ihtiyaçların bilişsel temsilleri olan değerler kullanılır. Schwartz, üç evrensel ihtiyaçtan yola çıkarak benzer veya farklı motivasyonel temellere sahip değerleri içeren ve son derece tutarlı bir yapıya sahip on değer tipi geliştirmiştir. Motivasyonel temeli uyumlu olan değer tipleri birbirine yakın bölgelerde yer alırken, motivasyonel temeli çatışmalı olan değer tipleri ise birbirine zıt kutuplarda konumlanır. Bütün uyumlar ve karşıtıtlara dayalı olarak on değer tipi, çembersel (circumplex) bir düzen oluşturacak şekilde konumlanmaktadır.

Değer tipleri, iki temel motivasyonel çatışma ekseninde konumlanmıştır. Birinci eksen, bireysel yenilik arayışı, bağımsız düşünme ve davranma isteğiyle ilişkili olan Uyarılım ve Öz yönelim değer tipleri yer alır. Diğer eksen ise, bireysel isteklerin toplumsal kurallar ve geleneklere uygun olarak sınırlanması, bireysel ve toplumsal sürekliliğin korunmasıyla ilişkili olan Uyma, Geleneksellik ve Güvenlik değerleri bulunur. Bu iki kutup, Yeniliğe Açıklık-Muhafazakarlık boyutunu tanımlar. İkinci eksen ise, bireysel başarı ve baskınlık güdüsünü yönlendiren Güç ve Başarı değerleri ile yakın olunan diğer kişiler, dış gruplar ve doğanın esenliği yönelimini ifade eden Evrenselcilik ve İyilikseverlik değerlerinin çatışması üzerine kurulan Özgenişletim-Özaşkınlık boyutudur. Hazcılık değerleri ise hem Yeniliğe Açıklık hem de Özgenişletim kutuplarındaki değer tipleriyle ortak motivasyonları temsil ettiği ve her iki değer tipi grubuyla da ilişkili olduğu öngörülmüştür. Yapılan çok sayıda kültürler arası araştırma, çembersel modeli büyük ölçüde desteklemektedir (örn., Schwartz, 1992; Schwartz ve ark., 2001).

2.8 Alanyazındaki Çalışmalar

Ahlaki kimlik, ahlaki davranışların teşvik edilmesi ve ahlaki olmayan davranışlara engel olması nedeniyle çeşitli disiplinlerde araştırma konusu haline gelmiştir. Ahlaki kimliğin psikoloji (Hardy, Bhattacharjee, Reed ve Aquino, 2010), sağlık (Doane, 2002), teknoloji (Gillett, 2006), ekonomi (Greenbaum, Mawritz, Mayer ve Priesemuth, 2013), etik (Jeong ve Han, 2013), spor (Kavussanu, Willoughby ve Ring, 2012), din (Maclean, Walker ve Matsuba, 2004), sosyoloji (Nasir ve Kirshner, 2003) ve eğitim (Spiecker ve Stetuel, 1996) ile ilişkisi hakkında uluslararası alanyazında pekçok araştırmaya rastlanmaktadır. Narvaez ve Lapsley (2009) “Ahlaki Kimlik, Ahlaki İşleyiş ve Ahlaki Karakter Gelişimi” adlı çalışmaları ile ahlaki kimlik ve karakter gelişimi üzerine odaklanmıştır. Grönlund (2011) “Kimlik ve Gönüllülük İç İç: Genç Yetişkinlerin Değerlerine Yansımalar” çalışması ile gönüllülük kavramını kimlik üzerinde ele almıştır.

Ancak, Türkçe alanyazında bu konulardaki çalışmalar sınırlıdır. Bu bölümde ulusal ve uluslararası alan yazında ahlaki kimlik ve değerler üzerine yapılmış araştırmalara odaklanılacaktır.

2.8.1. Uluslararası Çalışmalar

Alanyazındaki ahlaki kimlik üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında; Hardy ve arkadaşları (2010), "Ergen Ebeveyn Sosyalleşmesi Örneği" başlıklı çalışmalarında, 1059 ergenlik döneminde ebeveynlik, ergenlerin ahlaki kimlikleri ve başkalarına karşı psikolojik mesafe oluşumu arasındaki ilişkileri test etmişlerdir. Doane (2002) ise "Hala Etik miyim? Hemşirelerin Ahlaki Kimliğinin Sosyal Aracılık Süreci" adlı araştırmasında, çeşitli klinik ortamlarda etik hemşirelik uygulamasının anlamını ve ahlaki kimliğin önemini vurgulamıştır. Gillett (2006) ise "Siborglar ve Ahlaki Kimlik" başlıklı çalışmasında, sinirbilim ve genel olarak teknolojik tıbbın, bizi giderek artan bir şekilde siborgların gerçekliğiyle yüzleştirdiğini ve beynimizin dışsal ve vücuda yerleştirilebilir akıllı teknoloji tarafından desteklenen ve sömürülen bir şekilde çalışması durumunda nasıl tedavi edilmesi gerektiğini ve ahlaki durumunun ne olduğunu araştırmıştır. Ben bir makine miyim yoksa bir insan mıyım? Sorusu aracılığıyla insan ve insansı makine arasındaki denge ve değişen senaryoları incelemiştir. Greenbaum (2013) tarafından yapılan bir çalışma olan "Harekete geçmek, geri çekilmek veya yapıcı bir şekilde direnmek mi? Yöneticilerin müşterileri kötüye kullanmasına çalışanların tepkileri ve çalışanların ahlaki kimliğinin ılımlı rolü" çalışmasında, yöneticilerin müşterileri kötüye kullanması ile örgütsel sapma arasındaki pozitif ilişkinin, çalışanların ahlaki kimliği yüksek olduğunda daha zayıf olduğunu ortaya koymuşlardır. Jeong, Changwoo ve Han (2013) ise "Erdem Etiği ve Ahlaki Kimlik Arasındaki İlişkiyi Keşfetmek" başlıklı çalışmalarında, etik ve ahlak psikolojisi arasındaki ilişkiye dayanarak erdem etiği ve ahlaki kimlik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Kavussanu ve arkadaşları (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, "Spora Özgü Duygusal Resimlere Psikofizyolojik Tepkiler: Sporcularda Ahlak ve Duygu Üzerine Bir Çalışma" başlığıyla, ahlak ve duygu arasındaki bağlantının spor bağlamında yeterince dikkate alınmadığını belirtmişlerdir. Bu konuyu ele almak için, sporcularda ahlaktan uzaklaşma, empati, antisosyal davranış ve psikopatinin, oyuncuların bir spor ortamında incindiğini veya kasıtlı olarak kirletildiğini gösteren hoş olmayan resimlere verilen duygusal tepkilerle ilişkili olup olmadığını incelemişlerdir.

Macleane ve arkadaşlarının (2004) çalışması, kimlik entegrasyonunun (bireyin ahlaki değerlerinin kimliğiyle ne kadar uyumlu olduğu) ve dini yönelimin (bireyin dini pratiklere katılım motivasyonu) ahlaki süreçlerdeki rolünü incelemiştir. Nasir ve Kirshner (2003) ise ahlaki kimliğin sosyal ve kültürel bağlamla nasıl iç içe geçtiğini araştırmışlardır. Spiecker ve Stetuel (1996) ise "Çok kültürlü bir toplumda hangi ahlaki kimlik geliştirilmelidir?" sorusunu ele almışlardır. Aquino ve Reed (2002) ise ahlaki kimliğin önemine odaklanarak, rasyonalist

modelleri genişletmiş ve sosyal-kültürel etkileri de göz önünde bulundurmuşlardır. Bu çalışmalar, da ahlaki davranış modelleri, sosyal kimlik ölçümü ve ahlaki benlik kavramının ahlaki davranışın açıklanmasında dikkate alınması gerekliliğini tartışmışlardır (Saulnier ve Krettenauer, 2023). “İnternet uygunsuzluğu: Erken bir ergenlik döneminden genç yetişkine kadar olan örnekleme ahlaki kimlik, ahlaktan uzaklaşma ve antisosyal çevrimiçi davranış” adlı çalışmada Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT), ergenler ve genç yetişkinler arasında sosyal iletişim için en popüler ortam olduğunu bununla birlikte, artan BİT kullanımı ile ahlaki kimlik ve ahlaktan uzaklaşma gibi etkili sosyal yapıların aktivasyonu ile ilgili artan endişeler olduğunu ortaya koymuştur. Narvaez ve Lapsley (2009) “Ahlaki Kimlik, Ahlaki İşleyiş ve Ahlaki Karakter Gelişimi” adlı çalışmalarında, ahlaki gelişim teorisinde ahlaki benlik yapısının nasıl ortaya çıktığını açıklamaya çalışmışlardır. Ayrıyeten kişilik dahil olmak üzere psikolojinin diğer alanlarıyla bütünleştirici bağlantılar arayışını tartışmışlardır. Ardından, çocuklarda ahlaki kişilik ve ahlaki kimlik geliştirmeye yönelik programları ve yaklaşımları tanımlamaya çalışmıştır.

Allport, GW (1937) tarafından kaleme alınan "Kişilik: Psikolojik Bir Yorum" çalışması, kişilik tanımı ve karakteroloji tarihini içeren, konunun kapsamlı bir şekilde ele alındığı bir yapıttır. Rokeach, (1973) "İnsani Değerlerin Doğası" adlı kitabında insan değerleri konusuna odaklanmıştır. Bu çalışmanın sonuçları, diğer tüm sosyal bilimlerde temel bir kavram olarak insan değerleri kavramının öne çıktığını göstermektedir. Schwartz (1992) tarafından yazılan "Değerlerin İçeriğinde ve Yapısında Evrenseller: 20 Ülkede Teorik Gelişmeler ve Ampirik Testler" adlı çalışma, değerlerin evrensel niteliklerini inceleyerek, 20 farklı ülkede teorik ilerlemeler ve ampirik testlere odaklanmaktadır.

Alanyazındaki değerler üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde Grönlund (2011) “Kimlik ve Gönüllülük İç İç: Genç Yetişkinlerin Değerlerine Yansımalar” adlı çalışmada gönüllülük motivasyonu son on yılda birçok açıdan incelenmiştir ve genç yetişkinlerin değerlerine nasıl yansıdığına odaklanılmıştır. Bu araştırmalar, gönüllülüğün bireysel, dinamik ve refleksif doğasını daha iyi anlamamıza katkı sağlamıştır. Yine Grönlund ve arkadaşları (2011) “Kültürel Değerler ve Gönüllülük: 13 Ülkede Öğrencilerin Gönüllülük Motivasyonunun Kültürler Arası Bir Karşılaştırması” başlığıyla, Kuzey Amerika, Avrupa, Orta Doğu ve Asya Pasifik bölgelerindeki 13 ülkedeki öğrencilerin gönüllülük faaliyetleri hakkında ampirik bir araştırma projesinin verilerini kullanılarak, kültürel değerlerin gönüllülük tutumları üzerindeki etkisini incelemiştir. Dees (2019) “Değer, Kimlik ve Değer Tanımlama: Bağlamlarında Meta-bilişsel Değeri Keşfetme” adlı çalışması kimlik gelişimini ve

performansını etkileyebilecek potansiyel bir faktörü keşfetmeyi hedeflemişlerdir. Başlangıçta değeri gelecekteki değer araştırması için temel bir disiplinler arası kavram olarak tanımlamaya çalışmışlardır. Ayrıca, çalışma katılımcıları tarafından tanımlanan değerın temel yönleri, kimlik oluşumu, gelişimi ve performansının çeşitli yönleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkiler, bireysel ve özneler arası dünya görüşlerini temsil ettiğı düşünölebilecek, öznelliğı derinden etkileyen ve aidiyet idealleri aracılığıyla bireysel ve grup kimliğinin gelişimi ve sürdürölmesi üzerinde çok yönlü ve etkileşimli Değer-İnanç Sistemlerini gösterecek bir şekilde ortaya konulmuştur.

2.8.2. Ulusal Çalışmalar

Kocabıyık (2014) "Benlik ve Ahlaki Kimlik" adlı çalışmasında, ahlaki davranışların nasıl geliştiğini anlamak için bireylerin ahlaki kimliklerinin anlaşılması gerektiğini vurgulamıştır. Bireylerin ahlaki kimliklerinin benlikleriyle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Yılmaz ve Yılmaz (2015) tarafından yürütölen çalışmada, Ahlaki Kimlik Ölçeğı'nin (Aquino ve Reed, 2002) Türkçe'ye uyarlanması yapılmış ve Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğı incelenmiştir.

Altun (2003) "Eğitim Yönetimi ve Değerler" adlı çalışmasında eğitim yöneticileri için değerler konusunu irdelemek ve bu konuya literatür çerçevesinde bir bakış açısı getirerek önerilerde bulunmayı amaçlamıştır. Meydan (2014) tarafından kaleme alınan "Okulda Değerler Eğitiminin Önemi ve Değerler Eğitimi Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi" başlıklı çalışma, okullarda değerler eğitimi uygulamalarının gerekliliğini, eğitimin felsefi temelleri, toplumsal ve bireysel nedenler bağlamında ele almıştır. Ayrıca, farklı değerler eğitimi yaklaşımları incelenmiş ve bu yaklaşımların temel fikirleri, uygulanma süreçleri, avantajları ve dezavantajları üzerinde durulmuştur. Gürpınar ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan "Beden Eğitimi ve Sporda Değerler ve Değer Sistemi: Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması İçin Genç Türk Sporcu Öğrencilerle Bir Araştırma" çalışmasında Lee, Whitehead ve Balchin (2000) tarafından geliştirilen Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeğı (Youth Sport Values Questionnaire-YSVQ)'nin Türkçe'ye uyarlanmasını yapmış ve geçerlik ve güvenilirliğini hesaplamış ayrıca Türk sporcuların değer sistemlerinin incelemiştir. Yine Gürpınar ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan "Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeğı-2'nin Türk Kültürüne Uyarlanması ve Psikometrik Özellikleri" çalışması, spor alanındaki değer araştırmalarında sıkça kullanılan ve Lee, Whitehead, Ntoumanis ve Hatzigeorgiadis (2008) tarafından geliştirilen Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeğı-2 (YSVQ-2)'yi Türk kültürüne uyarlamış ve ölçeğın psikometrik özelliklerini rapor etmiştir.

Ulusal ve uluslararası alanyazına göz atıldığında, değerler, ahlaki kimlik, spor ve gençlik konularını ele alan araştırmaların sayısının oldukça sınırlı olduğu gör÷lmektedir. Bu nedenle, yapılan bu araştırmanın çalışmanın ahlaki kimlik, değer ve gönüll÷l÷k konusunu kapsayan ilk araştırmalardan biri olduğu düşün÷lmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu ve verilerin nasıl elde edildiğinden bahsedilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde kurgulanmıştır. Tarama (survey) araştırması bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2018). Karasar'a (2005) göre tarama modelleri geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu çalışmada, gençlik merkezlerinde spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri açısından ne tür farklılıklar yaşadıkları ortaya konulmuştur.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı Antalya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı sekiz gençlik merkezinde spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılım gösteren gençlerden oluşmaktadır. Bu araştırma için amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme ile belirlenmiştir. Amaçlı, örnekleme yönteminde, örnekleme dahil edilecek birimleri, araştırmacı önceki bilgi, deneyim ve gözlemlerinden hareketle araştırmacının amacına uygun olarak kendi yargısıyla belirler. Araştırmacı kendi yargı ve değerlendirmeleriyle hareket ettiği için evren hakkında fikir sahibi olmalıdır (Ural, 2011).

Araştırmada ki veriler, Özgecan Aslan Gençlik Merkezi, Alanya Gençlik Merkezi, Manavgat Gençlik Merkezi, Serik Gençlik Merkezi, Aksu Gençlik Merkezi, Muratpaşa Gençlik Merkezi, Cavide Faruk Kadam Gençlik Merkezi ve Kaş Gençlik Merkezi üyesi olan 18-30 yaş aralığında ki spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılım göstermiş gençlerden oluşmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler tablo (2) da verilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak Aquino ve Reed (2002) tarafından geliştirilen Yılmaz, F., & Yılmaz, F. (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanması yapılan Ahlaki Kimlik Ölçeği ile Schwartz (2001) tarafından geliştirilen ve Demirutku ve Sümer (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanması yapılan Portre Değerler Anketi kullanılmıştır. Aşağıdaki bu ölçeklere ait detaylı bilgilere yer verilmektedir.

3.3.1. Portre Değerler Ölçeği

Portre Değerler Anketi (PVQ; Schwartz,2001), Schwartz Değer Anketinden (1992) uyarlanan bir ölçektir. Demirutku ve Sümer (2010) Portre Değerler Anketini (PDA) Türkçe'ye uyarlamışlardır. Anket 10 değer tipi ve 4 boyuttan oluşmakta olup 40 değer ifadesi içermektedir. Değer tipleri, Öz yönelim, Evrenselcilik, İyilikseverlik, Uyma, Gelenekselcilik, Güvenlik, Güç, Başarı, Hazcılık, Uyarılma değerlerinden oluşmaktadır. Her maddede iki cümle ile bir birey tasvir edilmektedir. Katılımcılardan tanım verilen bireye ne kadar benzediklerini veya benzemediklerini belirtmeleri istenmektedir. Katılımcılar tarafından verilen yanıtlar 6'lı likert türü bir skalada 1-bana hiç benzemiyor, 2-bana benzemiyor, 3-bana çok az benziyor, 4-bana az benziyor, 5-bana benziyor, 6-bana çok benziyor seçenekleri ile değerlendirilmektedir. Schwartz ve arkadaşlarının hesapladıkları güvenilirlik katsayıları alt ölçeklere göre şöyledir: Güç, .81; başarı, .81; hazcılık, .77; uyarılma, .70; öz yönelim, .65; evrensellik .72; iyilikseverlik, .66; geleneksellik, .82; uyma, .75; güvenlik,.80 Buna göre en düşük güvenilirlik katsayısı .65 ile öz yönelim değer tipi, en yüksek güvenilirlik katsayısı ise .82 ile geleneksellik değer tipi olarak tespit edilmiştir. Bu araştırma için ölçeğin güvenilirlik katsayıları test-tekrar test yöntemiyle hesaplanmıştır. Ölçme aracı, değişik zamanlarda bireylere uygulandığında, bireylerin ölçme aracı maddelerine verdiği yanıtların benzer olması, o ölçme aracının değişmezliğini göstermektedir (Nunnally.J.C. ve Bernstein, (1994). Bu çalışmada Test-tekrar test ölçüm sonuçlarından elde edilen ölçek puan ortalamaları arasındaki farkı değerlendirmek amacıyla “Pearson Korelasyonu” kullanılmış ve iki ölçüm sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bu ölçeğin, tekrarlanan ölçüm sonuçlarının benzer olması, Ahlaki Kimlik Ölçeği'nin güvenilir olduğunun bir göstergesidir (Nunnally.J.C. ve Bernstein, (1994). Buna göre, bu araştırma için hesaplanan test tekrar test güvenilirliğine ait korelasyon katsayıları şu şekilde bulunmuştur. Güç, .90; başarı, .87; hazcılık, .82; uyarılma, .86; öz yönelim, .76; evrenselcilik, .90; iyilikseverlik, .87; geleneksellik, .88; uyma, .93; güvenlik,.91. Sonuç olarak,

PDA'nın güvenilirlik ölçütlerini sağladığına kanaat getirilmiş ve bu çalışmada kullanılmasına karar verilmiştir.

3.3.2. Ahlaki Kimlik Ölçeği

Aquino ve Reed (2002) tarafından geliştirilen Ahlaki Kimlik Ölçeği (AKÖ) Yılmaz, F., & Yılmaz, F. (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ahlaki Kimlik Ölçeği'nde bir bireyi tanımlayabilecek duyarlı, şefkatli, adil, arkadaş canlısı, cömert, yardımsever çalışkan, dürüst ve kibar olmak üzere 10 özellik belirlenmiştir. Ölçeği dolduranlardan bu tarz bir insanın nasıl düşüneceğini, nasıl hissedeceğini ve nasıl davranışlar sergileyeceğini hayal etmeleri ve 10 adet ölçek maddesini 1 ile 7 arasında, "1" hiç katılmadığınızı; 7 ise tamamen katıldığınızı ifade edecek şekilde 7 dereceli bir skala da değerlendirmeleri istenmektedir. Ölçek içselleştirme ve sembolleştirme olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Orijinal ölçek için iç tutarlılık ile test tekrar test güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. İçselleştirme alt boyutu için Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .77, test tekrar test güvenilirlik katsayısı .71; sembolleştirme alt boyutu için cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .76, test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .74 olarak bulunmuştur. Bu araştırma için test tekrar test güvenilirlik katsayıları hesaplanmış ve bu katsayılar İçselleştirme alt ölçeği için .84; Sembolleştirme alt ölçeği için ise .79 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak, AKÖ'nün de güvenilirlik ölçütlerini sağladığı tespit edilmiş ve bu çalışmada kullanılmasına karar verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Çalışmanın gerçekleştirilmesi için Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan Etik Kurul onayı (23.12.2021-250670) alınmıştır (Ek-11). Veri toplama araçlarını kullanabilmek için ilgili araştırmacılar tarafından ölçekleri uyarlayanlardan e-posta yoluyla gerekli görülen izinler alınmıştır (Ek-1 ve Ek-2). Gerekli yasal ve etik onaylar alındıktan sonra saha çalışmalarına geçilmiştir.

Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilat yapılanmasında ki Antalya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nden sözel izin istenmiştir. Özgecan Aslan Gençlik Merkezi, Alanya Gençlik Merkezi, Manavgat Gençlik Merkezi, Serik Gençlik Merkezi, Aksu Gençlik Merkezi, Muratpaşa Gençlik Merkezi, Cavide Faruk Kadam Gençlik Merkezi ve Kaş Gençlik Merkezi üyesi olan spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılım göstermiş gönüllü gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimlerine yönelik veriler toplanmıştır. Sekiz gençlik merkezinde yürütülen bu çalışmada öncelikle Antalya ilinin doğusunda yer alan,

Alanya, Manavgat ve Serik ilçelerinde ki gençlik merkezlerine ayrı günler de ziyaretler yapılmıştır. Bu ziyaretler de araştırmaya katılım gösterecek olan aktif gençlik merkezi üyesi olan gençler tespit edilmiş ve araştırma bilgilendirilmeleri yüz yüze detaylı bir biçimde yapılmış, google formlar aracılığı ile veriler yüz yüze toplanmıştır. Sonrasında Antalya ilinin batı kısmında buluna Kaş Gençlik Merkezi ziyaret edilmiştir. Burada ki gençler ile araştırma hakkında ki detaylı açıklamalar yapılmış veriler google formlar aracılığı ile veriler yüz yüze toplanmıştır. Geriye kalan 4 gençlik merkezi Antalya il merkez ilçelerinde olmakta olup sırasıyla Aksu ilçesi Aksu Gençlik Merkezi, Muratpaşa ilçesi, Cavide Faruk Kadam Gençlik Merkezi ve Muratpaşa Gençlik Merkezi, Kepez ilçesinde bulunan Özgecan Aslan Gençlik Merkezi ziyaret edilmiştir. Bu ziyaretlerde de diğer uzak ilçe ziyaretlerinde olduğu gibi gençlere yüz yüze araştırmanın önemi ve detayları açıklanmış google formlar aracılığı ile veriler yüz yüze toplanmıştır. Verilerin toplanması yaklaşık 15 dk. sürmüştür. Veriler gönüllülük ilkesine göre toplanmıştır. Ziyaret edilen 8 gençlik merkezin de kendi sistemlerine kayıtlı (n=355) aktif üyeleri olan spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılım göstermiş gençler seçilmiştir. Bu gençler haftanın belirli saatlerinde gönüllülük faaliyetleri ve spor etkinliklerinde bulunmaktadır. Ağırlıklı lise ve üniversite yaş grupları içerisinde bulunan bireylerin gençlik merkezleri bünyesinde yapmış oldukları spor ve gönüllülük çalışmaları neticesinde Ahlaki Kimlikleri ve değer yönelimleri incelenmiştir.

3.5. Verilen Analizi

Toplanan 410 verinin z skorları hesaplanarak tek yönlü uç değer taraması yapılmış; z skorları -4 ile +4 dışında kalan (Raykov, T., & Marcoulides, G.A. 2008) 55 veri araştırmadan çıkartılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin hesaplanması adına çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiğinin söylenebilmesi için çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2,0 ile 2,0 arasında yer alması gerekmektedir (George D. & Mallery, M. 2010).

Portre Değerler Ölçeği'nin Güç alt boyutunun çarpıklık ve basıklık değerleri sırasıyla .32 ile-.09, Başarı alt boyutunun .46 ile .31, Hazcılık alt boyutunun .69 ile-.29, Uyarılma alt boyutunun .58 ile-.26, Öz yönelim alt boyutunun .56 ile-.30, Evrenselcilik alt boyutunun 1.12 ile .74, iyilikseverlik alt boyutunun .60 ile-.42, geleneksellik alt boyutunun .34 ile-.05, uyma alt boyutunun .64 ile .04, güvenlik alt boyutunun ise 0.54 ile 0.35 'dir. Ahlaki kimlik Ölçeğinin İçselleştirme alt boyutunun çarpıklık ve basıklık katsayıları .50 ile 1.50 arasında, sembolleştirme alt boyutunun çarpıklık ve basıklık katsayıları-.37 ile-.43 arasındadır

(Tabachnick and Fidell, 2013). Bu çarpıklık ve basıklık katsayıları ölçeklerin normallik sınırları içinde olduğunu göstermektedir. Araştırmada veri analizi olarak frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Karşılaştırmalı analizler için T-Testi ve ANOVA uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri hesaplamak için de Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 23.0 istatistik programı kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, gençlerin ahlaki kimlikleri ve değer yönelimleri ile spor ve gönüllülük faaliyetleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu ilişkilerin kişisel bilgilere (eğitim durumu, cinsiyet, gençlik merkezi kullanım sıklığı, spor yapma sıklığı, spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılım oranları, kendilerini faydalı ve mutlu hissetme düzeyleri) göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, gençlik merkezlerindeki spor ve gönüllülük faaliyetleri çerçevesinde gençlerin ahlaki kimlikleri ve değer yönelimleri farklı değişkenlere göre analiz edilmiştir.

Tablo 4.1.'de Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlere ait betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Betimsel İstatistikleri

	Frekans	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	264	74.4
Erkek	91	25.6
Eğitim Durumu		
Üniversite Öğrencisi	321	90.4
Mezun	34	9.6
Gençlik Merkezlerini Tanıma ve Kullanma Aralığı		
0-6 Ay	133	37.5
7-12 Ay	112	31.5
13 + Ay	110	31.0
Haftada Kaç Saat Spor Yapıyorsun		
Hiç Yapmıyorum	79	22.3
1-2 Saat yapıyorum	150	42.3
3-4 Saat yapıyorum	66	18.6
5 Saat ve üzeri yapıyorum	60	16.9
Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerinde Kendimi Faydalı Hissediyorum		
Evet	353	99.4
Hayır	2	.6
Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerinde Kendimi Mutlu Hissediyorum		
Evet	351	98.9
Hayır	4	1.1
İl İlçe Bölgeler		
Merkez	205	57.7
Taşra	150	42.3

Bu çalışmada 264 kadın ve 91 erkek olmak üzere toplam 355 katılımcı yer almıştır. Katılımcıların %90.4'ü üniversite öğrencisi iken %9.6'sı mezun durumundadır. Çalışma grubunun gençlik merkezlerini tanıma ve kullanma aralığına göre dağılımları incelendiğinde, %37.5'i 0-6 ay, %31.5'i 7-12 ay ve %31.0'ı ise 13+ ay aralığında gençlik merkezlerini kullanmışlardır. Gençlerin haftada kaç saat spor yaptıklarına bakıldığında, %22.3'ü hiç spor yapmadıklarını belirtmişken, %42.3'ü haftada 1-2 saat, %18.6'sı 3-4 saat, %16.9' 5 saat ve üzerinde spor yaptıklarını ifade etmiştir. Spor ve gönüllülük faaliyetleriyle ilgili hissettikleri konusunda, %99.4'ü kendilerini faydalı hissettiklerini belirtirken, sadece %0.6'sı kendilerini faydalı hissetmediklerini söylemişlerdir. Benzer şekilde, %98.9'u kendilerini spor ve gönüllülük faaliyetleriyle mutlu hissettiklerini belirtirken, sadece %1.1'i kendilerini mutlu hissetmediklerini ifade etmişlerdir. Gençlerin devam ettikleri gençlik merkezlerinin İl ve ilçe bölgelerine göre dağılımları incelendiğinde, gençlerin %57.7'sinin merkez, %42,5'nin ise taşra bölgelerindeki gençlik merkezlerinde devam ettikleri görülmektedir.

Tablo 4.2.'de spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılmış gençlerin ahlaki kimliklerine ve değerlerine ait betimsel istatistikleri verilmiştir.

Tablo 4.2. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerine ve Değerlerine Ait Betimsel İstatistikler

Ölçek	Alt Boyutlar	n	X	Ss
AKÖ	İçselleştirme	355	4.51	0.56
	Sembolleştirme	355	5.33	1.13
PDA	Güç	355	2,90	0.87
	Başarı	355	2,40	0.89
	Hazcılık	355	1,73	0.65
	Uyarılma	355	1,92	0.68
	Öz yönelim	355	1,77	0.57
	Evrenselcilik	355	1,48	0.50
	İyilikseverlik	355	1,74	0.59
	Geleneksellik	355	2,25	0.71
	Uyma	355	1,87	0.63
	Güvenlik	355	1,72	0.52

Tablo 4.2., 355 katılımcının ahlaki kimlik ölçeğinin içselleştirme ve sembolleştirme alt boyutlarına ve Portre Değerler Anketinin güç, başarı, hazcılık, uyarılma, öz yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerlerini göstermektedir. İçselleştirme alt boyutuna ait ortalama 4.51 (SS=0.56) iken sembolleştirme alt boyutuna ait ortalamanın 5.33 (SS=1.13) olduğu görülmektedir. Katılımcıların en çok güç ve başarı değerlerine önem verdikleri belirlenmiş ve güç değerinin ortalaması 2.90 (SS=0.87), başarı değerinin ortalaması ise 2.40 (SS=0.89) olarak

test edilmiştir. Hazcılık, uyarılma, öz yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik değerlerinin ortalamaları sırasıyla 1.73 (SS=0.65), 1.92 (SS=0.68), 1.77 (SS=0.57), 1.48 (SS=0.50), 1.74 (SS=0.59), 2.25 (SS=0.71), 1.87 (SS=0.63) ve 1.72 (SS=0.52) olarak belirlenmiştir.

Tablo 4.3.'te spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılmış gençlerin portre değerler anketi dört üst seviye temel değerlerine ait ortalamalarına yer verilmiştir.

Tablo 2.3. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Portre Değerler Anketi Dört Üst Seviye Temel Değerlerine Ortalamaları

Ölçek	Alt Boyutlar	n	X	Ss
PDA	Öz Aşknlık (iyilikseverlik, evrenselcilik)	355	1.58	0.48
	Muhafazacılık (geleneksellik, uyma, güvenlik)	355	1.93	0.48
	Öz Genişletim (güç, başarı)	355	2.61	0.77
	Yeniliğe Açıklık (öz yönelim, uyarılma, hazcılık)	355	1.80	0.52

Tablo 4.3., 355 katılımcının Portre Değerler Anketinin Öz Aşknlık, Muhafazacılık, Öz Genişletim ve Yeniliğe Açıklık boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerlerini göstermektedir. Öz Aşknlık boyutunun ortalaması 1.58 (SS=0.48); Muhafazacılık boyutunun ortalaması 1.93 (SS=0.48); Öz Genişletim boyutunun ortalaması 2.61 (SS=0.77); iken Yeniliğe Açıklık boyutunun ortalaması 1.80 (SS=0.52); olarak belirlenmiştir. Katılımcıların en çok öz genişletim (güç, başarı) değerlerine, en azda öz aşknlık (iyilikseverlik, evrenselcilik) değerlerine önem verdikleri belirlenmiştir.

Tablo 4.4.'te, spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılmış gençlerin ahlaki kimlik ve portre değerlerine yönelik ortalamalarının cinsiyet açısından karşılaştırmalı T-Testi analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.4.. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değerlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmalı T-Test Analizi

	Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
AKÖ	İçselleştirme	Kadın	264	4.48	.56	-2.910	.037*
		Erkek	91	4.62	.57		
	Sembolleştirme	Kadın	264	5.32	1.16	-0.317	.752
		Erkek	91	5.36	1.03		
PDA	Güç	Kadın	264	2.98	.89	3.017	.003**
		Erkek	91	2.67	.76		
	Başarı	Kadın	264	2.48	.90	2.448	.015*
		Erkek	91	2.21	.84		
	Hazcılık	Kadın	264	1.68	.65	-2.660	.008**
		Erkek	91	1.89	.66		
	Uyarılma	Kadın	264	1.89	.67	-1.645	.101
		Erkek	91	2.02	.72		
	Öz Yönelim	Kadın	264	1.76	.58	-0.770	.442
		Erkek	91	1.82	.56		
	Evrenselcilik	Kadın	264	1.43	.45	-2.709	.008**
		Erkek	91	1.62	.61		
	İyilikseverlik	Kadın	264	1.71	.58	-1.612	.108
		Erkek	91	1.83	.63		
	Geleneksellik	Kadın	264	2.23	.71	-1.005	.316
		Erkek	91	2.32	.72		
	Uyma	Kadın	264	1.85	.62	-1.248	.213
		Erkek	91	1.95	.66		
	Güvenlik	Kadın	264	1.70	.50	-1.385	.168
		Erkek	91	1.80	.59		

* P<0.05

** P<0.01

Tablo 4.4.'te görüldüğü gibi kadın ve erkekler arasında ahlaki kimlik ve portre değerlerine ait ortalamalar açısından farklılıklar bulunmaktadır. İçselleştirme [t=-2.910, p<.05] boyutundaki ortalamalara bakıldığında kadınların ortalamalarının erkeklerin ortalamalarından anlamlı olarak farklı olduğu saptanmıştır. Sembolleştirme [t=-0.317, p>.05] boyutundaki ortalamaların ise anlamlı olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir. Değer yönelimleri alt boyutlarından Güç [t=3.017 p<=.05]; Başarı [t=-2.448 p<=.05]; Hazcılık [t=-2.660 p<=.05];

ve Evrenselcilik [$t=-2.709$ $p<=.05$]; boyutlarındaki ortalamalar cinsiyetlere göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Buna görede, güç alt boyutunda kadınların ($\bar{X}=2.98$, $SS=0.89$) ortalamaları erkeklerden ($\bar{X}=2.67$, $SS=0.76$); Başarı alt boyutunda kadınların ($\bar{X}=2.48$, $SS=0.90$) ortalamaları erkeklerden ($\bar{X}=2.21$, $SS=0.84$); Hazcılık alt boyutunda erkeklerin ($\bar{X}=1.89$, $SS=0.66$) ortalamaları kadınlardan ($\bar{X}=1.68$, $SS=0.65$) ve yine evrenselcilik alt boyutunda erkeklerin ($\bar{X}=1.62$, $SS=0.61$) ortalamaları kadınlardan ($\bar{X}=1.43$, $SS=0.45$) yüksektir. Diğer alt boyutlarındaki ortalamalar ise cinsiyetlere göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.5.'de spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılmış gençlerin ahlaki kimlik ve değerlerinin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması amacı ile yapılan t- testi analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.5.. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değerlerinin Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılmalı T-Test Analizi

Ölçek	Boyut	Eğitim Durumları	n	$\bar{X}$	S	t	p
AKÖ	İçselleştirme	Üniversite	321	4.52	.58	0.509	0.611
		Mezun	34	4.46	.35		
	Sembolleştirme	Üniversite	321	5.32	1.14	-0.404	0.687
		Mezun	34	5.40	1.05		
PDA	Güç	Üniversite	321	2.89	.86	-0.625	0.532
		Mezun	34	2.99	.99		
	Başarı	Üniversite	321	2.39	.89	-1.038	0.300
		Mezun	34	2.56	.92		
	Hazcılık	Üniversite	321	1.74	.65	-0.066	0.947
		Mezun	34	1.75	.69		
	Uyarılma	Üniversite	321	1.91	.68	-0.713	0.477
		Mezun	34	2.00	.75		
	Öz yönelim	Üniversite	321	1.79	.58	1.066	0.287
		Mezun	34	1.68	.55		
	Evrenselcilik	Üniversite	321	1.49	.52	1.531	0.132
		Mezun	34	1.40	.32		
	İyilikseverlik	Üniversite	321	1.75	.60	1.124	0.262
		Mezun	34	1.63	.54		
	Geleneksellik	Üniversite	321	2.25	.72	-0.178	0.859
		Mezun	34	2.27	.59		
	Uyma	Üniversite	321	1.87	.62	-0.582	0.661
		Mezun	34	1.93	.72		
	Güvenlik	Üniversite	321	1.74	.53	1.794	0.074
		Mezun	34	1.57	.45		

Tablo 4.5.'de görüldüğü gibi katılımcıların, ahlaki kimlikleri ve değer yönelimleri eğitim durumlarına göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.6.'da spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılmış gençlerin ahlaki kimliklerinin ve değerlerinin gençlik merkezlerinin bulunduğu bölgeye göre karşılaştırılması amacı ile yapılan t- testi analizi sonuçları yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değerlerinin Gençlik Merkezlerinin Bulunduğu Bölgeye Göre Karşılaştırılması Amacı ile Yapılan T- Testi Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
AKÖ	İçselleştirme	Merkez	205	4.47	0.47	-1.46	0.146
		Taşra	150	4.57	0.67		
	Sembolleştirme	Merkez	205	5.29	1.11	-0.662	0.509
		Taşra	150	5.37	1.15		
PDA	Güç	Merkez	205	3.04	0.90	3.582	0.00**
		Taşra	150	2.71	0.79		
	Başarı	Merkez	205	2.57	0.94	4.127	0.00**
		Taşra	150	2.19	0.78		
	Hazcılık	Merkez	205	1.77	0.66	1.048	0.295
		Taşra	150	1.70	0.64		
	Uyarılma	Merkez	205	1.98	0.67	1.837	0.067
		Taşra	150	1.84	0.70		
	Öz Yönelim	Merkez	205	1.78	0.55	0.076	0.939
		Taşra	150	1.77	0.61		
	Evrenselcilik	Merkez	205	1.44	0.46	-1.98	0.049*
		Taşra	150	1.55	0.56		
	İyilikseverlik	Merkez	205	1.72	0.57	-0.748	0.455
		Taşra	150	1.77	0.63		
	Geleneksellik	Merkez	205	2.33	0.73	2.43	0.016*
		Taşra	150	2.15	0.68		
	Uyma	Merkez	205	1.92	0.65	1.509	0.132
		Taşra	150	1.82	0.61		
	Güvenlik	Merkez	205	1.72	0.51	-0.31	0.757
		Taşra	150	1.73	0.56		

* P<0.05

** P<0.01

Tablo 4.6'da görüldüğü gibi katılımcıların, ahlaki kimlik alt boyutları olan İçselleştirme [t=-1.46, p>.05] ve Sembolleştirme [t=-0.662, p>.05] ile değer yönelimleri alt boyutlarından Hazcılık [t=1.048, p>.05]; Uyarılma [t=1.837, p>.05]; Öz yönelim [t=0.939, p>.05]; İyilikseverlik [t=-0.748, p>.05]; Uyma [t=1.509, p>.05]; güvenlik [t=-0.31, p>.05]

boyutlarındaki ortalamaları gençlik merkezlerinin bulunduğu bölgeye göre farklılaşmamaktadır.

Güç [$t=3.582$, $p<.05$], Başarı [$t=4.127$, $p<.05$], Evrenselcilik [$t=-1.98$, $p<.05$] ve Geleneksellik [$t=2.43$, $p<.05$] alt boyutunda ise spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ortalamaları gençlik merkezinin bulunduğu bölgeye göre farklılaşmaktadır. Buna göre, güç, başarı ve geleneksellik alt boyutlarında merkez ilçelerdeki gençlerin ortalamaları (Güç=3.04, SS=0.90; Başarı=2.57, SS=0.94; Geleneksellik=2.33, SS=0.73) taşra ilçelerindeki gençlerin ortalamalarından (Güç=2.71, SS=0.79; Başarı=2.19, SS=0.78; Geleneksellik=2.15, SS=0.68) daha yüksektir. Evrenselcilik [$t=-1.98$, $p<.05$] alt boyutunda ise spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ortalamaları gençlik merkezinin bulunduğu bölgeye göre farklılaşmaktadır. Buna göre, taşra ilçelerindeki gençlerin ortalamaları ($\bar{X}=1.55$, SS=0.56), merkez ilçelerdeki gençlerin ortalamalarından daha yüksektir.

Tablo 4.7.'de spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılmış gençlerin ahlaki kimliklerinin ve değerlerinin haftalık spor yapma sıklıklarına göre karşılaştırılması amacı ile yapılan ANOVA testi analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.7. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değerlerinin Haftalık Spor Yapma Sıklıklarına Göre Karşılaştırılması Amacı ile Yapılan Anova Testi Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Haftalık Spor Yapma Sıklığı	N	Ort	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	KO	F	p		
AKÖ	İçselleştirme	Hiç	79	4.46	0.49	Gruplar Arası	0.795	3	0.265	0.833	0.477	
		1-2 Saat	150	4.52	0.59	Grup İçi	111.668	351	0.318			
		3-4 Saat	66	4.46	0.59	Toplam	112.463	354				
		5 Saat ve üzeri	60	4.59	0.54							
	Sembolleştirme	Hiç	79	5.07	1.10	Gruplar Arası	7.898	3	2.633	2.086	0.102	
		1-2 Saat	150	5.39	1.10	Grup İçi	442.939	351	1.262			
		3-4 Saat	66	5.30	1.11	Toplam	450.837	354				
		5 Saat ve üzeri	60	5.50	1.21							
	PDA	Güç	Hiç	79	3.10	0.91	Gruplar Arası	7.973	3	2.658	3.584	0.014*
			1-2 Saat	150	2.95	0.85	Grup İçi	260.243	351	0.741		
3-4 Saat			66	2.71	0.82	Toplam	268.216	354				
5 Saat ve üzeri			60	2.71	0.86							
Başarı		Hiç	79	2.64	0.89	Gruplar Arası	8.531	3	2.844	3.646	0.013*	
		1-2 Saat	150	2.42	0.87	Grup İçi	273.76	351	0.78			
		3-4 Saat	66	2.34	0.98	Toplam	282.291	354				
		5 Saat ve üzeri	60	2.15	0.77							
Hazcılık		Hiç	79	1.80	0.74	Gruplar Arası	0.689	3	0.23	0.536	0.658	
		1-2 Saat	150	1.70	0.61	Grup İçi	150.392	351	0.428			
	3-4 Saat	66	1.70	0.69	Toplam	151.081	354					
	5 Saat ve üzeri	60	1.77	0.57								
PDA	Uyarılma	Hiç	79	2.14	0.74	Gruplar Arası	7.757	3	2.586	5.709	0.001**	
		1-2 Saat	150	1.94	0.64	Grup İçi	158.982	351	0.453			
		3-4 Saat	66	1.78	0.66	Toplam	166.739	354				
		5 Saat ve üzeri	60	1.71	0.65							
	Öz Yönelim	Hiç	79	1.86	0.60	Gruplar Arası	3.407	3	1.136	3.535	0.015*	
		1-2 Saat	150	1.82	0.56	Grup İçi	112.789	351	0.321			
		3-4 Saat	66	1.71	0.57	Toplam	116.196	354				
		5 Saat ve üzeri	60	1.58	0.50							
	Evrenselcilik	Hiç	79	1.52	0.49	Gruplar Arası	0.192	3	0.064	0.25	0.862	
		1-2 Saat	150	1.47	0.51	Grup İçi	90.04	351	0.257			
3-4 Saat		66	1.48	0.53	Toplam	90.232	354					
5 Saat ve üzeri		60	1.46	0.48								
İyilikseverlik	Hiç	79	1.87	0.63	Gruplar Arası	1.898	3	0.633	1.818	0.143		
	1-2 Saat	150	1.69	0.54	Grup İçi	122.135	351	0.348				
	3-4 Saat	66	1.73	0.67	Toplam	124.033	354					
	5 Saat ve üzeri	60	1.68	0.55								
Geleneksellik	Hiç	79	2.38	0.68	Gruplar Arası	2.17	3	0.723	1.438	0.231		
	1-2 Saat	150	2.18	0.68	Grup İçi	176.579	351	0.503				
	3-4 Saat	66	2.24	0.77	Toplam	178.749	354					
	5 Saat ve üzeri	60	2.25	0.72								
Uyma	Hiç	79	2.00	0.67	Gruplar Arası	1.811	3	0.604	1.524	0.208		
	1-2 Saat	150	1.85	0.57	Grup İçi	138.986	351	0.396				
	3-4 Saat	66	1.85	0.69	Toplam	140.796	354					
	5 Saat ve üzeri	60	1.78	0.64								
Güvenlik	Hiç	79	1.80	0.55	Gruplar Arası	0.69	3	0.23	0.824	0.481		
	1-2 Saat	150	1.69	0.46	Grup İçi	97.927	351	0.279				
	3-4 Saat	66	1.70	0.61	Toplam	98.617	354					
	5 Saat ve üzeri	60	1.72	0.54								

* P<0.05

** P<0.01

Tablo 4.7.'de görüldüğü gibi katılımcıların, ahlaki kimliklerinin alt boyutları haftalık spor yapma sıklıklarına göre farklılaşmamaktadır. Değer yönelimleri alt boyutlarından, Güç

[$F_{(3-351)}=3.584$; $p<.05$]; Başarı [$F_{(3-351)}=3.646$; $p<.05$]; Uyarılma [$F_{(3-351)}=5.709$; $p<.05$] ve Öz yönelim [$F_{(3-351)}=3.535$; $p<.05$] boyutları ise haftalık spor yapma sıklıklarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

Farklılaşmanın kaynağını belirlemek adına yapılan Tukey HSD testi sonuçlarına göre, Güç boyutunda, hiç spor yapmayan gençlerin ($\bar{X}=3.10$, $SS=0.91$), 3-4 saat ($\bar{X}=2.71$, $SS=0.82$) ve 5 saat ve üzeri ($\bar{X}=2.71$, $SS=0.86$) spor yapan gençlere göre daha yüksek güç puanlarına sahip oldukları görülmektedir. Başarı boyutunda hiç spor yapmayan gençlerin ($\bar{X}=2.64$, $SS=0.84$), 5 saat ve üzeri ($\bar{X}=2.15$, $SS=0.77$) spor yapan gençlere kıyasla daha yüksek bir başarı değeri ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. Uyarılma, boyutunda hiç spor yapmayan gençlerin ($\bar{X}=2.14$, $SS=0.74$), 3-4 saat spor yapan ($\bar{X}=1.78$, $SS=0.66$) ve 5 saat ve üzeri ($\bar{X}=1.71$, $SS=0.65$) spor yapan gençlere göre daha yüksek uyarılma puanlarına sahip oldukları görülmektedir. Son olarak Öz yönelim boyutunda ise hiç spor yapmayan gençlerin ($\bar{X}=1.86$, $SS=0.60$), 5 saat ve üzeri ($\bar{X}=1.58$, $SS=0.50$) spor yapan gençlere kıyasla daha yüksek özyönelim değerlerine sahip oldukları görülmektedir.

Değer yönelimi alt boyutlarından Hazcılık [$F_{(3-351)}= 0.536$; $p>.05$]; Evrenselcilik [$F_{(3-351)}= 0.250$; $p>.05$]; İyilikseverlik [$F_{(3-351)}= 1.818$; $p>.05$]; Geleneksellik [$F_{(3-351)}= 1.438$; $p>.05$]; Uyma [$F_{(3-351)}= 1.524$; $p>.05$]; Güvenlik [$F_{(3-351)}= 0.824$; $p>.05$] boyutları ise spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin haftalık spor yapma sıklıklarına göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.8.'de spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılmış gençlerin ahlaki kimliklerinin ve değerlerinin gençlik merkezlerini tanıma ve kullanma aralıklarına göre karşılaştırılması amacı ile yapılan ANOVA testi analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.8. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değerlerinin Gençlik Merkezlerini Tanıma ve Kullanma Aralıklarına Göre Karşılaştırılması Amacı ile Yapılan Anova Testi Analizi Sonuçları

	Alt Boyut	GM Tanıma ve Kullanma Aralığı	N	Ort	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	KO	F	p
AKÖ	İçselleştirme	0-6 Ay	133	4.50	0.58	Gruplar Arası	0.156	2	0.078	0.244	.783
		7-12 Ay	112	4.49	0.59	Grup İçi	112.307	352	0.319		
		13 +	110	4.54	0.51	Toplam	112.463	354			
	Sembolleştirme	0-6 Ay	133	5.24	1.10	Gruplar Arası	2.99	2	1.495	1.175	0.31
		7-12 Ay	112	5.29	1.19	Grup İçi	447.847	352	1.272		
		13 +	110	5.45	1.09	Toplam	450.837	354			
PDA	Güç	0-6 Ay	133	2.90	0.83	Gruplar Arası	0.22	2	0.11	0.144	.866
		7-12 Ay	112	2.92	0.85	Grup İçi	267.996	352	0.761		
		13 +	110	2.86	0.93	Toplam	268.216	354			
	Başarı	0-6 Ay	133	2.41	0.93	Gruplar Arası	0.686	2	0.343	0.430	.652
		7-12 Ay	112	2.35	0.87	Grup İçi	281.605	352	0.8		
		13 +	110	2.46	0.86	Toplam	282.291	354			
	Hazcılık	0-6 Ay	133	1.78	0.67	Gruplar Arası	0.417	2	0.209	0.490	.615
		7-12 Ay	112	1.71	0.63	Grup İçi	150.664	352	0.428		
		13 +	110	1.70	0.65	Toplam	151.081	354			
	Uyarılma	0-6 Ay	133	1.92	0.69	Gruplar Arası	1.131	2	0.565	1.202	.302
		7-12 Ay	112	1.84	0.65	Grup İçi	165.608	352	0.47		
		13 +	110	1.99	0.71	Toplam	166.739	354			
	Öz Yönelim	0-6 Ay	133	1.79	0.58	Gruplar Arası	0.454	2	0.227	0.690	.502
		7-12 Ay	112	1.80	0.59	Grup İçi	115.743	352	0.329		
		13 +	110	1.72	0.53	Toplam	116.196	354			
	Evrenselcilik	0-6 Ay	133	1.51	0.52	Gruplar Arası	0.227	2	0.113	0.443	.642
		7-12 Ay	112	1.47	0.48	Grup İçi	90.005	352	0.256		
		13 +	110	1.45	0.49	Toplam	90.232	354			
	İyilikseverlik	0-6 Ay	133	1.84	0.60	Gruplar Arası	3.283	2	1.641	4.785	.009**
		7-12 Ay	112	1.75	0.62	Grup İçi	120.75	352	0.343		
		13 +	110	1.60	0.52	Toplam	124.033	354			
	Geleneksellik	0-6 Ay	133	1.34	0.73	Gruplar Arası	2.379	2	1.189	2.374	.095
		7-12 Ay	112	2.24	0.71	Grup İçi	176.371	352	0.501		
		13 +	110	2.14	0.66	Toplam	178.749	354			
	Uyma	0-6 Ay	133	1.96	0.68	Gruplar Arası	1.887	2	0.943	2.390	.093
		7-12 Ay	112	1.82	0.56	Grup İçi	138.91	352	0.395		
		13 +	110	1.81	0.61	Toplam	140.796	354			
	Güvenlik	0-6 Ay	133	1.79	0.54	Gruplar Arası	1.394	2	0.697	2.524	.082
		7-12 Ay	112	1.71	0.54	Grup İçi	97.223	352	0.276		
		13 +	110	1.64	0.47	Toplam	98.617	354			

* P<0.01

* P<0.05

Tablo 4.8.'de de görüldüğü gibi katılımcıların, Ahlaki Kimlik alt boyutları olan İçselleştirme [$F_{(2-352)} = 0.244$; $p > .05$] ve Sembolleştirme [$F_{(2-352)} = 1.175$; $p > .05$] ile değer yönelimleri alt boyutları olan Güç [$F_{(2-352)} = 0.144$; $p > .05$]; Başarı [$F_{(2-352)} = 0.430$; $p > .05$]; Hazcılık [$F_{(2-352)} = 0.490$; $p > .05$]; Uyarılma [$F_{(2-352)} = 1.202$; $p > .05$]; Öz yönelim [$F_{(3-351)} = 0.690$; $p > .05$]; Evrenselcilik [$F_{(3-351)} = 0.443$; $p > .05$]; Geleneksellik [$F_{(4-350)} = 2.374$; $p > .05$]; Uyma [$F_{(4-350)} = 2.390$; $p > .05$] ve Güvenlik [$F_{(4-350)} = 2.524$; $p > .05$]; alt boyutlarına ait ortalamaları gençlik merkezlerini kullanım sıklıklarına göre farklılaşmamaktadır.

İyilikseverlik [$F_{(3-351)}=4.785$; $p<.05$]; boyutunda spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ortalamaları gençlik merkezlerini tanıma ve kullanma aralıklarına göre farklılaşmaktadır. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek adına yapılan Tukey HSD testi sonuçlarına göre 0-6 ay ($\bar{X}=1.84$, $SS=0.60$) arası gençlik merkezlerini kullanan gençlerin 13 ay ve üzeri ($\bar{X}=1.60$, $SS=0.52$), gençlik merkezlerini kullanan gençlere göre iyilikseverlik değer ortalamaları daha yüksektir.

Tablo 4.9.' da spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılmış gençlerin ahlaki kimlikleri ile değerleri arasındaki ilişkilere ait pearson korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.9. Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılmış Gençlerin Ahlaki Kimlikleri ile Değerleri Arasındaki İlişkilere ait Pearson Korelasyon Analizi

		İçselleştirme	Sembolleştirme
Güç	r	-.027	-.060
Başarı	r	-.081	-.257**
Hazcılık	r	-.006	-.257**
Uyarılma	r	-.020	-.230**
Öz yönelim	r	-.005	-.347**
Evrenselcilik	r	-.005	-.329**
İyilikseverlik	r	-.184**	-.374**
Geleneksellik	r	-.202**	-.388**
Uyma	r	-.126*	-.282**
Güvenlik	r	-.043	-.352**

$p<.01$ ** $p<.05$ *

Tablo 10'daki değerler yönelimleri alt boyutları ile ahlaki kimlik alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan pearson korelasyon analizine göre; İçselleştirme ve sembolleştirme alt boyutları ile bazı değer yönelimleri arasında negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Ahlaki kimlik içselleştirme alt boyutu ile iyilikseverlik, ($r = -0.18$, $p<.01$) geleneksellik ($r = -0.20$, $p<.01$) ve uyma ($r = -0.13$, $p<.05$) değer yönelimleri arasında negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki söz konusudur. Diğer yandan içselleştirme alt boyutu ile

güç, başarı, hazcılık, uyarılma, öz yönelim, evrenselcilik ve güvenlik değer yönelimi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>.05$).

Sembolleştirme alt boyutu ile başarı ($r = -0.26$, $p<.01$), hazcılık ($r = -0.26$, $p<.01$), uyarılma ($r = -0.23$, $p<.01$), öz yönelim ($r = -0.35$, $p<.01$), evrenselcilik ($r = -0.33$, $p<.01$), iyilikseverlik ($r = -0.37$, $p<.01$), geleneksellik ($r = -0.39$, $p<.01$), uyma ($r = -0.28$, $p<.01$) ve güvenlik ($r = -0.35$, $p<.01$) değer yönelimleri arasında negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki söz konusudur. Diğer yandan sembolleştirme alt boyutu ile güç değer yönelimi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>.05$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu bölümde, gençlik merkezlerinde spor ve gönüllülük faaliyetinde bulunan gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri kişisel bilgilerine ve gençlik merkezlerinde spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılıma durumlarına bağlı olarak önceki çalışmalarla karşılaştırılarak değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Gençlik merkezlerinde spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin AKÖ; sembolleştirme alt boyutlarındaki puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunurken içselleştirme alt boyutunda ise erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Özdaşlı ve Akman (2012) tarafından yapılan araştırma, erkeklerin içsel duygu düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, Boggiano ve Barrett (1992) ile Boggiano, Main ve Katz (1991) tarafından yapılan çalışmalara göre, kadın bireylerin erkek bireylerle karşılaştırıldığında daha fazla dışsal, yani sembolik değer eğilimi gösterdiği belirtilmiştir. İçinde yaşadığımız toplumda, erkeklerle ilgili beklentilerle kadınlarla ilgili beklentilerin farklı olması, kadın bireylerin erkek bireylerden daha fazla kendini gerçekleştirme eğilimine yönelmelerine neden olabileceği düşünülmektedir. Sembolleştirme boyutunda cinsiyet farklılığı bulunmaması, gençlerin spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılımıyla ilgili sembolik değerlere ilişkin görüşlerinin cinsiyetle bağlantılı olmadığını düşündürmektedir. Öte yandan, içselleştirme boyutunda erkeklerin daha yüksek puan ortalamalarına sahip olmaları, genç erkeklerin spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılımının kendilerinde daha güçlü bir iç tutarlılık ve motivasyon süreci yarattığını göstermektedir. Akgün (2019) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, içsel duygularımız söz konusu olduğunda kontrol tamamen insanın kendisindedir. Sembolik değerler olarak nitelendirdiğimiz dışsal duygularımız söz konusu olduğunda ise ipler çevrenin elindedir. Bu araştırmada, erkeklerin kadınlara göre daha fazla içsel kontrol sahibi oldukları görülmektedir. Bu durumda, erkeklerin spor ve gönüllülük faaliyetlerini bilinçli bir şekilde gerçekleştirdikleri ve dışarıdan gelebilecek iyi veya kötü eleştirilere çok fazla önem vermeden kendi içsel duygularına kulak verdikleri sonucuna varılabilir.

PDA; Güç, Başarı, Hazcılık ve Evrenselcilik, alt boyutlarında cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu bulgu ise gençlerin değerlerini belirlemede cinsiyetin etkisinin olduğunu göstermektedir. Aktaş, (2013)'a göre insanlar, kendilerini diğer insanlardan farklı olarak tanımlama ve belirli bir insan grubuyla özdeşleşerek güç ve başarı oluşturma ihtiyacı hissetme arzusundan olabilirler. Güç ve başarı değerlerinin bu çalışmada, kadınlarda erkeklere kıyasla daha baskın olması, bu çalışma sonucu ile bağlantılı olabilir. Bu bağlamda, geleneksel toplumlarda kadınlar, katı bir toplumsal hiyerarşik yapılanmanın sonucu olarak belirlenen kimlik tanımlamalarını kabul etmek zorunda bırakılırlar (Narcikara 2018). Bu kimlik tanımlamaları, bireysel özellikler yerine cinsiyet rolleri ve toplumsal statüler temel alınarak oluşturulabilir. Toplumlar ve kurumlarda kadınların erkeklere göre ikinci planda kaldığı, iş, okul ve sosyal hayatında eşit şartlarda yarışmadığı durumlarda, başarılı kadın bireyler hedeflerine ulaşmak için mücadele etmek zorunda kalabilirler. Bu mücadele sonucu ortaya çıkan güç ve başarı değerleri kadınlarda daha fazla görülebilir yorumu yapılabilir ki yapılan araştırmalarda bu çıkarımı desteklemektedir. Ayrıyeten değerler alanında ki diğer çalışmalara göre, değerlerle ilgili olarak ters görüşlerde mevcuttur. Bazı çalışmalara göre, erkeklerin başarı ve güç değerlerine verdiği önem, kadınlardan daha yüksek olarak ifade edilmektedir (Karababa ve Dilmaç, 2015; Demirutku ve Sümer, 2010). Bu anlamda bu çalışmanın literatür bulgularıyla farklılık gösterdiği söylenebilir. Kadınların başarı ve güç değerlerine verdiği önemin, erkeklerden daha yüksek olarak ifade edilmesi görüşü de kadınların kendi bireysel güçlerini keşfetme ve toplumda etkili olma isteğiyle açıklanabilir. Toplumda kadınların güçlenmesi ve liderlik rollerinde daha fazla yer almalarıyla birlikte, kadınlar da başarı ve güç değerlerine daha fazla önem verebilir. Ayrıca, kadınların toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili sınırlayıcı normlara karşı mücadele etmeleri de başarı ve güç değerlerini daha fazla benimsemelerine yol açabilir. Özetle başarı ve güç değerlerinin cinsiyete göre farklı sonuçlar vermesinin, erkek ve kadınların insanî değer seviyeleri ve tercihlerinin farklı olmasından kaynaklanabileceğini göstermektedir. Bu farklılıkların temelinde, aile ve toplumun erkekler ve kadınlar için belirlediği roller ve anlayışlar yer alabilir.

Bu araştırma sonuçlarına göre hazcılık değerlerinde erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan aldığı bulunmuştur. Bu sonuçlar, Özcan ve Erol (2017), Kızılgöç ve arkadaşları (2015) 'nın araştırmalarıyla örtüşmektedir. Erkeklerin daha fazla keyif ve zevk aradıkları ve risk almaktan daha fazla keyif aldıkları düşünülmektedir. Ek olarak Emre (2013) 'nin de değer yönelimleri üzerine yapmış olduğu araştırmanın sonuçları, bu çalışmasının bulgularını desteklemektedir. Bahsedilen araştırmada hazcılık değer alanlarında erkek bireylerin verilerinin

kadın bireylerden anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır. Toplumdaki cinsiyet normları ve beklentileri, erkeklerin daha fazla risk almayı ve heyecan verici deneyimlere yönelmeyi teşvik edebilir. Bu, erkeklerin hazcılık değerlerinde kadınlara göre daha yüksek puan almasının bir nedeni olabilir. Schwartz ve Rubel (2005) tarafından yapılan kapsamlı araştırmada ise erkeklerin hazcılık değerlerinde daha yüksek puanlar alırken, kadınların ise iyilikseverlik ve evrensellik değerlerine daha fazla önem verdikleri gözlemlenmiştir. Ancak, Evrenselcilik boyutunda Schwartz ve Rubel (2005) 'ın araştırmalarının tersine bu araştırmada erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan aldığı bulunmuştur. Benzer şekilde, Dilmaç, Bozgeyikli, Çıkılı (2008) tarafından öğretmen adayları üzerinde yapılan bir araştırmada da evrensellik değerleri boyutunda erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, erkeklerin insanlığın ortak değerlerine daha fazla önem verdiklerini ve daha geniş bir perspektife sahip olduklarını göstermektedir. Schwartz'ın dairesel değer modeline göre; iki değer motivasyonel hedefleri birbirinden ne kadar farklıysa, aralarındaki mesafe daire çevresine göre o kadar fazladır. Çelişen değerler ise daire içinde karşıt pozisyonlarda yer alır (Gürpınar, 2016). Bu çemberde öz aşkınlık (evrensellik, iyilikseverlik) ile öz genişletim (güç, başarı) değerleri birbiri ile karşıt pozisyonlarda olan değerlerdir. Bu bağlamda, araştırmada kadınların güç ve başarı değerlerinde erkeklerden daha yüksek puan aldığı, ancak erkeklerin evrensellik değerlerinde kadınlardan daha yüksek puan aldığı sonucu, Schwartz'ın dairesel değer teorisini akıllara getirmektedir. Bu araştırmada cinsiyet, gençlerin ahlaki kimliklerini ve değer yönelimlerini belirlemede önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır; dolayısıyla, cinsiyetin etkisi gençlerin ahlaki kimlikleri ve değer yönelimleri üzerinde dikkate alınmalıdır. Gençlik merkezlerinde, cinsiyet eşitliğini teşvik eden ve gençlerin değerlerini geliştirmeyi hedefleyen programlar arttırılabilir ve geliştirilebilir. Bu bulguları desteklemek ve değerlerin zaman içinde nasıl geliştiğini anlamak için uzun dönemli takip çalışmaları yapılabilir. İleri de ki araştırmacılar, cinsiyetin gençlerin değerlerini belirlemedeki etkisini daha detaylı bir şekilde inceleyebilir.

Bu araştırmada, gençlerin spor ve gönüllülük faaliyetlerine katıldığında kendilerini faydalı ve mutlu bir insan olarak hissedip hissetmedikleri sorusuna verdikleri cevaplarla ilgili olarak bir analiz gerçekleştirilmemiştir. Her ne kadar bu soru çalışma problemleri arasında yer alsa da 350'nin üzerinde katılımcı faydalı ve mutlu hissettiğini belirtirken sadece çok az bir kısmı faydalı ve mutlu hissetmediğini belirttiğinden bu araştırma sorusu ile ilgili bir analiz gerçekleştirilememiştir. Bunun yanında gençlerin spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılımının faydalarının olduğu, aynı zamanda toplumsal faydaya da katkı sağlayabileceği yapılan diğer

araştırmalar ile ortaya konulmuştur. Seippel, (2006)'nın da bahsettiği gibi spor faaliyetlerinden kazanılan toplumsal ve bireysel davranışlar, spora yüklenen biyolojik ve bireysel faydalar yanında, gönüllülük faaliyetleri ile toplumsal fayda yönünde davranışlar edinildiğini göstermektedir. Bu nedenle, spor ve gönüllülük faaliyetlerinin gençlerin toplumsal farkındalık, empati ve dayanışma gibi özelliklerini geliştirebileceği ve topluma katkıda bulunmalarına yardımcı olabileceği vurgulanabilir. Kikuga ve arkadaşları (2017), spor merkezlerine gidenlerin gitmeyenlere göre daha fazla sosyal fayda algıladığını bulmuştur. Serbest zaman aktivitelerine devam etmenin sağladığı fiziksel, psikolojik ve sosyal faydaların sürekliliği, Ertüzün ve arkadaşları (2020) tarafından isteyerek ve eğlenerek katılım gösterilen etkinliklerin meydana getirdiği psikolojik faydaların yanı sıra fiziksel aktivitenin sürekliliğine bağlı olarak fiziksel ve sosyal faydalar sağladığını göstermiştir. Tsai ve ark. (2001) tarafından yapılan bir çalışma, spor, sanat, gönüllülük gibi serbest zaman faaliyetlerine katılanların, katılmayanlara kıyasla daha mutlu olduklarını ve özellikle spor etkinliklerinin sporcular veya katılımcılar için farklı açılardan cazip olduğunu göstermiştir. Ancak, spor ve gönüllülük faaliyetlerine katıldığı zaman mutlu ve faydalı bir insan olarak hissedilme kavramı, sübjektif bir deneyimdir ve farklı kişiler tarafından farklı şekillerde algılanabilir. Bu nedenle, bu sonuçların yorumlanması dikkatli bir şekilde yapılmalıdır. Bu sonuçlar, gençlerin faydalı ve mutlu hissetmek için spor ve gönüllülük faaliyetlerine başka motivasyonlarla katıldıklarını gösterebilir. Örneğin, sosyal ilişkileri geliştirmek, yeni deneyimler yaşamak, kişisel gelişim sağlamak gibi faktörler, gençlerin bu faaliyetlere katılmalarını etkileyebilir. Ayrıca, bu bulguların gençlerin spor ve gönüllülük faaliyetlerine katıldıklarında kendilerini faydalı ve mutlu hissetme üzerindeki etkilerini daha detaylı bir şekilde anlamak için ileri araştırmalara ihtiyaç olduğu da vurgulanmalıdır. Örneğin, motivasyonel faktörlerin ve diğer değişkenlerin incelenmesi, gençlerin bu faaliyetlere katılımının ahlaki kimlik ve değer yönelimlerinin sonuçları üzerindeki etkilerini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Bu araştırma sadece Antalya ilindeki 8 gençlik merkezinde yapılmış ve katılımcı sayısı sınırlıdır. Bu nedenle, genel sonuçlar için daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin eğitim durumlarının AK; İçselleştirme ve Sembolleştirme alt boyutları üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Yani, gençlerin bu faaliyetlere katılması, eğitim durumlarına bağlı olarak farklı bir etki göstermemektedir. Ancak Talbot, (2001) sporun kişilere ve başkalarına karşı saygıyı geliştirmelerine, zihin ve bedenin birlikte gelişimine katkı sağladığına yardımcı olduğunu, zgven ve benlik saygısını geliştirdiğini, sosyal gelişimi, bilişsel gelişimi ve akademik

başarıyı arttırdığını vurgulamaktadır. Ki bu tür faaliyetlere katılmak, gençlerin kendilerini iyi hissetmelerine, kendilerini faydalı bir insan olarak hissetmelerine ve olumlu değer yönelimleri ve ahlaki kimliklerini arttırmalarına yardımcı olabilir. Gençlerin eğitim durumlarının bu faaliyetlere katılmasının bir etkisinin olmaması her eğitim seviyesinden insanın bu faaliyetlere sıcak baktığının bir göstergesi olabilir. Ancak bu çalışmada sadece 2 eğitim seviyesinin göz önünde bulundurulduğu unutulmamalıdır. Bağımsız olarak bu faaliyetlere katılmalarının, sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemeleri ve kendilerini geliştirmeleri için faydalı olduğu düşünülmektedir. PDÖ; Güç, Başarı, Hazcılık, Uyarılma, Öz Yönelim, Evrenselcilik, İyilikseverlik, Geleneksellik Uyma ve Güvenlik alt boyutlarında bir farklılaşma görülmemiş olmasına rağmen Emre ve Yapıcı (2015)' nın araştırmalarına göre eğitim ve yaş arttıkça güvenlik değerinde önemli artışlar meydana gelmektedir. Bu artışlar eğitim durumlarının ve yaşın bireylerin değerleri ve özellikleri üzerindeki etkisine işaret etmektedir. Ancak, dikkat edilmesi gereken nokta, analiz sonucunda sadece güvenlik boyutunda eğitim durumu açısından farklılaşma tespit edilmiş diğer boyutlarda eğitim durumunun ve yaşın etkisi saptanamamıştır. Bu nedenle, eğitim durumlarının spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin değerleri ve özellikleri üzerindeki etkisini daha kapsamlı bir şekilde incelemek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu çalışma, kısa süreli bir kesitsel analiz üzerine odaklanmıştır. Gelecekte, spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin eğitim durumuyla ilişkili ahlaki kimlik ve değer yönelimleri gelişimlerinin zaman içinde nasıl değiştiğini inceleyen uzun süreli izleme çalışmaları yapılabilir.

Gençlerin spor yapma durumlarına bakıldığında AKÖ; İçselleştirme ve Sembolleştirme alt boyutlarında anlamlı bir fark olmadığı ancak değer yönelimleri açısından bakıldığında haftalık olarak daha çok spor yapanların PDA; güç, başarı, uyarılma ve öz yönelim alt boyutlarındaki değerlerinde anlamlı farklılıkların olduğu bulunmuştur. Güç boyutunda, hiç spor yapmayan gençlerin, 3-4 saat spor yapan ve yine 5 saatten fazla spor yapan gençlere göre güç değerleri daha yüksek bulunmuştur. Aynı şekilde başarı boyutunda, hiç spor yapmayan gençlerin, 5 saatten fazla spor yapan gençlere göre daha yüksek başarı değeri özelliklerine sahip oldukları tespit edilmiştir. Bireyin kendi başarısı için çaba göstermesi, başkalarının refahını artırmayı amaçlayan yardım taleplerini engelleyebilir. Ancak, bireyin başarı değerlerini sürdürme çabaları, güç sahibi olma ve başkaları üzerinde etkili olma amacını taşıyan eylemlerle uyumlu olabilir. Değerler arasındaki bu çatışma ve uyum, bütünleşik bir değer yapısını ortaya koyar (Telef ve arkadaşları 2023). Spor yapmayan bireylerde, spor yapan bireylere kıyasla daha yüksek güç ve başarı değerlerinin bulunması, sporun yardımseverlik ve takımdaşlık duygularını

geliştirmede etkili olabileceğini ifade ediyor olabilir. Çünkü Spor faaliyetleri, bireyin bedensel ve zihinsel sağlığını korumasını, toplum normlarına uyan, insan haklarına saygılı, kötü alışkanlıklardan uzak, yardımsever, ahlaki değerlere sahip, sağlıklı ve güçlü bir birey olarak yetişmesini amaçlar (Dönmez 2013). Schwartz'ın dairesel değer modelinde ise özaşkınlık (iyilikseverlik ve evrenselcilik) değerleri ile öz genişletim (güç ve başarı) değerleri iki çekişen değerdir. Dolayısıyla spor faaliyetleri kişilerin yardımseverlik ve iyilikseverlik değerlerini geliştirerek başarı ve güç değerlerinden uzaklaşmalarına sebep olabilir. Spor yapmayan kişinin güç ve başarıya önem vermesi, sporun olumlu etkilerinden faydalanamaması olarak düşünülebilir.

Ancak bunun yanında spor yapan kişilerde ki başarı değerine düşük önem verilmesi de ayrı bir tartışma konusunu ortaya çıkarmaktadır ki bu araştırmanın sonuçları Tsaur ve arkadaşları (2014), Chen, (2013), Csikszentmihalyi ve arkadaşlarının (2003) yaptıkları çalışmalar ile ters düşmektedir. Tsaur ve arkadaşları (2014), Spor etkinliklerine katılan bireylerin, kendilerini fiziksel ve psikolojik açıdan daha iyi hissedeceklerini bu durumun kişilerin başarılarını arttırdığını belirtirken Chen, (2013) ve Csikszentmihalyi ve Hunter, (2003) spor yapmanın insanları stres ve endişelerden uzaklaştıracağını, dostluk bağlarını ve özgüveni artırarak motivasyonu yükseltip daha başarılı ve mutlu olmalarını destekleyeceğini belirtilmişlerdir. Diğer araştırmalar ile birlikte değerlendirildiğinde bu araştırmanın bulguları düzenli spor yapmanın, özgüven ve başarıya yönelik tutumu artırabileceği görüşünün tersine bir sonuç çıktısı ortaya koymaktadır. Schwartz, başarı değerini “sosyal standartlara göre yetkinlik gösterme yoluyla kişisel başarı” olarak tanımlamıştır. Araştırmamıza göre hiç spor yapmayan gençlerin spor yapan gençlere göre daha yetkinlik gösterme becerileri eğilimde olduğu sonucuna varılmaktadır. Ancak, başarı boyutuyla ilgili başka faktörlerin de olabileceği unutulmamalıdır. Örneğin hiç spor yapmayan gençler, sporla ilgili değil, başka alanlarda yeteneklerini geliştirmeye odaklanmış olabilirler. Bu durumda, başka alanlarda gösterdikleri başarılarla kendilerini ifade edebilirler. Hiç spor yapmayan gençler, başarıyı farklı alanlarda, örneğin akademik çalışmalarda veya sanatsal faaliyetlerde arayabilirler. Dolayısıyla, spor yapma ya da yapmama durumu onların tam olarak başarı değerini açıklamamızı zorlaştırabilir. Bazı gençler, sporu başarı değeri olarak tanımlamayabilir veya spor yapmaktan zevk almayabilir. Bu nedenle, başarı değeri odaklı olmaktan ziyade, farklı ilgi alanlarına ve motivasyonlara sahip olabilirler. Gönüllü gençlerin spor kültürü konusunda bilinçlendirilmeleri ve bu yönde çalışmaların yapılması gerekmektedir. Nitekim ortaya çıkan bu sonuç, sporu farklı

algılamaları veya yanlış bir şekilde öğrenmiş olmaları ya da yanlış uygulamalar ile yapmalarıyla ilgili düşünceleri ortaya çıkarmaktadır.

Uyarılma alt boyutunda hiç spor yapmayan gençlerin ortalamalarının, 3-4 saat spor yapan ve yine 5 saat ve üzeri spor yapan gençlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yaşamdaki heyecan ve yenilikleri sembolize eden uyarılma değeri ile yaratıcılık ve keşfedicilik özelliklerini barındıran öz yönelim boyutunda da hiç spor yapmayan gençlerin, 5 saat ve üzeri spor yapan gençlere göre daha yüksek öz yönelim değerlerine sahip olduğu bulunmuştur. Uyarılma ve öz yönelim değerleri birbirlerine yakın ve uyumlu değerlerdir. Bu sonuçlar Reich ve Zaytra, (1981)'a görüşleri ile çelişmektedir. Reich ve Zaytra, (1981) serbest zaman aktivitelerine katılımın zamansal açıdan fazlalaşması kişilerin bu tarz etkinliklerden aldıkları haz ve mutluluğun artacağı ve bununla beraber başarıya ulaşma hususunda destekleyeceği bilinmektedir. Schwartz (1996) uyarılma değerini, “yaşamdaki heyecan, yenilik ve zorluk” öz yönelim değerini de “bağımsız düşünceler ile eylem seçimi, yaratıcılık, keşfedicilik” olarak tanımlamıştır. Bazı gençler, sporu heyecan ve zorlukla ilişkilendirmeyebilir veya bu alanda ilgi duymayabilir. Bu nedenle, hiç spor yapmayan gençler, farklı aktiviteleri tercih ederek uyarılma ve öz yönelim düzeylerini artırmış olabilirler. Farklı ilgi alanlarına yönelen gençler, bu alanlarda daha fazla motivasyon ve tutkuya sahip olabilirler. Tutkulu oldukları aktivitelerde uyarılma düzeylerinin de doğal olarak yüksek olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmaya katılan bireyler sporu boş zaman aktivitesi olarak yapmaktadır. Aktif spor ile ilgilenilmemesine rağmen spor konusunda bilinçlendirilmeye yönelik faaliyetlerin yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Güç, başarı, uyarılma ve öz yönelim boyutlarında, hiç spor yapmayan gençlerin daha yüksek puanlara sahip olmaları, sporun güç, başarı, uyarılma ve öz yönelim değerleri ile ilişkisini daha detaylı olarak araştırmak için ilham verici olabilir. İleride yapılacak çalışmalar, spor yapmayan gençlerin neden başarı ve uyarılma değerlerinde yüksek olduğunu ve sporun başarı ve uyarılma değerleri üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak için farklı örneklem gruplarıyla genişletilebilir.

Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin AKÖ; İçselleştirme ve Sembolleştirme alt boyutlarından ve PDA; Güç, Başarı, Hazcılık, Uyarılma, Öz yönelim, Evrenselcilik, Geleneksellik Uyuma ve Güvenlik alt boyutlarında gençlik merkezlerini kullanım aralıkları durumlarına göre farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Ancak, PDA; İyilikseverlik, boyutunda spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin gençlik merkezlerini kullanım aralıkları sıklıklarına göre farklılaşma tespit edilmiştir. İyilikseverlik boyutunda, 0-6 ay gençlik merkezlerini kullanan gençlerin iyilikseverlik düzeyleri, 13 ay ve üzeri gençlik merkezlerini

kullanan gençlere göre daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç son derece önemli ve üzerinde tartışılması gereken bir sonuç olarak görülmektedir. Ayrıca, dikkat çekici bir diğer konu, iyilikseverlik değerinin gençlik merkezini kullanma süresi ile azalması durumudur. Schwartz (1996) iyilikseverlik değerini, “ kişisel olarak sıklıkla temas kurduğu tüm insanların refahını koruma ve geliştirme” olarak tanımlamıştır. Bu durum, çalışmaya katılan kadınların güç ve başarı değerlerinin yüksek çıkması verileriyle doğru orantılı olduğunu düşündürmektedir. Schwartz, on temel değeri iki çift boyutlu kutupta düzenlenen dört seviye motivasyonla birleştirmiştir. Bu durumda öz aşkınlık (iyilikseverlik ve evrenselcilik) değerleri ile öz genişletim (güç ve başarı) değerleri iki çekişen değerdir (Gürpınar 2016). Yani, iyilikseverlik değerinin baskın olduğu kişilerin genellikle güç değerleri düşük olmaktadır. Tam tersine, güç değerleri baskın olan kişiler ise iyilikseverlik değerlerinden taviz verebilme olasılıkları daha yüksektir. Bu sebeple, gençlik merkezlerinde, iyilikseverlik değerlerini daha çok vurgulayacak çalışmaların yapılmasının önemi büyüktür. İyilikseverlik boyutunda, farklı zaman aralıklarında gençlik merkezlerini kullanan gençlerin değer yönelimlerinin nasıl değiştiğini anlamak için uzun vadeli takip çalışmaları yapılabilir. Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak, gençlerin spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılımının ahlaki kimlik ve değer yönelimleri üzerindeki etkilerini daha derinlemesine anlamak için çalışmalar yapılabilir. Gençlik merkezlerindeki spor ve gönüllülük programlarının etkisini değerlendirmek amacıyla program değerlendirme çalışmaları yapılabilir. Bu çalışmalar, programların gençlerin ahlaki kimliklerini ve değer yönelimlerini nasıl etkilediğini ve gençlerin programlara ne sıklıkla katıldığını anlamaya yardımcı olabilir. Farklı ilde ki ve ülkelerde ki gençlik merkezleri arasında spor ve gönüllülük faaliyetlerinin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri üzerindeki etkilerini karşılaştırmak için çalışmalar yapılabilir. İleride yapılacak bu tür çalışmalar, gençlik merkezlerinin farklı yapılarının ve programlarının etkilerini anlamamıza ve bu sonuçların daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesine yardımcı olabilir. Ancak, bu çalışma sınırlı bir örneklem üzerinde yapılmıştır ve daha geniş katılımlı ve farklı gruplarla yapılan araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Gelecekteki çalışmaların, gençlik merkezlerinin etkilerini daha kapsamlı bir şekilde değerlendirmek için farklı değişkenleri ve ölçümleri kullanması önerilmektedir.

Bulgulara göre, gençlerin AKÖ ve PDA alt boyutlarına göre, içselleştirme, sembolleştirme, hazcılık, uyarılma, öz yönelim, iyilikseverlik, uyma ve güvenlik boyutlarında gençlik merkezlerinin bulundukları bölgeler açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak, güç, başarı, evrenselcilik ve geleneksellik boyutlarına göre gençlerin değerleri anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Güç değeri alt boyutuna göre, merkez ilçelerdeki gençlerin

güç değerleri taşra ilçelerine göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, merkez ilçelerindeki gençlerin daha fazla sosyal ve ekonomik kaynağa sahip olmaları ve daha fazla fırsat sunan bir ortamda yaşamaları ile açıklanabilir. Bu imkanların, gençlerin güç değerini kuvvetlendirdiği söylenebilir. İçer (1997)'e göre, merkez ilçeler ve taşra ilçeler arasında olumsuz etkisi olan faktörler arasında ailelerin ekonomik durumu, kırsal alanlardaki yetersiz imkanlar ve sınırlı bina ve araç-gereç kaynakları gösterilmektedir. Sarier'in (2010) belirttiği gibi, sosyo ekonomik faktörler, gelir düzeyi ve yetersiz altyapı sadece gençlerin okula veyahut sportif kulüp ve etkinliklere katılımını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda devam eden öğrenciler arasında da başarı farklılıklarına sebep olur. Bu araştırmalar ortaya çıkan veri sonuçlarını destekler niteliktedir. Güç değeri, sosyal statü ve prestij anlamlarını içerdiği için şehir merkezlerindeki gençler arasında daha yaygın olarak görülmesi, bu gençlerin taşra ilçelerindeki gençlere kıyasla daha fazla imkana sahip olmalarıyla açıklanabilir. Bu durum, mevcut imkanların doğru ve bilinçli kullanımının tekrar gözden geçirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Aynı şekilde, başarı boyutuna göre de merkez ilçelerindeki gençlerin başarı değerleri taşra ilçelerine göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, merkez ilçelerindeki gençlerin güç boyutunda olduğu gibi daha iyi eğitim fırsatlarına sahip olmaları ve daha fazla kaynaklara erişebilmeleri ile açıklanabilir. Çıngı ve arkadaşlarının (2013) araştırması da bu araştırmayı destekler niteliktedir ki, şehir merkezleri ve taşra ilçelerin eğitim fırsatları açısından birbirleri arasında ciddi dengesizlikler olduğu ortaya konulmuştur. Evrenselcilik boyutunda taşra ilçelerindeki gençlerin, merkez ilçelere göre evrenselcilik (tüm insanların ve doğanın refahı için anlayış, hoşgörü, takdir ve korumacılık) değerleri daha yüksek puanlarda bulunmuştur. Güç ve başarı değerlerinin puanları, merkez ilçelerdeki gençlerde daha yüksek çıkmasına karşın, evrenselcilik boyutunun puanlarının taşradaki gençlerde yüksek çıkması, bu iki zıt kutupun çatışmasını gösterir. Nitekim Schwartz (1992) kendi değer teorisinde de şu şekilde bahsetmiştir; diğer insanlarla ilgilenme ve onların refahı için çaba göstermeyi vurgulayan değerler (evrenselcilik ve iyilikseverlik), başkaları üzerinde kontrol, kişisel başarı ve kendi ilgilerini sürdürmeyi vurgulayan değerlerle (güç ve başarı) çatışır. Burada ki sonuçlar bu teoriye göre uyumlu gözükmeyle birlikte taşrada ki gençlerin merkezde ki gençlere kıyasla daha hoşgörülü ve anlayışlı olduklarını ortaya koymaktadır. Geleneksellik boyutuna göre ise, merkez ilçelerindeki gençlerin doğu ilçelere göre geleneksellik değerleri daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, merkez ilçelerindeki gençlerin daha fazla aile bağı ve geleneksel değerlere sahip olmaları ile açıklanabilir. Doğu bölgelerinde bulunan, Serik, Manavgat ve Alanya ilçeleri ile batıda bulunan Kaş ilçesi Antalya'nın önemli turizm bölgeleridir. Civelek (2010) 'e göre, turizm faaliyetleri yerel örf, adet ve gelenekleri olumsuz yönde etkileyerek, onların bozulmasına neden olabilir.

Ürger (1993)'e göre Turistlerin davranışları, yaşam tarzları, eğlence tercihleri, yeme-içme ritüelleri ve harcama alışkanlıkları yerel toplulukları doğrudan etkiler ve tüketim eğilimlerini arttırır. Merkez ilçeleri ile taşra ilçeleri arasında değerlerde ki farklılıkların nedenlerini ve etkilerini daha iyi anlamak için daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir. Bu çalışma, bölgesel, kültürel ve sosyal faktörlerin gençlerin değerlerine olan etkisini araştırabilir.

Değerler ile Ahlaki Kimlik alt boyutları arasındaki ilişkiyi inceleyen korelasyonel bulgularına göre, AKÖ; İçselleştirme ile PDA; iyilikseverlik, geleneksellik ve uyma değerleri arasındaki negatif ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanarak, içselleştirme düzeyi yüksek olan bireylerin, iyilikseverlik, geleneksellik ve uyma değerlerini daha az benimsediği görülmektedir. İçselleştirme, zihinsel olarak oluşturulan ahlaki şemaların sert bir şekilde benimsenmesi anlamına gelmektedir. Bu yolla, ahlaki şemalar, bireyin kimliği içerisinde köklü bir yer edinmektedir (Yılmaz ve Yılmaz, 2015). Ahlaki kimliğin içselleştirilmesi, ahlaki davranış için güçlü ve uyumlu bir motivasyon kaynağı anlamına gelir. Bu bulgulara göre, içselleştirme düzeyi yüksek olan bireylerin iyilikseverlik, geleneksellik ve uyma değerlerini daha az benimsediği görülmektedir. Ancak, bu bulguların yorumlanması ve anlamlandırılması önemlidir. İlk olarak, içselleştirme düzeyi yüksek olan bireylerin, iyilikseverlik, geleneksellik ve uyma değerlerini daha az benimsediği sonucu, bu değerleri güçlü bir şekilde içselleştirememiş olmalarıyla ilişkili olabilir. Diğer yandan, iyilikseverlik, geleneksellik ve uyuma değer veren bireylerin ahlaki kimliklerini sadece içselleştirmiş olmalarından dolayı değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal faktörlerden kaynaklanan etkilerden de dolayı bu değerlere önem verdikleri düşünülebilir. Toplumun normlarına uyum sağlamak, bireyin sosyal kabul ve entegrasyonunu sağlayabilir. Bu bağlamda, iyilikseverlik, geleneksellik ve uyuma değer veren bireylerin, ahlaki kimliklerini sadece içselleştirmeye açıklamak yerine, kültürel ve sosyal faktörlerin de rol oynayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu tartışma, içselleştirme düzeyi yüksek olan bireylerin, iyilikseverlik, geleneksellik ve uyma değerlerini daha az benimsediği sonucunu değerlendirmektedir. Ancak, bu sonucun ahlaki kimlik gelişimi ve kültürel etkileşimler arasındaki karmaşık ilişkiyi tam olarak açıklamadığını belirtmek önemlidir. İleri araştırmalar, bu ilişkiyi daha ayrıntılı bir şekilde inceleyerek içselleştirmenin ve kültürel faktörlerin ahlaki kimlik üzerindeki etkisini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Bu bulgular ışığında, değerlerin ve içselleştirmenin ahlaki kimlik gelişimi üzerindeki etkilerini daha derinlemesine anlamak ve bu konuda daha fazla araştırma yapmak önemlidir.

Spor etkinlikleri için önemli olan husus, antrenör veya beden eğitimi öğretmenin çizdiği spor kültürü ve oluşturduğu spor bakış açısıdır. Benzer şekilde, gençlik merkezlerinde

iletişim halinde olduğu gençlik liderinin veya çalışanın oluşturduğu içselleştirme ile uyumlu değerler çizgisi de önemlidir. Çünkü Bandura ve arkadaşlarına göre (1967), çocuklar ve gençler sadece ailelerinin değer, aynı zamanda akranlarının ve diğer yetişkinlerin normlarını ve davranışlarını tekrar tekrar gözlemleyerek sosyal öğrenmelerine yol açarlar. Bu gözlemler, hayatları boyunca benimsedikleri tutumları etkiler. Dolayısıyla gençlik merkezlerindeki spor ve gönüllülük faaliyeti yapan gençleri incelediğimiz bu çalışmada gençlik lideri veya çalışanın spor ve gönüllülük bilincini doğru kazandırması bir hayli önemlidir. Bu kazanımın sadece anlatımda kalmaması, aynı zamanda uygulanabilir olması ve gençlerin bu kişileri rol modelleri olarak takip ettikleri unutulmamalıdır. Değer verdikleri eğitmenlerin ve arkadaşlarının sportmenlik ve ahlaki tutumlarını takip eden kişiler, bu kişilerin ters ilişkili bir eylemi onayladıklarını gözlemlediklerinde, bu tür davranışları doğrulama olasılıkları daha yüksektir (Gürpınar 2014).

Bu çalışmanın bulguları, gençlik merkezleri yöneticilerine, gençlik merkezlerinde yapılan faaliyetlerin etkilerinin daha iyi anlaşılması için yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, bu sonuçların diğer benzer çalışmalarla karşılaştırılması ve daha fazla araştırma yapılması önerilmektedir. Bu araştırmaların sonuçları, gençlik merkezleri ve gençlerin gelişimi ile ilgili politika ve uygulamaların şekillenmesine katkı sağlayacaktır.

5.2. Sonuç

Bu araştırma ile Türkiye Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilat yapılanmasında ki Antalya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne bağlı Özgecan Aslan Gençlik Merkezi, Alanya Gençlik Merkezi, Manavgat Gençlik Merkezi, Serik Gençlik Merkezi, Aksu Gençlik Merkezi, Muratpaşa Gençlik Merkezi, Cavide Faruk Kadam Gençlik Merkezi ve Kaş Gençlik Merkezi yesi olan spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılım göstermiş gönüllü gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimleri çeşitli değerkenlere göre incelenmiştir. Bu araştırma ile ilgili elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

- 1- Bu alışma, gençlik merkezlerinde, spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılmış gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimlerini inceleyen ulusal alınıyazındaki ilk çalışmadır.
- 2- Gençlik merkezlerinde spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin değerlerinin cinsiyete göre farklılaştığı ve cinsiyetin gençlerin değerlerini belirlemede etkili bir faktör olduğu ortaya konulmuştur.

- 3- Ahlaki kimlik, içselleştirme alt boyutunda erkeklerin kadınlara göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğu bulunmuştur.
- 4- Değer yönelimleri, güç ve başarı alt boyutlarının kadınlarda erkeklere kıyasla daha baskın olduğu, hazcılık değerlerinde erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan aldığı, evrenselcilik boyutunda ise yine erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan aldığı tespit edilmiştir.
- 5- Eğitim durumu ile içselleştirme ve sembolleştirme alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Bu sonuçlar, ahlaki kimlik açısından eğitim düzeylerinin önemli bir fark yaratmadığını göstermektedir.
- 6- Güç, başarı, hazcılık, uyarılma, öz yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik uyma ve güvenlik alt boyutlarında eğitim durumlarına göre bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Bu bulgular, spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerde eğitim seviyelerinin bu değerler açısından belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir.
- 7- Gençlik merkezlerinde spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin haftalık spor yapma sıklıkları, içselleştirme ve sembolleştirme alt boyutlarında önemli bir fark göstermemektedir.
- 8- Gençlerin spor yapma sıklıkları ve bu sıklıklar sonucu başarı ve uyarılma alt boyutları üzerindeki etkileri beklenenin tersine çıkmıştır.
- 9- Gençlik merkezlerini tanıma ve kullanma aralıklarına göre ahlaki kimlik, içselleştirme ve sembolleştirme alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.
- 10- Değer yönelimleri iyilikseverlik boyutunda, 0-6 ay gençlik merkezlerini kullanan gençlerin iyilikseverlik düzeylerinin, 13 ay ve üzeri gençlik merkezlerini kullanan gençlere göre daha yüksek olduğunu ortaya konulmuştur. Bu bulgular, gençlik merkezlerinin gençlerin ahlaki kimliklerini ve değer yönelimlerini etkileyebileceğini ve bu etkinin kullanım aralıklarına bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.
- 11- Gençlik merkezlerinin bulundukları bölgelere göre ahlaki kimlik alt boyutları incelendiğinde önemli bir fark yaratmadığı görülmüştür.
- 12- Merkez ilçelerde bulunan gençlerin güç, başarı ve geleneksellik değerlerine, taşra ilçelerindeki gençlerin ise evrenselcilik değerine daha fazla önem verdikleri tespit edilmiştir.
- 13- Gençlerin, AKÖ; içselleştirme, PDA; iyilikseverlik, geleneksellik ve uyma değeri alt boyutları ile yakından ilişkili olduğunu ve bu alt boyutların ahlaki kararlarını ve davranışlarını yönlendirmede önemli bir faktör olduğu ortaya konulmuştur.

14- Değerler ile Ahlaki Kimlik alt boyutları arasındaki ilişkiyi inceleyen korelasyonel bulgularına göre, AKÖ; İçselleştirme ile PDA; iyilikseverlik, geleneksellik ve uyma değerleri arasındaki negatif ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanarak, içselleştirme düzeyi yüksek olan bireylerin, iyilikseverlik, geleneksellik ve uyma değerlerini daha az benimsediği görülmektedir.

5.3. Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler yapılmıştır:

- 1- Gençlerin değerlerini belirlemede cinsiyetin etkisini daha ayrıntılı bir şekilde anlaşılması için gençlik merkezlerinde spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılan gençler üzerinde daha geniş kapsamlı bir araştırma yapılabilir. Bu çalışma, cinsiyetin değerlerin oluşumunda nasıl bir rol oynadığını, cinsiyet temelli farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir.
- 2- Gençlik merkezlerinde değerler eğitimi programının geliştirilmesine odaklanılabilir.
- 3- Gençlerin spor ve gönüllülük faaliyetlerine katıldıklarında kendilerini faydalı ve mutlu hissetme üzerindeki etkilerini daha detaylı bir şekilde anlamak için ileri araştırmalara ihtiyaç vardır.
- 4- Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılmanın gençlerin uzun dönemdeki faydalı/mutlu hissetme üzerindeki etkileri incelenebilir.
- 5- Gençlerin spor ve gönüllülük faaliyetlerine katılımlarının içselleştirme ve sembolleştirme süreçlerine etkisini daha ayrıntılı bir şekilde araştırabilir. Farklı yaş grupları ve eğitim düzeyleri üzerindeki etkileri karşılaştırarak, bu süreçlerin nasıl şekillendiği ve değiştiği hakkında daha kapsamlı bir anlayış sağlanabilir.
- 6- Spor kültürü, spor yapma davranışını bilinçlendirmek, teşvik etmek, spor yapma motivasyonunu artırmak için etkili stratejileri araştıran bir çalışma yapılabilir.
- 7- Gençlerin gençlik merkezlerini nasıl ve ne sıklıkta kullandıklarını, bu faaliyetlere katılma motivasyonlarını ve bu motivasyonların ahlaki kimlikleri ve değer yönelimleriyle ilişkisi daha detaylı araştırılabilir. Böyle bir çalışma, gençlerin niçin spor ve gönüllülük faaliyetlerine katıldığını ve bu faaliyetlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimlerini nasıl etkilediğini anlamamıza yardımcı olabilir.
- 8- Farklı gençlik merkezlerinin ve programlarının gençlerin ahlaki kimlikleri ve değer yönelimleri üzerindeki etkilerini karşılaştırabilir. Örneğin, farklı il ve bölgelerdeki spor ve gençlik merkezleri veya farklı gönüllülük projeleri arasındaki farkları

- değerlendirebilir ve bu farkların gençlerin ahlaki kimlik ve değer yönelimlerine nasıl yansıdığı araştırılabilir.
- 9- Gençlik merkezlerinin etkilerini daha kapsamlı bir şekilde değerlendirmek için farklı değişkenler ve ölçümlerin kullanması önerilmektedir.
 - 10- Gençlerin güç, başarı ve geleneksellik değerleri üzerindeki bölgesel farklılıkların nedenlerini ve etkilerini anlamak için farklı iller veya bölgeler arasındaki sosyal, kültürel ve ekonomik farklılıkları dikkate alarak bir çalışma gerçekleştirilebilir.
 - 11- Gençlik merkezlerinin yöneticilerine, farklı bölgelerdeki gençlerin farklı değerleri ve ihtiyaçları hakkında daha fazla bilgi edinmeleri için yöntemlerin geliştirilmesi, benzer çalışmaların yapılarak, Türkiye'deki gençlerin değerleri ve ihtiyaçları hakkında daha kapsamlı bir veri seti oluşturulmasına yardımcı olabilir.
 - 12- Gençlik merkezleri ve gençlerin gelişimi ile ilgili politika ve uygulamaların ahlaki kimlik ve değer yönelimlerine göre şekillenmesine katkı sağlayacak bir strateji belgesi hazırlanabilir.
 - 13- Bu bilgiler, bireylerin değer yönelimleriyle ilgili farklılıkların farkına vararak, liderlik, yönetim, eğitim ve öğretim gibi çeşitli alanlarda farklı stratejiler geliştirmek için kullanılabilir.
 - 14- Bu araştırma sadece Antalya ilinde ki gençlik merkezlerinde uygulanmıştır. Farklı bölge ve şehirlerde de uygulanabilir. Sonucu karşılaştırılarak genel bir gençlik merkezleri araştırması yapılabilir.
 - 15- Orta öğretim, lise, üniversite ve mezun kişiler olmak üzere farklı gruplar özelinde araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abban, B. (2016). *Gönüllü kuruluşlarda gençlerin gönüllülük düzeyleri ve beklentileri*. (Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi)
- Akandere, M., Baştuğ, G., & Güler, E. D. (2009). Orta öğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 59-68.
- Akay, C. (2013). Ortaokul öğrencilerinin yaparak-yaşayarak öğrenme temelli TÜBİTAK 4004 bilim okulu projesi sonrası bilim kavramına yönelik görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 326-338.
- Akgün, Z. (2019). Erkeklerde toplumsal cinsiyet normlarına uyum, motivasyon ve psikolojik iyi oluş ilişkisi. *Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi* (2), 1-38.
- Aktaş, G. (2013). Feminist söylemler bağlamında kadın kimliği: Erkek egemen bir toplumda kadın olmak. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1), 53-72.
- Akarsu, B. (1993). *Ahlak öğretileri*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. Kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aktan, C., *Temiz toplum ve temiz siyaset*, İstanbul: T Yayınları, 1994.
- Allport, G. W. (1937). *Personality: A psychological interpretation*.
- Altun, S. A. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 7-17.
- Aquino, Karl ve Reed (2002), "The self- importance of moral identity", Journal of Personality and Social Psychology, C: 83, S: 6, ss. 1423-1440.
- Arslan, M. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (Aşıloğlu, B., Başlıca Öğrenme ve Öğretim İlkeleri bölümü). Ankara Anı Yayıncılık
- Arslan, M. L. (2018). *Sivil toplum kuruluşlarında gönüllülük: sorunlar ve çözüm yolları*. İlke Politika Notları, 4-5.

- Avcı, N. (2007). *Üniversite gençliğinin bireysel ve toplumsal değerlere ilgi ve bakışı*. R. Kaymakcan. vd. (Ed.), *Değerler ve Eğitimi içinde*, 819-851.
- Aycan, A. (2005). *Gençlik merkezlerinde örgütsel etkililik ve hizmet kalitesinin değerlendirilmesi* (Doktora tezi, Marmara Üniversitesi).
- Aydın, M. Z. (2003). Ailede ahlak eğitimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 125-158.
- Aydoğdu, H. (2004). Modern kimlikte öznenin ölümü. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (10).
- Aydın, E. (2012) *Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri sosyal uyum ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi).
- Bales, K. (1996). Measuring the propensity to volunteer. *Social Policy & Administration*, 30(3), 206-226.
- Bandura, A., Grusec, J. E., & Menlove, F. L. (1967). Some social determinants of self-monitoring reinforcement systems. *Journal of Personality and Social Psychology*, 5(4), 16-23.
- Balaban, A. Y., & İnce, İ. Ç. (2015). Gençlerin sivil toplum kuruluşlarındaki gönüllülük faaliyetleri ve gönüllülük algısı: Türkiye eğitim gönüllüleri vakfı (TEGV) Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 149-169.
- Balabıyık, H. (2011). Gönüllülük ve yerel hizmetlere gönüllü katılım üzerine açıklamalar. *Yönetim Bilimleri Dergisi*.
- Bardi, A. ve Schwartz, S. H. (2001). Values and behavior: Strength and structure of relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 1207-1220.
- Bayansaldüz, M. (2003). Türk spor yönetiminde finansal kaynak sağlama çabalarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 160(3), 51-59.

- Bilir, P., & Ünal, A. Y. (2005). Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün örgüt iklimi ve çalışanların katılımı ile ilgili algılamaları. *Spor Metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 43-50.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. Sistem Yayıncılık.
- Boggiano, A. K., & Barrett, M. (1992). Gender differences in depression in children as a function of motivational orientation. *Sex Roles*, 26, 11- 17.
- Boggiano, A. K., Main, D. S., & Katz, P. (1991). Mastery motivation in boys and girls: the role of intrinsic versus extrinsic motivation. *Sex Roles*, 25, 511- 519.
- Bolay, S. H. (2007). *Aşkın değerler buhranı*. Değerler ve Eğitimi, 55-69.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chao, C. C. (2013). The relationship among leisure involvement, leisure benefits, and happiness of elementary schoolteachers in tainan county. *International Research in Education*, 1(1), 29-51.
- Civelek, A. (2010). Turizmin sosyal yapıya ve sosyal değişmeye etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 13(1-2), 331-350.
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J., & Miene, P. (1998). Gönüllülerin motivasyonlarını anlamak ve değerlendirmek: işlevsel bir yaklaşım. *Kişilik ve Sosyal Psikoloji Dergisi*, 74(6), 1516-1530
- Csikszentmihalyi, M., & Hunter, J. (2003). Happiness in everyday life: the uses of experience sampling. *Journal Of Happiness Studies*, 4, 185-199.
- Çelik, A., & Şahin, M. (2013). Spor ve çocuk gelişimi. *International Journal of Social Science*, 6(1), 467-478.
- Çıngı, H., Kadılar, C., ve Koçberber, G. (2013). Türkiye'de ilçelere göre kamu ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki ihtiyaçların belirlenmesine yönelik istatistiksel bir yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 105-116.

- Dalbay, R. S. (2018). “Kimlik” ve “Toplumsal Kimlik” kavramı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 161-176.
- Deaux, K. (1993). Reconstructing social identity. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 19(1), 4-12.
- Dees, C. J. (2019). *Value, identity, & identifying value: Exploring meta-cognitive value in sla contexts* (Doctoral dissertation, The University of Arizona).
- Dekker, P., & Halman, L. (2003). Volunteering and values. in the values of volunteering (pp. 1-17). Springer, Boston, MA.
- Demirutku, K. ve Sümer, N. (2010). Temel değerlerin ölçümü: portre değerler anketi’nin türkçe uyarlaması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 17-25.
- Demir, C. (2003). *Demografik özellikler ile sağlanan imkânların sportif faaliyet tercihleri üzerine etkileri: Üniversite gençliğine yönelik bir uygulama*. 1. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu. Türk Hava Kurumu Basım Evi İşletmeciliği. Ankara, 1, 24.
- Dılmaç, B., Bozgeyikli, H., & Çıkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenlere açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 65-92.
- Doane, G. A. H. (2002). Am i still ethical? The socially-mediated process of nurses’ moral identity. *Nursing Ethics*, 9(6), 623-635.
- Dönmez, Ş. (2013). *Eğitimde ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmesinde beden eğitimi ve sporun önemi* (Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi Örneği) (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Emre, Y. (2013). *Değişen dünyada değer yönelimleri ve dindarlık: KKTC Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.
- Emre, Y., & Yapıcı, A. (2015). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşlarının değer yönelimleri. *Electronic Turkish Studies*, 10(2).
- Engin, A. O., Calapoğlu, M., & Gürbüzöğlü, S. (2008). Uzun süreli bellek ve öğrenme. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 1(2), 251-262.

- Erdemli, A. (2016). *Temel sorunlarıyla spor felsefesi*. E yayınları, İstanbul.
- Erkal, M. (1982). *Sosyolojik açıdan spor*. s.10-112, Ankara: Filiz Kitapevi.
- Erken, M. (2009). *Empati becerisinin ahlaki davranışlar üzerindeki etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi)
- Ertüzün, E., Gaye, H., & Fidan, E. (2020). Spor merkezine üye bireylerin rekreasyon fayda düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11(3), 231-244.
- European Commission. (2009). EU Strategy for youth—investing and empowering.
- EuropeanUrban Charter. (1992). <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=887405&direct=true> adresinden edinilmiştir.
- Ezgin, Ö., & Koç, S. (2016). *Bir bakışta gençlik merkezleri: Türkiye’deki gençlik merkezlerinde iyi uygulamalar*. Toplum Gönüllüleri Vakfı Yayınları, İstanbul: Eray Basım.
- Fahri, Çakı (2014). Türk sosyolojisinde yeni bir alan: gönüllülük araştırmaları. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(29), 185-209.
- Fişek, K. (1985). *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Gencer, N. (2020). Gençlik ve ahlaki kayıtsızlık: Lise öğrencilerinin ahlaki kayıtsızlık düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*, (3), 308-335.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Merkezleri Yönetmeliği Resmî Gazete Tarihi: 13.07.2003, Resmî Gazete Sayısı: 25167
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü gençlik ve Spor Faaliyetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğin Resmî Gazete Tarihi: 26.04.2005, Resmî Gazete Sayısı: 25797
- Gençlik ve Spor Bakanlığı <https://ghgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/3/217105/genclik-ve-spor-bakanligindan-gonulluluk-seferberligi.aspx> 25.05.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, <https://ghgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/3277/3187/genclik-merkezleri-dairesi.aspx> 25.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

- George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS For windows step bby step: A simple guide and reference, 17.0 update.
- Gillett, Grant (2006), “*Cyborgs and moral identity*”, Journal of Medical Ethics, S: 32, ss. 79-83.
- Gömlüksiz, M. N. (2007). *Lise öğrencilerinin toplumsal değerlere ilişkin tutumları*: Elâzığ ili örneği. Değerler ve eğitimi, 727-741.
- Greenbaum, R. L., Mawritz, M. B., Mayer, D. M., & Priesemuth, M. (2013). To act out, to withdraw, or to constructively resist? Employee reactions to supervisor abuse of customers and the moderating role of employee moral identity. *Human Relations*, 66(7), 925-950.
- Grönlund, H. (2011). Identity and volunteering intertwined: reflections on the values of young adults. *Voluntas: International Journal Of Voluntary And Nonprofit Organizations*, 22, 852-874.
- Grönlund, H., Holmes, K., Kang, C., Cnaan, R. A., Handy, F., Brudney, J. L. & Zrinščak, S. (2011). Cultural values and volunteering: a cross-cultural comparison of students' motivation to volunteer in 13 countries. *Journal of Academic Ethics*, 9, 87-106.
- Güçlü, M. (2013). Gençlik döneminde boş zaman faaliyetlerinin yeri ve önemi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 158-169.
- Gürpınar, B. (2014). Altyapı sporlarında ahlaki karar alma tutumları ölçeğinin türk kültürüne uyarlanması: Bir Türk örnekleminde geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39(176).
- Gürpınar, B. (2014). Sporcu ortaokul ve lise öğrencilerinin spora ait değişkenler açısından ahlaki karar alma tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 39(176).
- Gürpınar, B., Toprak, S., Ayvalı, M., & Whitehead, J. (2018). Beden eğitimi ve sporda değerler ve değer sistemi: Altyapı sporlarında değerler ölçeğinin türkçeye uyarlanması için genç Türk sporcu öğrencilerle bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2117-2126.

- Gürpınar, B., Toprak, S., Ayvalı, M., & Whitehead, J. (2019). Altyapı sporlarında değerler ölçeği-2'nin Türk kültürüne uyarlanması ve psikometrik özellikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(4), 1395-1402.
- Gürpınar, B. (2014). Altyapı sporlarında ahlaki karar alma tutumları ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Bir Türk örnekleminde geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39(176).
- Güzel, B. (2015) Toplum kalkınmasında gönül elçileri projesi ve Türkiye'nin gönüllülük algısı.
- Hamza, A., & Nohutçu, A. (2006). Kamu hizmeti sunumunda gönüllü kuruluşlar ve devlet. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6(11), 244-276.
- Hart, D. A. ((1998)). Urban American as a context for the development of moral identity in adolescence. *Journal of Social Issues*, 54(3), 513-530.
- Hart, D. A. (1999). Family influences on the formation of moral identity in adolescence: Longitudinal analyses. *Journal of Moral Education*, 28(3), 375-386.
- Hardy, S. A., Bhattacharjee, A., Reed II, A., & Aquino, K. (2010). Moral identity and psychological distance: The case of adolescent parental socialization. *Journal Of Adolescence*, 33(1), 111-123.
- Huitt, W., & Hummel, J. (2004). Educational psychology interactive. Valdosta, GA: Valdosta State University.
- Hulya, U., Guzel, P., Esentas, M., & Ozbey, S. (2015). Volunteerism and international sport organisations: XVII. Mediterranean games. *Turkish Journal Of Sport And Exercise*, 17(1), 84-91.
- İçer, M. M. (1997). *Türkiye'de eğitim sisteminin genel amaçları ve temel eğitim ilkelerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu eğitim dergisi*, 16(1), 315-324.
- Jeong, C., & Han, H. (2013). Exploring the relationship between virtue ethics and moral identity. *Ethics & Behavior*, 23(1), 44-56.

- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (14. Basım). Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Karababa, A. ve Dilmaç, B. (2015). Ergenlerde insani değerlerin sürekli öfke ve öfke ifade biçimlerini yordamadaki rolü. *İlköğretim Online*, 14(3), 1149-1158.
- Kavussanu, M., Willoughby, A., & Ring, C. (2012). Moral identity and emotion in athletes. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 34(6), 695-714.
- Kesgin, B. (2016). *Türkiye’de gönüllülük çalışmaları üzerine bir değerlendirme*. MSGSÜ Sosyal Bilimler, (13), 119-131.
- Kızılgeçit, M. & Acuner, H. Toklu, G. (2015). “İlahiyat fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri ve dindarlık-değer ilişkisi (Rize Örneği)”. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:8. ss. 43-84.
- Kikuga N, Matsushita M, Sawada SS, Gando Y, Matsuoka H, Odagiri Y, Inoue S. Factors Associated with the benefit sought in leisure time and fitness club experiences: a cross-sectional study of japanese adults. *Journal of Japan Society of Sports Industry*, 2017; 27(1): 1-11.
- Kocabıyık, O. O. (2014). Benlik ve ahlaki kimlik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 261-280
- Kohlberg, L. (1974). Education, moral development and faith. *Journal of Moral Education*, 4(1), 5-16
- Korkut, G., & Uysal, M. T. (2017). Gençlerin ve yaşlıların yaşlılık sürecine ilişkin görüşleri: karşılaştırmalı bir çalışma. *Journal of Awareness*, 2(Special 1), 565-584.
- Kürüm, B., & Ekşi, H. (2021). Kimlik kavramına ahlaki bir bakış: ahlaki kimlik ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 20(43), 135-167
- Leigh, R., Smith, D. H., Giesing, C., León, M. J., Haski-Leventhal, D., Lough, B. J., & Hockenos, P. (2011). State of the world's volunteerism report, 2011: Universal values for global well-being. United Nations Volunteers.
- Maclean, A. M., Walker, L. J., & Matsuba, M. K. (2004). Transcendence and the moral self: identity integration, religion, and moral life. *Journal for the scientific study of religion*, 43(3), 429-437.

- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- Narcıkara, E. B. (2018). Sosyal kimlik teorisi perspektifiyle kraliçe ari sendromu. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 159-176.
- Narvaez, D., & Lapsley, D. K. (2009). Moral identity, moral functioning, and the development of moral character. *psychology of learning and motivation*, 50, 237-274.
- Nasır, Na'ilah Suad ve Ben Kırshner (2003), "The cultural construction of moral and civic identities", *Applied Developmental Sciences*, C: 7, S: 3, 138-147.
- Neyzi, L. (2011). Türkiye'de kamusal söylemde gençlik kurgusunun değişimi.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychological theory*. (Third Edition). New York: McGraw-Hill, Inc.
- Onat K. & Kulaksızoğlu, A. (2014). Genç yetişkinlerin ahlaki kimliklerinin incelenmesine yönelik nitel bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(3), 835-858.
- Özcan, Z., & Erol, H. K. (2017). Üniversite öğrencilerinin değer yönelimleri ve dindarlık-değer ilişkisi (Karabük Örneği) Tendency of university students towards values and relation of religiousness & values (Sample of Karabuk). *Journal of History Culture and Art Research*, 6(4), 913-947.
- Özdaşlı, K., & Akman, H. (2012). İçsel ve dışsal motivasyonda cinsiyet ve örgütsel statü farklılaşması: türk telekomünikasyon aş çalışanları üzerinde bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 4(7), 73-81.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Bağırhan Yayınevi
- Palabıyık, H., Doç. Dr. (2011). Gönüllülük ve yerel hizmetlere gönüllü katılım üzerine açıklamalar. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 87-114.
- Polat, M. (2020). Ahlaki kimliğin motivasyonel kararlılık üzerindeki etkisi: yükseköğretimdeki turizm öğrencileri üzerine bir araştırma. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.

- Raykov, T., & Marcoulides, G. A. (2008). An introduction to applied multivariate analysis. Routledge.
- Reed II, A., & Aquino, K. F. (2003). Moral identity and the expanding circle of moral regard toward out-groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(6), 1270.
- Reich, J. W., & Zautra, A. (1981). Life events and personal causation: some relationships with satisfaction and distress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41(5), 1002.
- Rokeach, M. (1973). The nature of human values. free press.
- Sarıer, Y. (2010). Ortaöğretime giriş sınavları (OKS-SBS) ve PISA sonuçları ışığında eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 107-129.
- Saran, M., Coşkun, G., İnal Zorel, F., & Aksoy, Z. (2011). Üniversitelerde sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi topluma hizmet uygulamaları dersi üzerine bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 22(6), 3732-3747.
- Saulnier, L., & Krettenauer, T. (2023). Internet impropriety: Moral identity, moral disengagement, and antisocial online behavior within an early adolescent to young adult sample. *Journal Of Adolescence*, 95(2), 264-283.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. in advances in experimental social psychology (Vol. 25, Pp. 1-65). Academic Press.
- Schank, R. C., What we learn when we learn by doing. (Technical Report No. 60). Northwestern University, Institute For Learning Sciences.
- Schwartz, S. H., & Rubel, T. (2005). Sex differences in value priorities: Cross-cultural and multi method studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 1010-1028.
- Seippel, Ø. (2006). The Meanings of sport: Fun, health, beauty or community? *Sport in Society*, 9(1), 51–70.
- Shao, R., Aquino, K., & Freeman, D. (2008). Beyond moral reasoning: A review of moral identity research and it is implications for business ethics. *Business Ethics Quarterly*, 18(4), 513-540.

- Silcock, P., & Duncan, D. (2001). Values acquisition and values education: some proposals. *British Journal of Educational Studies*, 49(3), 242-259.
- Spiecker, Ben ve Jan Stetuel (1996), "Moral identity and education in a multicultural society", *Studies in Philosophy and Education*, S: 15, ss. 159-165.
- Şimşek, S. (2002). Günümüzün kimlik sorunu ve bu sorunun yaşandığı temel çatışma eksenleri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 29-39.
- Tabachnick and Fidell, (2013) B.G. Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics (sixth ed.) Pearson, Boston (2013)
- Talbot, M. (2001). The case for physical education. in: Doll-Tepper G, Scoretz D, eds. World summit on physical education. Berlin, Germany: ICSSPE; 2001:39-50.
- TDK Güncel Sözlük (2023). <https://sozluk.gov.tr> adresinden 25.05.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Temur, İ. (2014). Avrupa Birliği-Türkiye'nin demografik yapısı ve gençlik politikaları. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*. 2(3): 80-101.
- The Vancouver Declaration On Human Settlements. (1976). http://mirror.unhabitat.org/downloads/docs/The_Vancouver_Declaration.pdf adresinden edinilmiştir.
- Tsai, A. Q., Liu, X. X., & Huang, S. Z. (2001). The relationship of leisure participation and life satisfaction of retirement elderly people. Unpublished Master's Thesis. *Journal of National Kaohsiung University of Applied Science*, 31, 183-221.
- Tsaur, S. H., Yen, C. H., & Hsiao, S. L. (2013). Transcendent experience, flow and happiness for mountain climbers. *International Journal of Tourism Research*, 15(4), 360-374.
- Turan, S., & Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Türkiye'de gençlik sorunlarının psikolojik boyutu. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 231-257.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2014). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi. (2013). Gençlik ve Spor Bakanlığı. T.C. Resmî Gazete. 28541.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2011). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile analizi* (3. bs); Bölüm 2: Evren ve Örneklem, Bölüm 3: Verilerin Toplanması. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Ürger, Savaş. (1993). *Genel turizm. Antalya*. Akdeniz Üniversitesi Basımevi.
- Van Til, J. (1988). Mapping the third sector: Voluntarism in a changing social economy. new york: The foundation center.
- Verschelden, G., Coussée, F., & Walle, V.T., & Williamson, H. (2014). Avrupa gençlik çalışmaları tarihi ve bugünkü gençlik politikası ile ilgisi. *Gençlik Çalışmaları Tarihi*, (Derleyen: Yörük Kurtaran, Laden Yurttagülen) İstanbul Bilgi Üniversitesi Şebeke Gençlerin Katılımı Projesi Kitapları- No: 4.
- Yapan, H. T. (1992). *Spor ahlakı-beden eğitimi dersinde ahlaki eğitim* (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi).
- Yaşaroğlu, T. O. (2017). Türkiye’de uluslararası kapsamda faaliyet gösteren dernek ve vakıfların etkisi ve toplumsal analizi (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi).
- Yavuz, C., & Merkezleri, G. (2019). Gençlik merkezleri ve gençlik merkezlerinde gönüllülük. *sporda yeni akademik çalışmalar*, 57.
- Yetim, A. (1991). Atatürk’ün spor politikası. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1).
- Yılmaz, F. Y. (2015). Ahlaki kimlik ölçmeyi türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. ahlaki kimlik ölçmeyi türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Celal Bayar University Journal Of Social Sciences/Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(4).
- Yiğittir, S. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin değer yönelimlerinin rokeach ve schwartz değer sınıflandırmasına göre değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 1-15.
- Youth Civic Engagement, World Youth Report. (2016).

Whitehead, J., Telfer, H., Lambert, J., (2016). *Altyapı sporlarında ve beden eğitiminde değerler*
(B. Gürpınar, Çev.). Beden eğitimi ve spor neden değerlidir, 13-33

EKLER

EK-1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Lütfen, aşağıdaki özelliklerden size uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek

2. Yaşınız:

3. Gençlik Merkezlerinde Geçirdiğiniz Zaman Aralıkları

☐ 6 Ay ☐ 12 Ay ☐ 18 Ay ☐ 24 Ay ve üstü

4. Haftada Kaç Saat Spor Yapıyorsun

☐ Hiç Spor Yapmıyorum ☐ 1-2 Saat ☐ 3-4 Saat ☐ 5-6 saat ☐ 6 saat ve üzeri

5. Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katıldığınız zaman kendinizi faydalı bir insan olarak hissediyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

6. Spor ve gönüllülük faaliyetlerine katıldığınız zaman kendinizi mutlu bir insan olarak hissediyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

EK-2. AHLAKİ KİMLİK ÖLÇEĞİ TÜRKÇE FORMU VE ÖLÇEK KULLANIM İZNİ

Değerli Katılımcılar,

Aşağıda listelenen ifadeler bir bireyi tanımlayabilecek bazı özelliklerdir:

Duyarlı, şefkatli, adil, arkadaş canlısı, cömert, yardımsever, çalışkan, dürüst, kibar

Bu özelliklere sahip olan insan, siz olabilirsiniz ya da bir başkası olabilir. Bir an için, bu özelliklere sahip bir insanı zihninizde canlandırınız. Bu insanın nasıl düşüneceğini, nasıl hissedeceğini ve nasıl davranışlar sergileyeceğini hayal ediniz. Bu insanın nasıl biri olacağına ilişkin belirgin bir imge oluşturabildiyseniz, aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Soruları cevaplarken, ilgili maddedeki ifadeye katılım düzeyinizi 1 ile 7 arasında, “1” hiç katılmadığınızı; 7 ise tamamen katıldığınızı ifade edecek şekilde yapınız. Teşekkür ederiz.

	Hiç katılmıyorum						Tamamen katılıyorum
1. Bu özelliklere sahip bir insan olmak bana kendimi iyi hissettirirdi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

2. Bu özelliklere sahip biri olmak, kimliğimin önemli bir parçasıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
3. Sıklıkla, bu özelliklere sahip biri olduğumu gösteren kıyafetler giyerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
4. Bu özelliklere sahip olan biri olsaydım utanç duyardım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
5. Boş zamanlarımda yaptığım şeyler (örn. hobiler), açık bir biçimde bu özelliklere sahip biri olduğumu gösterir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
6. Okuduğum kitap ve dergi türleri, beni bu özelliklere sahip biri olarak yansıtır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
7. Bu özelliklere sahip biri olmak, benim için aslında önemli değildir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
8. Belirli kurumlardaki üyeliklerim, bu özelliklere sahip biri olduğumu diğer insanlara gösterir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
9. Bu özelliklere sahip biri olduğumu, diğer insanlara gösterecek etkinliklere aktif olarak katılırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
10. Bu özelliklere sahip biri olmayı çok arzularım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)

ferat yılmaz
Ynt: Ahlakî Kimlik Ölçeği Kullanım İzni
Kime: Oğuz Duman

18 Ekim 2021 11:36

Oğuz Hocam merhaba,
Türkiye uyarlama çalışmasını yürüttüğümüz Ahlakî Kimlik Ölçeği ektedir. Tabii ki kullanabilirsiniz. Başarılar
İyi çalışmalar

Dr. Öğr. Üyesi Ferat YILMAZ
Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü Diyarbakır/Türkiye

Dr. Asst. Professor Ferat YILMAZ
Dicle University Ziya Gökalp Faculty of Education
Department of Primary Education Diyarbakır/Turkey

Gönderen: Oğuz Duman
Gönderildi: 17 Ekim 2021 Pazar 17:51
Kime:
Konu: Ahlakî Kimlik Ölçeği Kullanım İzni

Merhaba Ferat Hocam;

Ben Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Öğretmenliği Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi Oğuz Duman. Şahsım olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Antalya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Özgecan Aslan Gençlik Merkezinde gençlik lideri olarak görev yapıyorum. Yüksek Lisans eğitimimi ise değerler ve karakter eğitimi üzerine alıyorum. Gençlik Merkezlerinde yürütülen gönüllülük faaliyetlerine katılan gençlerin ahlakî kimlik ve değer yönelimleri üzerine yüksek lisans tezimi hazırlamak istiyorum. İzininiz olursa, Ahlakî Kimlik Ölçeği'nin Türkiye Uyarlaması'nı çalışmamda kullanmak istemekteyim.

Saygılarımla.

ahlakî KÖ
(4).pdf

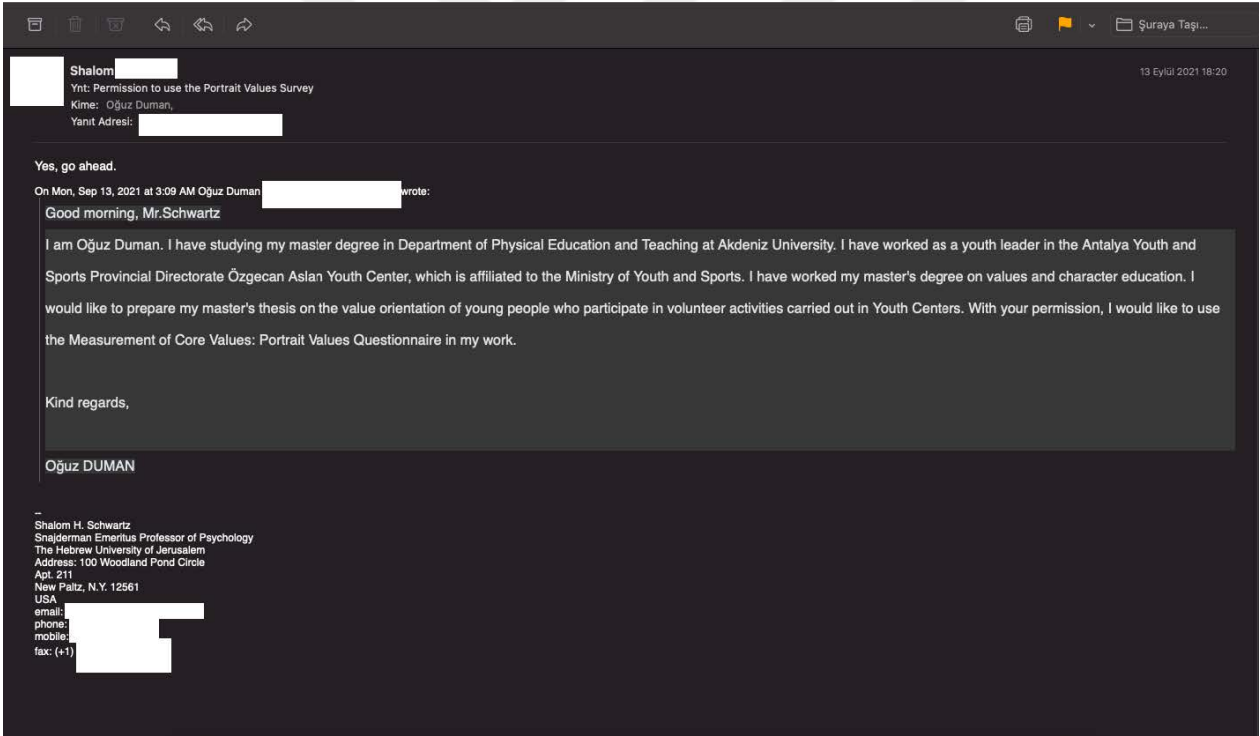
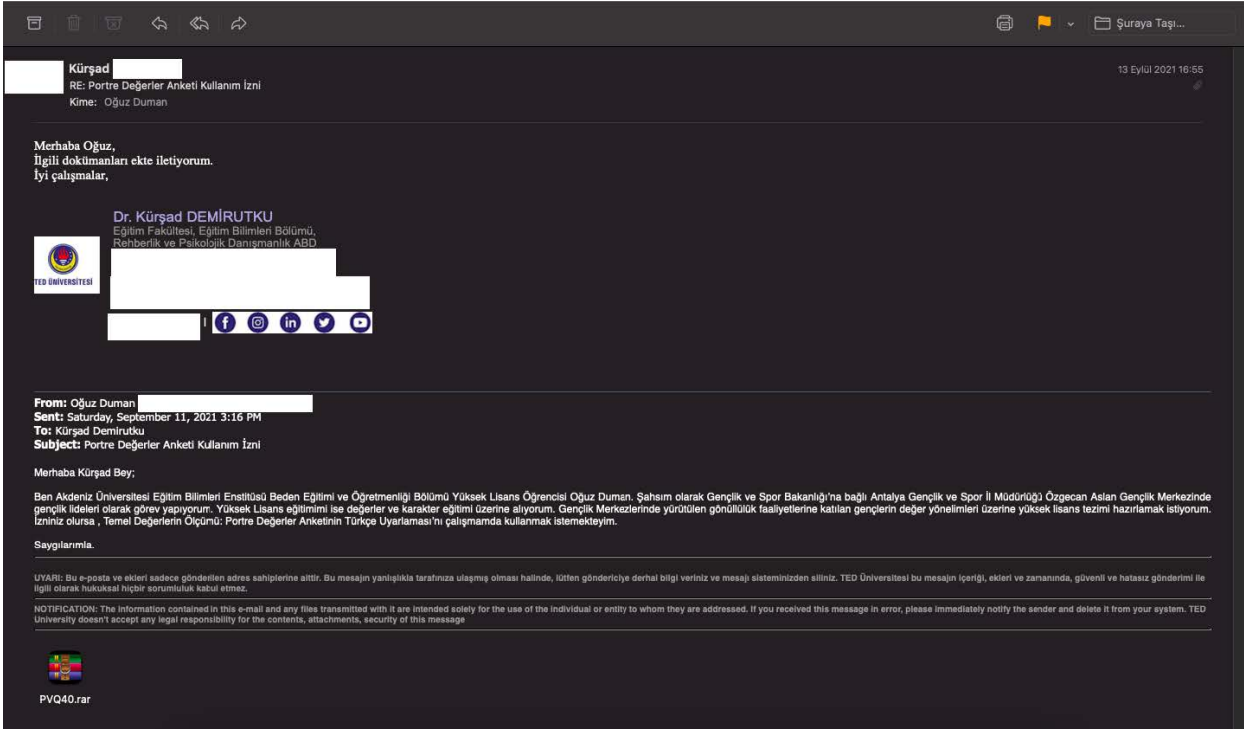
EK-3. PORTRE DEĞERLER ANKETİ TÜRKÇE FORMU

Aşağıda bazı kişiler kısaca tanımlanmaktadır. Lütfen her tanımı okuyun ve bu kişilerin size ne derece benzediğini ya da benzemediğini düşünün. Tanımda verilen kişinin size ne kadar benzediğini göstermek için sağdaki kutucuklardan uygun olan birini [X] ile işaretleyin.

	BU KİŞİ SİZE NE KADAR BENZİYOR?					
	Bana çok benziyor	Bana benziyor	Bana az benziyor	Bana çok az benziyor	Bana benzemiyor	Bana hiç benzemiyor
1. Yeni fikirler bulmak ve yaratıcı olmak onun için önemlidir. İşleri kendine özgü yollarla yapmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Onun için zengin olmak önemlidir. Çok parası ve pahalı şeyleri olsun ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Dünyada herkesin eşit muamele görmesinin önemli olduğunu düşünür. Hayatta herkesin eşit fırsatlara sahip olması gerektiğine inanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Onun için yeteneklerini göstermek çok önemlidir. İnsanların onun yaptıklarına hayran olmasını ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Onun için güvenli bir çevrede yaşamak önemlidir. Güvenliğini tehlikeye sokabilecek her şeyden kaçınır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Hayatta pek çok farklı şey yapmanın önemli olduğunu düşünür. Her zaman deneyecek yeni şeyler arar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. İnsanların kendilerine söylenenleri yapmaları gerektiğine inanır. İnsanların her zaman, hatta başkaları izlemiyorken bile, kurallara uymaları gerektiğini düşünür.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Kendisinden farklı olan insanları dinlemek onun için önemlidir. Onlarla aynı fikirde olmadığında bile onları anlamak ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Sahip olduğundan daha fazlasını istememenin önemli olduğunu düşünür. İnsanların sahip olduklarıyla tatmin olmaları gerektiğine inanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Eğlenmek için her fırsatı kollar. Zevk veren şeyleri yapmak onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Yaptığı işler hakkında kendi başına karar vermek onun için önemlidir. Faaliyetlerini seçip planlarken özgür olmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Çevresindeki insanlara yardım etmek onun için çok önemlidir. Onların refaha kavuşmasını ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Çok başarılı olmak onun için önemlidir. İnsanlar üzerinde iyi izlenim bırakmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Ülkesinin güvende olması onun için çok önemlidir. Devletin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı uyanık olması gerektiğini düşünür.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Risk almaktan hoşlanır. Her zaman macera peşinde koşar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

		BU KİŞİ SİZE NE KADAR BENZİYOR?					
		Bana çok benziyor	Bana benziyor	Bana az benziyor	Bana çok az benziyor	Bana benze-miyor	Bana hiç benze-miyor
16.	Her zaman uygun şekilde davranmak onun için önemlidir. İnsanların yanlış diyeceği şeyleri yapmaktan kaçınmak ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17.	İşin başında olmak ve başkalarına ne yapacaklarını söylemek onun için önemlidir. İnsanların onun söylediklerini yapmalarını ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Arkadaşlarına sadık olmak onun için önemlidir. Kendisini ona yakın olan insanlara adamak ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19.	İnsanların doğayı korumaları gerektiğine gönülden inanır. Çevreyi korumak onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Dini inanç onun için önemlidir. Dininin gereklerini yerine getirmek için çok çaba harcar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Eşyaların düzenli ve temiz olması onun için önemlidir. Her şeyin pislik içinde olmasından hiç hoşlanmaz.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22.	Her şeyle ilgili olmanın önemli olduğunu düşünür. Meraklı olmaktan ve her türlü şeyi anlamaya çalışmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23.	Dünyadaki bütün insanların uyum içinde yaşaması gerektiğine inanır. Dünyadaki bütün gruplar arasında barışın güçlenmesi onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24.	Hırslı olmanın önemli olduğunu düşünür. Ne kadar kabiliyetli olduğunu göstermek ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25.	İşleri geleneksel yollarla yapmanın en iyisi olduğunu düşünür. Öğrendiği gelenek ve göreneklerin devam ettirmek onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26.	Hayattan zevk almak onun için önemlidir. Kendisini "şımartmaktan" hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27.	Başkalarının ihtiyaçlarına cevap vermek onun için önemlidir. Tanıdıklarına destek olmaya çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28.	Ana-babasına ve yaşlı insanlara her zaman saygı göstermesi gerektiğine inanır. Onun için itaatkar olmak önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
29.	Herkese, hatta hiç tanımadığı insanlara bile adil muamele yapılmasını ister. Toplumdaki zayıfları korumak onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30.	Sürprizlerden hoşlanır. Heyecan verici bir yaşamının olması onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
31.	Hastalanmaktan kaçınmak için çok çaba gösterir. Sağlıklı kalmak onun için çok önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
32.	Hayatta öne geçmek onun için önemlidir. Başkalarından daha iyi olmaya çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
33.	Kendisini inciten insanları bağışlamak onun için önemlidir. İçlerindeki iyi yanları görmeye ve kin gütmemeye çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
34.	Bağımsız olmak onun için önemlidir. Kendi ayakları üzerinde durmak ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	BU KİŞİ SİZE NE KADAR BENZİYOR?					
	Bana çok benziyor	Bana benziyor	Bana az benziyor	Bana çok az benziyor	Bana benze - miyor	Bana hiç benze - miyor
35. İstikrarlı bir hükümetin olması onun için önemlidir. Sosyal düzenin korunması konusunda endişelenir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
36. Başkalarına karşı her zaman kibar olmak onun için önemlidir. Başkalarını hiçbir zaman rahatsız veya huzursuz etmemeye çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
37. Hayattan zevk almayı çok ister. İyi zaman geçirmek onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
38. Alçakgönüllü ve kibirsiz olmak onun için önemlidir. Dikkatleri üzerine çekmemeye çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
39. Her zaman kararları veren kişi olmak ister. Lider olmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
40. Doğaya uyum sağlamak ve onun uyumlu bir parçası olmak onun için önemlidir. İnsanların doğayı değiştirmemesi gerektiğine inanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

EK-4. ÖZGEÇMİŞ SAYFASI

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Oğuz DUMAN

Doğum Yeri ve Tarihi:

Eğitim Durumu:

Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği

Yüksek Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri:

İş Deneyimi

Stajlar:

Projeler:

Çalıştığı Kurumlar: Gençlik ve Spor Bakanlığı, Antalya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

İletişim:

E-Posta Adresi: ~

Tarih: 24.05.2023

EK-5. İNTİHAL RAPOR

Tez

ORJİNALLİK RAPORU

% 15	% 14	% 6	% 5
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr	%5
	İnternet Kaynağı	
2	dergipark.org.tr	%2
	İnternet Kaynağı	
3	Submitted to Akdeniz University	%1
	Öğrenci Ödevi	
4	doczz.biz.tr	%1
	İnternet Kaynağı	
5	www.researchgate.net	%1
	İnternet Kaynağı	
6	docplayer.biz.tr	<%1
	İnternet Kaynağı	
7	dergipark.ulakbim.gov.tr	<%1
	İnternet Kaynağı	
8	hdl.handle.net	<%1
	İnternet Kaynağı	
9	multicongress.net	<%1
	İnternet Kaynağı	

EK-6. BİLDİRİM SAYFASI

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐ X Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir. Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

05.07.2023

Oğuz DUMAN

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ

Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ: 23.12.2021

TOPLANTI SAYISI: 17

KARAR SAYISI: 463

Üniversitemiz Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü öğretim üyesi **Doç. Dr. Bahri GÜRPINAR**'ın danışmanlığını, **Oğuz DUMAN**'ın araştırmacılığını üstlendiği, *"Gençlik Merkezlerinde Spor ve Gönüllülük Faaliyetlerine Katılan Gençlerin Ahlaki Kimliklerinin ve Değer Yönelimlerinin İncelenmesi"* konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucuya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Sibel MEHTER AYKIN

Üye
Prof. Dr. Ebru
İÇİGEN

Üye
Prof. Dr.
Nurşen ADAK

Üye
Prof. Dr.
Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM

Üye
Prof. Dr.
Taner KORKUT

Üye
Prof. Dr.
Gökhan AKYÜZ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.